

ÇİN HALK CUMHURİYETİNİN KURULUŞU

Yazan : Asis. Ünsal OSKAY

I — ÇİN DEVRİMİNİN BAŞLAMASI :

«Çok yakın bir gelecekte, Çin'in iç eyaletlerinde, güneyinde ve kuzeyindeki eyâletlerde, yüz milyonlarca Çin köylüsünün önlerine çıkacak olanların bütün dirençlerini kırarak kadar kuvvetli ve amansız bir fırtına gibi, bir bora gibi ayaklandığını göreceğiz. Ayaklanan Çin köylüsünü, ne denli güçlü olursa olsun, artık hiç bir kuvvet bastıramayacak, Çin köylüsü ayağındaki bütün köstekleri söküp atacak ve kendi özgürlük yolunda koşmaya, ilerlere doğru koşmaya başlayacaktır. Köylü ayaklanmaları bütün savaşbeylerini, emperyalizm taraftarlarını, yiyici rüşvet düşkünü devlet adamlarını, bölgesel derebeylerini ve taşrayı kasıp kavuran eşrafı silip süpürecektir...» (1)

1911'deki burjuva devrimi ve başındaki lideri, eski ihtilâlcilerden Sun Yat Sen, Afyon Savaşı ve Boksörler Gizli Örgütünün isyanlarından sonra nihai darbeyi vurmuş, Çin'i iki yüz yıldır yöneten Mançu hanedanı tarihe karışmıştı. 1911 Devrimi patlak verdiğinde Amerika Birleşik Devletlerinin Denver şehrinde bulunan Sun Yat Sen, İngiltere'yi de hanedanla birlikte Çin'den kovmak ve ülkesinde Amerika'nın yardımları sayesinde yeni bir rejim; batılı bir demokrasi ve cumhuriyet kurmayı düşünüyordu.

«Çok yakın bir gelecekte...» diyerek 1927 sonralarını kestirmeye çalışan Mao Tse Tung, Sun Yat Sen devriminde 18 yaşında bir delikanlı idi. Yukarıki kehaneti yaptığında ise otuz dört yaşında idi ve Çin Komünist Partisini 1921 yılında kuran dört Çin aydınından biriydi. Mao Tse Tung o zamanki yazılarından kolaylıkla anlaşılacağı gibi henüz Marxismi bile tam bilmiyordu. Ama Stalin tarafın

(1) Mao Tse-tung, «Report An Investigation of the Peasant Movement in Hunan», Sel. Works, C. I, s. 23.

dan Moskova'da yetiştirilip Çin Komünist Partisinin başına geçirilen «Moskova Yetiştirmesi Çin Komünistleri»nin hatalı yolda olduğunu; Çin devriminin şehirlerdeki zayıf proleterya hareketleri ile gerçekleştirilemeyeceğini, bu yanlış politikanın ilerde köylü hareketlerine dayanan bir çıkış yolu denemek durumunda kalınca köylü kitlelerini eğitmek ve harekete liderlik etmek için gerekli olan uyanık proleterya kitlesinin heder edilmesinden başka bir sonuç vermeyeceğini söylüyordu.

1911 burjuva devriminin lideri Sun Yat Sen, harap bir ülkede iktidara gelmişti. Devletin başındaydı ama devletin ordusu yoktu. Eski Çin şartları yüzünden isteyen «zorba» istediği zaman yanına «haydut» alarak çeteler kuruyor; bölgesel toprak ağaları eşkiyaya karşı, başka toprakbeylerine karşı, ve sadece tuz üzerine 24 çeşit vergi ödeyen köylülerin ayaklanmalarına karşı bu çeteleri besliyorlardı. Çapulcu çeteleri arasında zamanla «küçük»ler ezildikçe aynı çetelerden sözde «ordu»lar kuruluyor, ve bu ordular çok sayıdaki toprakbeyleri ile anlaşarak bazan bir veya birkaç eyalete hükmediyorlardı.

Bu sistem yüzünden Sun Yat Sen'i iyi karşılamadılar savaşbeyleri.

Sun Yat Sen temiz yürekli, iyi bir insandı. Ama Amerika'nın kendisini tutacağını, kısa zamanda Çin'de iktidarını kuvvetlendireceğini, toprak ağalarını kaldırarak feodalizmin etkilerinden kurtarılmış modern ve Batılı bir Çin yaratacağını ummuştu. 1925'de ölürken çok kırgın ve Batı'dan umudunu kesmiş bir «**Batıcı**» olarak öldü. Vasiyetinde «**Sovyetlerle iyi geçinilmesini ve Çin köylüsünü kazanmak için muhakkak toprak reformu yapılmasını**» istemişti. (2)

Sun Yat Sen'in ölümünden sonra Çin Komünistleri ile Sun'un kurduğu Milliyetçi Parti (Kuomintang) sol kanadı arasında 1927'ye kadar işbirliği sürdü. Bu işbirliğinde de Sol-Milliyetçileri ürkütüp Sağ-Milliyetçilerin saflarına itmek için aşırı bir ihtiyatlılık gösteren Stalin ve Çin'deki temsilcisi Borodin'in etkileri ile Çin Komünist Partisi Çinin büyük şehirlerinde kendiliğinden patlak veren işçi ayaklanmalarına bile yardım edemiyor, işçiler Çin Komünist Partisinin kendilerine birkaç bin mavzer vermesini

(2) Sun Yat Sen'in Vasiyetnamesi, Bknz : Mao Tse-tung, «Orientation of Youth Movement», Sel. Works, C. II, s. 244.

istedikleri zaman bile parti ses çıkarmıyor ve Çan Kay orduları şehirlere girerek binlerce işçiyi kılıçtan geçiriyorlardı.

İşçi ayaklanmalarından çok daha eski bir geleneği olan, ve zaman zaman İngiliz askerleri ile takviye edilmiş hanedan orduları ile bile bastırılmayan köylü ayaklanmaları ise Çin Komünist Partisi için çok daha ürküntü verici idi. Komünistlerin korkuları Sol-Milliyetçilerden olan ordu komutanı «savaşbeyleri»nin reformlardan nefret etmeleri idi. Zira Sol-Milliyetçilerle Çin Komünist Partisinin koalisyonuna dayanan Wuhan hükümetinde bütçe tuhaf bir bütçeydi.

Tıpkı eskiden olduğu gibi savaşbeylerinin debdebeleri de, askerlerinin karınlarını doyurabilmeleri de toprak ağalarının varlıklarını sürdürmelerine bağlı idi. Köylü ayaklanmalarının tek sebebi ise ne Cumhuriyet, ne modernleşme, ne de iktidara şunun veya bunun gelmesi idi. Köylüler vergilerden ve topraksızlıktan kurtulmak için tam yüz elli yıldır durmadan umutsuz bir mücadele içinde idiler. Çoğu defa eli kalem tutan bir lideri bile olmayan köylü isyanları dinsel hareketler şeklinde çekirdekliyor ve sonra mahsulün iyiden iyiye kötüye gittiği yıllarda, yarım çoğunu toprakbeyine verdiği mahsulünden elde kalanı ile vergi ödeyemeyeceğini; üç-beş savaşbeyine haraç ödese bile onlar gittikten sonra oralara gelecek bir başka savaş beyinin salacağı salmayı ödeyemeyeceğini düşünen Çin köylüsü ölümlerden ölüm beğenme durumunda kalıyor ve bu yüzden herşeye rağmen ayaklanmalar bitmiyordu.

1911 burjuva devrimi de umulanları getirmeyince Hunan eyaletinde yüzbinlerce köylü 1927 yılında ayaklandı ve nefretten ve umutsuzluktan gözü kararmış köylüler ne kadar toprak ağası, eşraf, memur, mahalli aydın varsa hepsini katlettiler.

Olaydan paniğe kapılan **Çin Komünist Partisi**, partinin ilk dört kurucusundan biri olduğu halde ön planda gözükmeyen Mao Tse Tung'u durum hakkında inceleme yapması için Hunan eyâletine gönderdi. Mao Tse Tung, incelemeler yapıp partiye döndüğü zaman, «Çok yakın bir gelecekte... bir fırtına gibi patlayacak... yüz milyonlarca köylünün ayaklanmalarından» söz etmiş ve hem olaylardan, hem de Mao'nun kehanetinden ürküntüye kapılan Çin Komünist Partisinin Moskova taraftarı yöneticilerine -sonraları gözden düşmesine yol açan— şu sözleri söylemişti :

«... bütün devrimci partiler ve bütün devrimci yoldaşlar bu kuvvetin önünde verecekleri sınav için hazır olmalıdırlar. Sınavı

başarı ile vermek ve —ayaklanan köylülerce— kabul edilmek veya —hareketin— dışında kalmak herkesin kendi bileceği iştir. Ama herkesin önünde üç alternatif vardır: hareketin önünde yer almak ve onu yönetmeyi kabul etmek; arkalarına laf olsun diye takılmak; veya hareketin karşısına geçip düşmanlık etmek. Şimdilik herkes bu üç yoldan istediğini seçmekte serbesttir, fakat bir nokta iyi bilinmelidir ki; olayların gelişmesi almanız gereken kararın çok çabuk alınmasını şart kılmaktadır.» (3)

Mao Tse Tung, «Hunan eyaletinde ayaklanan köylüler teşkilâtlanınca... Sun Yat Sen'in devrime adanan kırk yıl yıllık mücadeleleriyle yapamadığı işleri köylüler birkaç aylık bir süre içinde başarmışlardır... Yoksul köylü kitleleri köylü teşkilâtlanmalarında da belkemiği olmuştur» diye sözlerini bitirince parti kodamanları Mao'ya «gözden uzaklaşmasını» söylediler. Mao tekrar Hunan'a döndü ve köylüler arasında, Çin devriminin yaşaması için bir kaynak aramaya başladı. 1927'nin olağan üstü güç şartlarında bile —parti içinde bir hizbi bile yoktu— parti yöneticilerinden ve Stalin'in temsilcisi Borodin'den farklı düşünen Mao Tse Tung, daha sonraları Stalin'in «hatalara düştüğünü, ancak suçun Moskova'dan Çin'deki gelişmeleri anlaması güç olan Stalin'de değil, Çin Komünistlerinde olduğunu» söyleyecekti. (4)

«ÇİNLEŞTİRİLMEMİŞ MARXİSM» :

Yıllarca sonra daha iyi bir Marxist olduğu zaman ise; 1938 yılında Partinin Altıncı Genel Kurulundaki Altıncı Merkez Komitesi toplantısına sunduğu «Marxismın Çinleştirilmesi» başlıklı raporunda, şöyle demiştir :

«Bir komünist olmak için önce enternasyonalist bir Marxist olmak gerekir. Fakat bundan da önce, uygulamak istediğimiz Marxismın milli şartlara uygunlaştırılmasını bitirmiş olmanız gerekir. Soyut anlamda Marxism diye birşey yoktur ve olmaz, olamaz. Marxism tektir ve somuttur. Bizim somut Marxismden muradımız şudur: milli biçime erişmiş, Çin'in mevcut somut şartlarında yürütmeye çalıştığımız somut mücadelemizde işimize yarayabilecek bir Marxism.» (5)

(3) Mao Tse-tung, «Report An Investigation...», a. g. e., s. 23.

(4) Mao Tse-tung, «The Greatest Friendship», Bknz : S. R. Schramm, Political Thought of Mao Tse-tung», 294-96.

(5) Mao Tse-tung, «The Sinification of Marxism», Bknz : S. R. Schramm, a. g. e., s. 112-115.

Mao, bir başka konuşmasında ise, «Çin şartlarına uygun olmayan bir Marxismi savunan Marxistlerin hayvan gübresi kadar bile işe yaramayacaklarını» söylemiştir. (6)

Partinin üst kademe yöneticileri ile iyice arası açılan Mao Tse Tung, daha sonraları tek çıkar yolun köylülere dayanan bir gerilla savaşı, ve «başarısı uzun geleceklere bağlı savaş» (protracted war) olduğuna karar vererek, yakın arkadaşları Chu Teh, Lin Piao ve Chu En-lai ile birlikte Çin içlerine, köylülerin arasına gitmiştir. «Hunan Köylü Ayaklanması Üzerine Rapor»da, Çin insanının esaret zincirlerini sayan Mao'nun o günlerdeki görüşleri ilgi çekicidir:

«Çin insanı üç otorite sisteminin zincirlerine vurulmuştur; en yukarda siyasal otorite, altına klân otorite sistemi, yani cedlerden aile reisine kadar uzanan otoriteler sistemi, ve Tanrıların ve Ruhların otorite sistemi. Bir Çin kadını için ise bütün bunlardan ayrı olarak ilâveten bir de dördüncü otorite sistemi vardır: koca otoritesi. Bu dört çeşit otorite feodalizmin ve patriyarkinin ideoloji ve kurumlarını temsil etmektedirler... Çin insanını zincire vuran bunlardır. Özellikle Çin köylüsünü...» (7)

Devrime çıkar yol bulmak, Çinin sosyal ve siyasal yapısını değiştirmek işinde sağlam bir taban bulmak amacı ile köylülere giden Mao, Çin'de en çok ezilenin köylü olduğunu, en çok ezilen köylüye giderken de mevcut genel düzenin baş sebebinin toprakbeyletine dayanan feodalizm olduğunu anlamaya başlamıştır. Düzeni değiştirmek isteyen bir devrimcinin, düzenden ıstırap çekenleri bulması gerektiğini anlayan Mao Tse Tung, parti ile bozuşmadan önce Hunan Raporunda hükmünü vermiştir :

«Toprak ağalarının siyasal otoriteleri diğer bütün otorite sistemlerini birbirlerine bağlayan iskelet görevindedir. Toprak ağalarının otoriteleri devrilir devrilmez, klan otoritesi de, dinsel kaynaklara dayanan otorite sistemi de, siyasal otorite de, kocalık kurumunun otoritesi de birer birer devrilecektir.» (8)

Hunan Raporundan bir yıl önce yazdığı «Çin Toplumundaki Bütün Sınıfların Analizi» isimli araştırmasında ise, iyi yetişmiş Marxistlerin kabul edemeyeceği bir esneklikle, Çin devriminin sa-

(6) Mao Tse-tung, «Reform in Learning, the Party, and Literature», Bknz : S. R. Schramm, a. g. e., s. 120.

(7) Mao Tse-tung, «Report An Investigation of the Peasant...», Sel Works, C. I, s. 44.

(8) Mao Tse-tung, a. g. m.,

dece işçi sınıfına değil, «savaşbeyleri, kompradorlar, bürokratlar, toprak ağaları ve gerici münevverler; yani emperyalizm ile bağlantısı olan büyük burjuvalar» dışında kalan herkese ve her sınıfa dayanacağını söyleyen Mao Tae Tung, 1949 başına kadar 22 yıl sürecek uzun mücadele yıllarının parolasını da veriyordu :

«... büyük burjuvalar bizim gerçek düşmanlarımızdır. Küçük burjuvalar, yarı-işçiler (köylüler, küçük esnaf ve hatta haydut ve fahişeler bu grupta yer almaktaydı) ve işçiler ise gerçek dostlarımızdır. Ne kadar gerçek dostumuz var? Dostlarımızın sayısı 395 milyondur. Düşmanlarımız ne kadardır? Bir milyon. Ne dostumuz, ne de düşmanımız olmayan ortadakiler ne kadardır? Diyelim 4 milyon. Topu topu 5 milyon saysak bile, 395 milyon karşısında hiçbir şey değillerdir.

Üç yüz doksan beş milyon, birleşiniz!» (9)

Böylece 1840'da başlayan isyanlar, iç savaşlar ve açık dış müdahalelerden sonra 1927 yılında Çin devrimi yeni bir mecraya giriyordu.

Birçok sorunu daha iyi anlamak için şimdi eski Çin'in din, devlet, halk, yabancılar ve dış dünya hakkındaki düşüncelerine, ve eski Çin'in eski düşüncelerini yaratan şartlarına değinmek gerekir.

II. 2000 YILLIK BİR DÜZENİN YIKILIŞI :

«Öğrendiğimize göre ülkeniz Britanya bizim ülkemiz Çin'den altmış veya yetmiş bin mil uzaklıkta imiş. Buna rağmen ülkenizden sayısız barbar gemileri kıyılarınıza gelmekte ve Çin'in zenginliklerini sömürerek zenginleşmek istemektedirler... Onların bize sattıkları şeyler hep işe yaramaz şeylerdir. Ne yenilerek, ne de kullanılarak iyiliğe yaramaları mümkün olmayan şeylerdir... Farzediniz ki sizin ülkenizin kıyılarına da barbarlar gelmişler ve halkınızı aldatarak ülkenize afyon satmak istemektedirler. Bu durumda yüksek ve şerefli yönetiminizin olaya göz yumamıyacağından ve derhal en şiddetli tedbirleri almak isteyeceğinden eminiz...» (10)

1839 yılında Çin'i sömürgeleştirmek isteyen İngiltere'nin «üzerinde güneş batmayan» imparatorluğu afyon satan ve kullanan İn-

(9) Mao Tse-tung, «Analysis of All the Classes in Chinese Society», Sel. Works, C. I, s. 13-19, (Değiştirilmeyen ilk metin için ise, Bknz: S. R. Schram), a. g. e., s. 146-47.

(10) Lin Tse-Hsü's Moral Advice to Queen Victoria, Bknz: S. Y. Teng ve J. K. Fairbank, «China's Response to the West», 1967, s. 24-28.

gilizleri idam ediyordu. Ama afyon satımı ve kullanımını yasaklayan kanunlar Hindistan'ın doğusunda geçmiyordu. İngilterenin üzerine titrediği «ticaret serbestisinin kutsal bir hak olduğu» görüşü Çin imparatorlarını kızdırıyordu. Ama Çin imparatorları uygarlık yarışında çoktan geride kaldıkları halde İngiltere kraliçesine yazdırdıkları mektuplarda hâlâ «barbarlar âleminin büyük ülkesinin kralı pek sayın majeste...» diye hitâp ediyorlar ve bu mektupları kaleme alan kâtiplerine kendileri için, «İlahî İmparatorumuz, onbinlerce ülkelerin hâkimi... size bildirir ki...» dedirtiyorlardı. Robert C. North'un deyimi ile bu, tam anlamıyla «tarımsal ve feodal yapılı geri bir ülkenin kendine özgü miyopluğu» idi. (11)

Osmanlı İmparatorluğu ile benzerlikler gösteren Çin İmparatorluğu 19. yüzyılda kapitülasyonlar altında çökmeye başlayan bir başka «hasta adam» olmuştu. İngiltere İmparatorluğu Çini sömürgeleştirmek için en kârlı ve kolay yolun Çin halkını afyona alıştırmak olduğunu görmüştü. O zamanlar Çin, âslen Çinli olmayan ve Çinlilerle evlenmeleri yasaklanan Mançular tarafından yönetiliyor ve Çinli halkın saçlarını kesmesine izin verilmiyordu. Çinliler Mançulara karşı tâbi durumda olduklarını unutup, onlar gibi kendilerini insandan saymaya kalkışmasınlar diye her Çinli erkeğin saçlarını uzatması imparatorluğun en önemli kanunlarından biriydi.

Mançu'lar Çin'i işgal ettikten sonra, Çin imparatorluğunun belkemiği olan imparatorluk kapıkulları tarafından Çinlileştirilmişlerdi. Bu «Çinlileştirilme» tamamen kendine has bir Çinlileştirilme idi. Halk ile yönetici kapıkullarının kültürleri, ahlâk görüşleri ve dinleri farklı idi. Halkın inandığı Taoizm idi. Oysa yönetici kapıkullarının, kapıkulu olmak için yıllarca rahle başında göz nuru döken aydınların ve hanedanların —Çinli olsun, yabancı müstevlilerin kurduğu hanedanlar olsun— dini Konfüçyüsyanizm idi.

Halkın dini, kadere, iyi ve kötü ruhlara, cennet veya cehennem ikilisine ve mucizelere dayanan bir din anlayışı taşıyordu. Seçkinlerin dini ise, kendisi de vakti zamanında imparatorluğun yüksek derece kapıkulları arasında yer almış olan, Konfüçyüs'ün geliştirdiği «insanın nefesine hâkim olması» ve bazı Platonik düşüncelere dayanan Konfüçyüs diniydi.

Konfüçyüs Doğu'nun Platon'u (Eflatun) idi.

İsa öncesi 5. Yüzyılda imparatorların despotluğuna karşı, İmparatorların siyasal otoritelerinin meşruiyeti ancak ve ancak ken-

(11) Robert C. North, «Chinese Communism», s. 13.

di kişiliklerinin bilgeliği ve ellerine geçirdikleri siyasal otoriteyi bilgece kullanabilmeleri sayesinde olabilir.» demişti. Ölümünden sonra ise yüzyıllar süren soysuzlaşma boyunca, kapıkullarının akıllarına uyan imparatorlar bu yasayı değiştirdiler ve «İmparatorlar Kutsal kişilerdir. Yer ile Göklerin düzenini sağlayacak kadar ulu kişiler olduklarına göre hata etmelerinin olanağı yoktur. Kutsal kişilerin faziletsiz olmalarına imkân olmadığına göre de, aynı kişilerin yönetimlerinin ve çıkardıkları emirnamelerin meşruluğunu araştırmak gereksizdir » şekline soktular.

Bu mantığa güvenen kapıkullarının unuttuğu nokta, halkın da buna benzer «canbazları» rahatlıkla yapabileceği idi. Bir zaman sonra gene isyanlar patlak verdiğinde, isyanları yöneten düşünür-din adamları şöyle bir fetva uydurdular: «Mademki kişiliği kutsal olan ve fazilet ve meşruluğu tartışılmaz olan imparator yerlerin ve göklerin düzenleyicisidir, o halde bizi aç bırakan kıtlıklara, sellere, hastalık salgınlarına ne demeli. Ardı ardına salgın, seller, açlıklar geldiğine göre İmparatorumuzun da üstünde olan Gök Kuvvetleri bu imparatorumuzdan hoşnut olmadıklarını göstermek istemektedirler » (12)

Prof John K. Fairbank'ın belirttiği gibi yukarda kısaca özetlediğimiz bu tersine dönmüş mantık oyunu, mutlak otorite yaratmak için uydurulmuş minare kılıfının, aynı mantık canbazlığı ile, tersyüz edilmiş «iç»inden başka birşey değildi. İşin fenası feodal yapılı imparatorlukların çoğunda kendilerinde ilahi kuvvetler, temsilcilikler vehmeden bir takım krallar, imparatorlar veya sultanlar bu mantıkları yüzünden tarihi bir fırsatı da kaçırdılar.

Batı toplumlarında kralların böylesi bir vehim görmeleri mümkün olmadığından kiralın görüşlerine karşı olanların «kraliyetin ve taç'ın sadık muhalefeti» şeklinde bir araya gelebilmeleri mümkün olmuş; bu gelişme, modernleşme dönemi boyunca ortaya çıkan birçok meselelerin barışçı yollar ve usullerle hâlline imkân sağlamıştı. Doğu toplumlarının feodal despotluklarında ise tenkid siyaseten de, dinen de, ahlâken de binlerce çember içinde hapsedilmişti. Meseleler ya uzun bir süre örtülü kalıyor ve Batıdaki gelişmeler hızlandıktan sonra hayretle uyanmalara sebep oluyordu; veya bıçak kemiğe dayanınca halk, askerler, kapıkulları çatışmaları başlıyor; düzen alt-üst ediliyordu. Bu hengame arasın-

(12) John K. Fairbank, «The People's Middle Kingdom», Foreign Affairs, April 1966.

J. K. Fairbank, «The United States and China», s. 55-56.

da ise Batı ülkelerinin askerleri, tüccarları ve okul-kilise ikili kültür kurumları çoktan Hindistanı, Çini, Ortadoğu ülkelerini bir çığ gibi basıvermişti.

İngiltere kraliçesi Viktorya'ya «afyon satışını önlemesi» için yazdığı mentuplarda —bunları Hanedanlık Savaş Nazırı Lin Tse-hsü yazmıştır— ricalarda bulunan Çin İmparatoru, «...şunu da öğrenmiş bulunuyoruz ki başkentiniz Londra'da, İskoçya ve İrlanda'da afyon ekimini yasak etmişsiniz. Afyon ekimi sadece, sizin kontrolünüzde bulunan Bengal, Madras, Bombay, Patna, Benares ve Malwa gibi Hindistan bölgelerinde yapılmış. Siz sayın Kraliçe hazretleri, sadece siz buralardaki afyon ekimini yasaklayabilirsiniz. Ey kraliçe hazretleri, lütfediniz bir emirle bu afyon tarlalarını söksünler ve yerine beş kutsal ürünü yani; arpa, çavdar, darı, pirinç ve buğdayı eksinler... Böyle hareket ederseniz Kutsal Varlıkların Üstün Âlemi sizlerin uzun hayatınızı daha da uzatacak, hanedanınıza uzun gelecekler hazırlayacak, size ve ruhunuza kudret kazandıracaktır » (13) derken, Çin de yıkımına yaklaşmış bulunuyordu. Binlercesi birden kurulacak olan gizli devrim derneklerinin bu derneklere girenlerin uzun saçlarını kestireceği günler artık çok uzak değildi.

İngiltere kraliçesi bu mektuplara cevap vermedi bile. Ticaret serbestisi kutsal bir insan hakkı idi. Çin imparatoru afyon satışına idam cezası koyuverince, İngiliz donanması Çin kıyılarında ne kadar şehir varsa topa tuttu. Büyük tabyalarını işgal etti. Tabyalardaki Çin insanı ok-yay, mancınık gibi ilkel silâhlarla dövüşüyordu. En modern silâh, ağaçtan oyulmuş, etrafı demir çemberler ve kösele ile sarılmış ve taştan gülleler atan toplardı. Savaş 1840'dan 1842'ye kadar sürdü. «Hong Kong Adası Anlaşması» ile beş büyük Çin şehri Avrupalılara açıldı. Buralarda serbestçe ticaret yapabilecek olan yabancıların âdli işlerine konsoloslukları, evlenme, miras vs. işlerine kiliseler bakacaktı.

AMERİKA'NIN İLGİLENİŞİ :

Aynı dönemde Amerika Birleşik Devletleri ise, John K. Fairbank'ın dediği gibi «Her olayda arabulucu ve iyilik perisi gibi görünen... aslında çok ustalıkla, İngilterenin savaşarak aldığı her imtiyazın bir kopyasını da kendisi için elde eden» bir devletti. Fairbank, Amerikanın Çin'le ilgilenmesini şöyle açıklıyor :

(13) Lin Tse-Hsü's Moral Advice to Queen Victoria, Bknz : D. n. : 10.

«Çin ile ticaretimiz 1785 yılında Kanton'da kurulan Britanya Doğu Hindistan Kumpanyası'nın örtüsü altında başlamış bulunuyordu. İngilizlerin iki yıl savaşarak elde ettikleri Nanking Ticaret Serbestisi ve İkamet Andlaşmasının aynını biz iki yıl sonra, 1844 yılında tatlı tatlı müzakere ederek elde etmiş olduk. 1899'da ise ticaret için AÇIK KAPI doktrinimizi ilân ettik. Bunu da İngilizlerden kopya etmiştik...

«1900'lerden itibaren ayrı bir tutumla Çin'in toprak bütünlüğünü savunmaya başlamışsak da —İngiliz diplomasisinden ayrılmıştık— gerçek amacımız, mirasçısı olduğumuz tüccar İngiltere imparatorluğu gibi, Çini açık pazar olarak muhafaza etmek idi. Çin politikamızdaki idealist ve realist unsurlar çoğu defa insanı şaşırtmaktadır. Ama şaşırmamak için 1920'lere kadar bile Çin'deki iktisadi çıkarlarımızın İngilterenin çıkarlarından az olduğunu; büyük çıkarlarını savunmak zorunda kalan İngilterenin gölgesinde bizim de işlerimizi rahatlıkla halledebileceğimizi hatırlamamız yeter. Bu durum sayesinde ki Çin'de, epey bir süre bir yandan İngiliz emperyalizminin karşısında görünebilmemiz, diğer yandan da gene onun sayesinde nimetlere konmamız mümkün olmuştur.» (14)

ABD'nin bu tutumu 1948'de Mao Tse Tung'un Çin'i ilk kez birleştirip, yabancılardan temizlenmesine kadar sürecektir. Örneğin; «bir yandan Çin'in toprak bütünlüğünü savunurken, diğer yandan Çin'e saldıran Japonya'ya Amerika silâh satacak ve Stimson Doktrini ile (1931), Japon saldırısına karşı Çin'de savaşa girmek zorunda olmadığını ilân edecektir.» Fairbank'in dediği gibi, sebep belki de, «Amerikan geleneklerinde, o günlerde savaşın henüz bir dış politika aracı olarak yer almamış olması» idi. (15)

Ama, Uzak Asya ile ABD'nin bağlantıları çoktan kurulmuş; Aralık 1898'de İspanya ile yapılan andlaşmalarla Porto Riko, Guam ve Filipinler Amerikan sömürgesi olmuştu. Şantung'da Almanlar; Port Arthur'de ise Çarlık Rusyayı donanma üsleri kurarken, aynı 1899 yılında Amerika da Havai, Samoa ve Filipinlerde üsler kurmakta idi. Prof. Fairbank'in dediği gibi, «Herkes ABD'den başkalarının çevirdikleri işlerle meşgulken ABD sessiz sedasız kendisi için bir deniz imparatorluğu kurma yolundaydı.» (16)

(14) J. K. Fairbank, «The United States and China», s. 249.

(15) J. K. Fairbank, a. g. e., s. 253.

(16) J. K. Fairbank, a. g. e., s. 254.

Mançu hanedanının burjuva devrimcilerce yıkılmasından dokuz yıl önce-Sun Yat Sen bütün ümitlerini ABD'nin yardımlarına bağlamıştı. Oysa ABD ile Japonya arasında 1902'de yapılan anlaşmada Çin üzerinde «eşit kullanma fırsatı» konusunda karar kılınmıştı. Ta 1938 yılında, yani; burjuva cumhuriyetçilerin rüyaları söndükten on üç yıl; Sol-Milliyetçilerle Çin Komünistlerinin koalisyonuna dayanan Wuhan hükûmeti ömrünü tamamladıktan on bir yıl; Mao Tse Tung, Chu Teh, Lin Piao ve Chu En Lai'nin Ekim 1927'de patlak veren «**Güz Harmanı Köylü İsyanları**»ndan sonra topladıkları âsi köylülerle birlikte Türkistan taraflarındaki Çinkan eyaletindeki dağlara göçmelerinden on yıl; ve nihayet, Japon istilacılarla ateşkes anlaşması yapıp Mao'cuların peşine düşen Çan Kay Şek'ten kaçmak için yüz bin kişilik Mao-Chu Teh ordularının 1 Ekim 1934'de Kiangsi'den kalkıp 368. gün sürecek «UZUN YÜRÜYÜŞ» ile ta Kuzey-batı Çin'e göçmelerinden (Ekim 1935) üç yıl sonra Amerika Birleşik Devletlerinin Çin politikası, hâlâ, resmî açıklamalarla, «rekabet serbestisi», ve «her devlete eşit imkân» olarak bildiriliyordu.

Nitekim 1945 yılının Kasım ayında General Marshall'i Çine göndererek, «**Milliyetçilerle Komünistlerin koalisyonuna dayanan bir cumhuriyet kurulması için imkân araştırmak**» isteyen Başkan Truman'ın teklifi olan «**Birleşmiş, demokratik ve barış içinde bir Çin**» tekliflerine de, peşpeşe yenilgiye uğrayan ve Amerikan Askerî İstihbarat Teşkilâtının raporlarına göre «peşlerine yüzbinlerce askeri takip, Amerikan sahra topları, zırhlı araçları ve GMC'lerle birlikte Mao'culara iltihak eden kumandanları yüzünden» hiçbir umudu kalmamış olan Çan Kay Şek ve Amerika'dan başka inanan olmayacaktı. (18)

Robert C. North'un dediği gibi, uzun süren acılardan sonra ortaya çıkan Mao Tse Tung'un düşündüğü «bağımsız ve özgür, demokratik ve birleşmiş Çin» ile —Truman'ın temsilcisi— General Marshall'ın kafasındaki «birleşmiş, demokratik ve barış içinde Çin» kavramları artık aynı şeyler olmaz, olamazdı.» (19)

Ve... 2000 yıllık Çin İmparatorluğu ve onun geleneğine bağlı ne varsa hepsi tarihe karışmak üzere Çin'de yeni bir devir açıldı. Bu yeni devir, «acı»larla geçen yüzyılların izlerini taşıyacaktır, Çin'de yüz milyonlarca insandan «**Yeni Çin İnsanı**»nı yaratmak

(17) J. K. Fairbank, a. g. e., s. 257.

(18) R. C. North, «**Chinese Communism**», s. 179.

(19) R. C. North, a. g. e., s. 171.

iddiasında olan Maoizm, eski düzende devletten kopuk, köy köy kendi dar ve bireyci dünyalarında yaşayan Çin köylülerinden sanayileşmiş, modernleşmiş ve «Dünyanın sefil halklarına bir kurtuluş ümidi verecek... Marxizmin tek doğru savunucusu... Dünya ihtilâlinin bayrakçısı» yeni Çinliyi yaratmak iddialarıyla, iktisadi ve kültürel alanda kendine özgü, ve Batı'da ilgi ile izlenen, yeni yeni atılımlara başlamıştır. Bir nesilden az zamanda Çinin uyanan veya «uyutulan» insanından, Latin Amerikadaki, Afrikadaki, Vietnamdaki Kurtuluş Savaşları için daha fazla üretim yapması; daha fazla siyasi bilinç kazanması için daha fazla siyasi kitaplar okuması; işden çıktıktan sonra iş yerindeki sorunlardan, Küba'nın savunulması, veya Amerika'nın «Ortadoğudaki kardeş Arap halklarına mezalimi» sorununa kadar farklı meselerlerde «grup tartışmaları»na katılması istenmeye başlamıştır.

III. ÇARLIK RUSYASININ YIKILIŞI — ÇİNİN YIKILIŞI :

«Çini bağımsızlığa ve diğer devletlerle eşit devlet statüsüne kavuşturacak olan ulusal devrimimize kırk yılını adanmış bulunuyorum— diyordu. Sun Yat-sen—, geçip giden kırk yılda tecrübelerim bana bir tek şey göstermiştir: bağımsızlık ve eşit devlet statüsü kazanabilmemiz için halk kitleleri ile birleşebilmemizden, onları ayağa kaldırmamızdan ve bize eşit millet muamelesi yapmak için hazır olan Dünyanın bütün milletleri ile birleşerek, genel bir savaşa girişmemizden başka kurtuluş yolumuz kalmamıştır.» (20)

1911 ulusal burjuva devrimi kendisini «milliyetçi» olarak adlandırmıştı. Ama devrimin lideri Dr. Sun Yat Sen, ümitsizlik içinde 12 Mart 1925'de vasiyetnamesini yazarken, bu «milliyetçi» devrimin, devrim hareketini halk kitleleri ile birleştiremediğini itiraf ediyordu.

Yıllarca sonra yazdığı «Demokratik Halk Diktatörlüğü Hakkında» isimli makalesinde gerek kafasındaki Çin demokrasisinin, gerekse burjuva milliyetçi devriminin niçin «bağımsız, özgür, ve diğer devletlerden eşit devlet muamelesi gören» bir devlet kuramadığını yorumlayan Mao Tse Tung şöyle der :

«Bizlere, 'siz otokratsınız diyenlere cevap veriyorum: evet, bizler otokratız. Geçirdiğimiz son onyıllar bizlere halk diktatörlüğüne dayanmamız gerektiğini öğretmiştir. Halk diktatörlüğü veya halkın kendi iradesinde başına buyruk olması; bunlar esasta aynı»

(20) R. C. North, a. g. e., s. 60.

dır: gericilerin hürriyetlerini ortadan kaldırmak, ve bu yolla halkı özgürlüğüne eriştirmek... Halk demokratik diktatörlüğü çalışan sınıfın, köylülerin, küçük burjuvaların, ama özellikle köylülerin ve işçilerin birliğine dayanmaktadır. Zira bu iki sınıf Çin halkının yüzde 80-90'ını meydana getirmektedir. Emperyalizmi ve Kuomintang gericilerini kovacak olan da bu iki sınıfın birliğidir...

«Günümüze milli burjuvazinin çok büyük önemi vardır... Emperyalizme karşı savaşımızda halkın geçimi için, ekonomimizin hepten zayıflamaması için kırsal yerlerde veya kentlerde faaliyet gösteren her çeşit —milli— kapitalistten yararlanmamız gerekmektedir... Bizim şimdi izlediğimiz politikamız kapitalizmi ortadan kaldırmak değil, mevcut kapitalizmimizi daha iyi ve düzenli hale koymak olmalıdır.» (21)

Mao Tse Tung, «**milli burjuvazi**»yi düşman saymıyordu. Ama «**gerçek bir devrimin**» milli burjuvazinin inhisarında başarıya ulaşamayacağını savunuyor ve bu arada 1911 devriminin ve Sun Yat Sen'in dramını —kendince— şöyle açıklıyordu :

«... **milli burjuvazi —önemlidir ama— devrimin lideri olamaz, devrimin yönetiminde önemli bir söz hakkı da isteyemez. Devrimin lider olamaması, devrimi yöneten devlet mekanizmasında önemli yere getirilememesinin sebepleri, milli burjuvazinin kendine özgü yeteneksizliklerinin sebebi olan ekonomik durumunda içeriktir. Bu ekonomik durumu yüzündendir ki; milli burjuvazi yeter cesarete, ileriye görüşe sahip olamamakta ve milli burjuvaziye mensup olanların çoğunluğu halk kitlelerine korku ile bakmaktan kendilerini alamamaktadırlar.**

«Sun Yat Sen 'halk kitlelerinin ayaklandırılmasından', ve 'köylülerle işçilerin önüne düşüp onlara yol göstermekten' söz ederdi. Ama hani köylüleri ve işçileri ayaklandıranlar kim oldu? Sun Yat-sen küçük burjuva sınıfındandı, zihniyetçe de milli burjuva zihniyetliydi. Gerçeğin kendi oluşumuna uygun olarak köylüleri ve işçileri ayağa kaldırmayı başaramadılar. Sun Yat-sen'in kırk yıllık yönetiminde milliyetçi burjuva hareketi niçin başarı kazanamamıştır? Zira, emperyalizmin karşısında küçük burjuvazi ve milli burjuvazi gerçek bir devrimi yönetemez, başarıya ulaştıramaz.» (22)

(21) Mao Tse-tung, «On the People's Democratic Dictatorship», Sel. Works, Peking 1965, C. IV, s. 417.

(22) Mao Tse-tung, a. g. e, s. 421-22.

Mao Tse-tung'un bu sözlerinde bir ölçüde gerçek payı vardı. Ama sadece Çin şartlarına göre. Zira gerek günümüzdeki diğer Marxist ve ihtilâlcî hareketlerde ve gerekse II. Duma'nın dağıtılmasından ve «Sol»un ezilmesinden, seçim sisteminin değiştirilmesinden sonraki, **Lenin** ile, bir kurt kadar sağlam sınırlara ve sezgiye sahip olan **akıllı sağcı Premier Stolypin** arasındaki nefes kesici mücadelede görüldüğü gibi bunların dışında durumlar da görülebilmektedir.

LENİN'in iktidara el koymak için şeytanî bir deha ile plânları yaptığı yıllarda Çarlık Rusyası en büyük tarihî kozunu kendi elleri ile heder etmiştir. Premier Stolypin, bizde gerek muhafazakârların, gerekse devrimci veya evrimci sosyalistlerin incelemeleri gereken bir «akıllı muhafazakâr»dır. O'nun hayatı, Mao'nun yorumunu haklı kılan emsalsiz örneklerle doludur. Ama burada da, farklı ortamlarda ve farklı zamanlarda olan iki sosyal olayın tam olarak karşılaştırılamıyacağını akılda tutmamız gerekmektedir.

Mao Tse-tung, «**milli burjuvazinin... emperyalizm döneminde ...gerçek bir devrimi başarı ile yönetemeyeceğini**» söylemiştir. Özellikle, Çin gibi feodal ve yarı-sömürge yapılı bir toplumda, köylü meselesi ile gerçekten —devrimci bir felsefeyle— uğraşmanın **toprak ağası; bölgesel siyasal otoriteler, savaşbeyleri; ve şehirlerdeki zenginler ve kompradorlar** üçgenini tepe-taklak edeceği açıktı. Kısacası Çin örneğinde, «gerçek devrimin» burjuvazi, hatta milli burjuvazi tarafından önlenmesi; devrimin gerçekleştirilmesi için kurulması gereken devrim-halk kitleleri, yani; köylüler ve işçiler köprüsünün kurulmasının engellenmesi sorunu ile karşılaşmaktayız. Mao'nun söylediği budur.

Çarlık Rusyasında 1840'lardan beri sanatçı, edebiyatçı ve düşünürlerin geliştirdiği romantik ve idealist **Narodnikler Hareketi** —bir başka adı ile Populism: halkçılık— 1900'lerde sönüp gitti. Halkçılık Hareketinin düşünürleri, «**Çarın etrafındaki kötü insanların temizlenmesi**», «**büyük ve üstün vasıflı Rus köylüsüne medeniyetin bir kere gösterebilmesiyle halkın modernize olacağı**», «**devrimci bir tutumla Çarı ortadan kaldırmak isteyenlerin Büyük Rusyayı heder edecekleri**» gibi düşüncelerden öteye gidememişlerdi. Aydınların ve burjuvazinin «**uyanmalarını**» ve «**halka merhamet etmelerini**» istiyor ve zamanın sosyal romanlarında ana tem olarak bunu savunuyorlardı. Bu bir çeşit «**sosyal mistisizm**» idi.

LENİN ve STOLYPİN

1907 ile 1911 arasında ise, biri Marxist ve ihtilâlcî, diğeri ise burjuva liberali olan iki politikacı tarafından oynanan «satranç» ile karşılaşmaktayız.

Lenin, 1907 Londra Kongresinden dönmüştür. Nisan-Mayıs boyunca süren kongrede çoğunluğu Lenin kazanmıştır. O sırada bir çeşit meşrutiyet başlamıştır Çarlık Rusyasında. Milli Meclis'te her renkten parti yer almıştır. Solcular da çeşitli idiler. Lenin ise 1906'dan beri, bir yandan Milli Meclis'e girip sessizce oturan ılımlı Menşevikler ile, diğeryandan «burjuva oyunu» olduğu için Duma'ya girmek istemeyen «Ham Solcular-infantile leftism» ile uğraşıyordu.

Lenin'in tezi hakim oldu: «Duma'ya girelim, fakat gerçek amacımızın bunların dışında bir devrim olduğunu unutmayalım!»

Lenin'in düşündüğü; yeni rejimin de, köylülerin, onları isyandan isyana sevkeden meselelerini halledemeyeceği; böylece rejimin zaafının halk tarafından görüleceği idi. Lenin bu durumu kullanarak henüz geniş bir hazırlanma ve olgunlaşma içinde olmayan devrim şartlarını «hızlandırarak» olgunlaştırmak istiyordu. (23)

Stolypin II. Duma'dan Menşeviklerin atılmasını istedi.

Duma, «dokunulmazlıkları vardır, atamayız», deyince Premier Stolypin Duma'yı dağıttı ve «Sol»u ezmek ve kurulacak III. Dumayı «Sol»dan temizlemek için seçim kanununu değiştirdi.

III. Duma toprak ağaları, onların adamları, papazlar, sağcılar ve Çarlık milliyetçileriyle dolmuştu. Kadetler, «Poles» denilenler, Sosyal Demokratlar, Sosyal Devrimciler ve Trudovikler yeni Duma'da, yok denecek kadar, silinmişlerdir. (*)

Çarlık Rusyasını restore etmek için Sol'u temizleyen Stolypin, yeni Duma'nın, kendisi kadar «akıllı» olmayan, bir yığın budala ile dolmasını engelleyememişti. Bu, kendisinin ilerde başını yiyecek ve Lenin'in «hayatının en büyük korkularından birinin» gerçekleşmeden ortadan kalkmasını sağlayacak; ve Çarlık Rusyasındaki «buda-

(23) Bertram D. Wolfe, «Three Who Made a Revolution», s. 358-59.

(*) «Poles»: Polonya Rusyasındaki Sosyal Demokratlar,

Kadetler: Anayasacı Demokratlar,

Trudovikler: Köylü aydınların kurduğu zayıp örgütlü bir parti. Sosyal Demokratlar II. Duma seçimlere girmeyince köylüler bunlara oy vermiştir. (Ç. N.)

la gericiler»in, bir «akıllı muhafazakâr»ı hazmedememeleri yüzünden, düzeni yıkmalarına yol açacak hatâlarıydı.

Stolypin, sanki, Lenin'in «Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi» (x) eserini okumuş gibi, Lenin hangi meseleye dokunmuşsa bir bir onları ele alıp çözümlenmeye başladı. Şimdi Latin Amerika ülkelerinde ABD'nin savunduğu tarzda bir toprak reformu politikasını büyük bir hızla tezgahladı.

Amacı, aynen şimdi Latin Amerikan ülkelerinde veya başka ülkelerde «akıllı muhafazakârlar»ın savunduğu toprak reformunda olduğu gibi, «tarım sektöründe kapitalizmin oluşumunu sağlamak, devrimci hareketlerin devrimci bir potansiyel olarak kullanabilecekleri köylü kitlesini oldukları yerde; köylerinde, yeni köy sosyal yapısındaki farklılaşmalarla ortaya çıkacak olan sınıf farkları sayesinde, içinden vurmak, ve devrimci potansiyel olarak köylüleri kullanılamaz duruma sokmak» idi.

Köylü, yersiz-yurtsuz ve ağaların emrinde «mal» gibi yaşarken ihtilâlcilerin seslerine kulak kabartabilirdi, ama yüzlerce yıllık hayatında ilk defa «mülkiyet sahibi» olan köylü, bir üst sınıfa yeni yamanmış kimselerde tespit edildiği gibi, düzenin en hareketli savunucusu olacaktı.

1861 yılındaki «Köylülerin Hürriyete Kavuşturulması Kanunu»nu (Çar Fermanı) ve köylülerin ortak mülkiyet düzeni altında yaşamalarını beğenmeyen Stolypin, büyük bir sezgi ile toprağı dağıtmaya başladı. Kısa zamanda 2 milyon köylü ailesini ferdî mülkiyet sahibi küçük çiftçi yaptı. Kredilerle bunları destekledi. Köylülerin içinden en enerjik, paragöz ve becerikli olanlardan tarımsal nüfusu ta içinden tutacak bir «yeni sınıf» yaratıyor;

«Küçük mülkiyete kavuşturulmuş köylüler istikrarlı bir Rusya için şarttır,» diyordu.

Stolypin için Lenin hayranlıkla, «en sağlam ve akıllı muhafazakâr bu...» diyor ve şöyle devam ediyordu :

«...Stolypin'in tarımsal politikası, yıkıma yüz tutmuş Çarlık Rusyasının eski, yarı-feodal, ve yarı-patriyarkal dokusunu durup dururken yeniden canlandırmak üzere idi. Eski doku yerine orta sınıf monarşisine dönüşüm başlamıştı... Eğer bu politika biraz daha devam etse idi —köylüleri kazanmak için— toprak reformundan sözetmemize hiç imkân bile kalmayacaktı...» (24)

(24) B.D. Wolfe, a. g. e., s. 361, (Lenin, Coll. Works, III. Rusca basımdan, V. XII, s. 193).

Sonunda, 14 Eylül 1911'de, Çarın ve iki prensin önünde Stolypin vuruldu. Kiev Operasının bir galasında Pater Arkadyevic Stolypin'i vuran Yahudi avukat, terörcü Anarşistlerin arasında çalışan ve solcuları izlemek için bizzat Stolypin tarafından görevlendirilen gizli ajanlardan biriydi.

Stolypin'in ölümüne Çar bile üzülmeği akıl edemedi. Kötü ve çürümüş bir toplumda, toplumdaki mevcut düzenden yana olan bir yenilikçi bile hazmedilemiyordu. Stolypin'in ileri, aydın ve modern burjuva Rusyası hayâllerinden korkanlar tez elden eski derin uykularına daldılar. Rasputin olayları ve ardından Birinci Dünya Savaşı «çürüyen kadavra»nın üstünde kalanları da bir bir döktü.

Uzak Asya'daki «çürümüş kadavra» da ise bir Stolypin bile çıkamadı. Konfüçyüs geleneğine bağlı devlet adamları Çin'de ayrı bir dram yaşadılar.

IV. 20. YÜZYILIN YARATTIĞI ÇELİŞKİLER :

Çinin yetiştirebildiği Stolypin yoktur. Ama bir yarı reformcu bile olsa, 1890'ların reformcusu «itaatkâr» **Li Hung-chang**'dan söz etmek gerek. Li, önce Şangay limanının gelirlerine el koyarak Ordusunu modernleştirmek için yabancılardan silâh almasını becermiş sıradan bir ordu komutanı idi. Ordusu kuvvetlenince zamanın Valide Sultanı tarafından «nazır» lığa getirildi. Çin'de ilk tersaneleri, tophaneleri, demiryollarını ve madenleri açan o olmuştur. Fransızların Hindi Çini'deki ilerlemelerine karşı, Çin'in yüzyıllarca süren eski «süzeranlık» haklarını Hindi Çini'de korumak için ilk asker gönderen O olmuştur.

Yukarı Kore sularının denetlemesi yüzünden, Li'nin kurduğu yeni Çin donanması ile Japon donanması 1900'de savaşıp Çin donanması yenilince barış görüşmelerini yürütme işi de Li'ye verilmiştir.

Barış görüşmelerinde Valide Sultan'ın emri gereğince en ağır şartları kabul eden mağrur Li, tersane, donanma, tophane yapmakla bir köhne düzenin değişmeyeceğini anlamıştı. Ama buna isyân edemiyordu.

Japon heyeti başkanının, «**Bunca yıldır koca Çin ülkenizde niçin bir yenileşme olmadı?**», sorusuna şu karşılığı vermişti:

«**Çin'de herşey geleneklerimize göre kurulmuştur. Bunları değiştirmeyi düşünmekten bile utanırım.**»

Çin'de bu yenilgiden sonra diğer saray nazırları sessizce sevin-diler; Li'nin yıldızı söndü diye. Li gidişâtın kötü olduğunu görüyor, ama sistemin dokusunu eleştirmekten korkuyor, ve «**kültürel bir değişmeye girmeden teknik alanda yenileşmelerle Çini kurtaracağı-mı**» sanıyordu. «Düzen» köhne bile olsa Kutsal İmparatorluk makâ-mının kanatları altında idi. Düzene karşı olmak, iyi bir Konfüç-yüsyenist olan Li için —dinsel üstünlüğü olan— taht'a karşı çık-madıkça mümkün değildi!

Japonya'da ise toprak ağalarının beylik düzeni, eşraflıktan türeme ticaret burjuvazisi tarafından yıkılmış (samurayların yı-kıntı günleri), daha sonraları ise akıllı burjuvazi kendi ekonomi-lerini yabancılara karşı koruyarak ve tarım sektörüne konulan ağır vergilere karşı sanayii uzun zaman —malî ayrıcalıklarla— destek-leyerek, hem teknolojik alanda, hem de sosyal ve kültürel alanda bir modernleşme sürecini başlatmıştı. Çin'de bunlar «düşünülme-si dinsel yönden yasak» konulardı!

Çinli bilgin Liang Ch'ich'in dediği gibi, «**Çin, içinde hapsedil-miş bir ipek böceği**»ne dönmüştü. Niçin «kozası içinde» hapsedil-miştii? Onu da kısaca görelim.

«Kan Değişirme» :

Yıkılış öncesi bile Çin kendine özgü ve büyük kültürü olan bir ülke idi. Kendi tarihi ve kültürü ile mağrurdu. Bu kültür as-lında egemen sınıfların yarattığı ve benimsediği; halkınkinden ay-rı bir «ethos»; bir «imaj» yaratmıştı. Varlıklılar ve uzun bir oku-ma devresi sonunda devlet memurluğu sınavını kazanmış «makam sahipleri» denen aydınlar Çinin üst sınıfıydılar. Ama yıkılış dö-ne-minde, okumadan ve para ile derece ve makam satın alanlar çoğal-mıştı. Son dönemde de, toplumun en üstünde «doruk» olarak bir imparator ve O'nun kutsallaştırılmış hanedâni vardı.

İktidar ve üst sınıfların durumlarının devamı tehlikeye gir-mesin diye «**tabakalar arası dikey geçiş**» kullanılıyor; bu yolla, akıllı ve becerikli gençler egemen sınıfın içine «özümsererek» es-kimiş egemen sınıfın kanı tazeleniyordu.

Egemen sınıflar, toplumun dar olan olanaklarını tekellerinde tutabilmek için, toplumun yetiştirdiği akılca, yetenekçe üstün kişi-leri karşılama almadan, onları kendi aralarına alarak, aynı za-manda onları toplumdaki halk kitlelerinin dertleri ile uğraşmaktan alakoyuyorlardı.

İmparator, kapıkulları, zenginler ve «toplumsal içgüveyle» ile Çin kendi değişmez egemen sınıfını yüzyıllarca sarsıntısız korumuştur. (25)

Bu «üst sınıf tekeli»nin ve «ayrışma»sının kurulması sadece «düzene sadık eğitim» ile değil, aynı zamanda din üzerine kurulan baskılarla da gerçekleştirilmiştir. Yönetici seçkinler ve egemen sınıfın kendisi Konfüçyüs dinini benimsemiş, onu, tek yoruma dayanan resmî ve bir azınlık dini olarak tutmuş; halkın dinleri olan Budizm ve Taoizm'in binbir çeşit tarikatlara ayrılmasına engel olmak şöyle dursun, halkı bölme amacıyla, ne kadar din veya tarikat varsa hepsini ayrı ayrı teşvik etmiştir.

Çinde Batı anlamında bir burjuvazi olmamıştır. Kapıkulları, çok büyük tacirleri bile kendi içlerine alarak, onları yönetimde dolaylı yollardan söz sahibi kılmış, ama küçük tacirleri ve esnafı ise kâle bile almamıştır.

Azınlıktaki egemen sınıflar aslında Batıda olduğu gibi burjuvaziye dayanmıyordu yıkılış Çininde. Kapıkulları ayrı dinleri ile, ayrı kültürleri ile, ayrı sanatları ile despotluk yapıyorlardı. Kitap okumak ve yazmak, şiir yazmak bunlara özgü işti. Beğenmedikleri kitapları törenlerle toplayıp yakıyorlardı.

Kırsal nüfusun yaşadığı köylerde, merkezin eyâletlere atadığı valilerin (majistrat) atadığı daha küçük «kapıkulları» bulunuyordu. Bunların da yargılama ve yönetme yetkileri vardı. Keza bu küçük yerlerdeki «küçük seçkinler» ile «küçük kapıkulları»da, tepelerindeki büyükleri gibi, taşrada kendi aralarında birleşiyorlar ve ta köy yapısında bile bir «halk-seçkinler ayrımı»nı bilerek sürdürüyorlardı. Donmuş düzen bu seçkinlerin «kamu esprisinden çok klân esprilerine dayanan» şu üç temel görüş üzerinde duruyordu :

- (a) Çocukların babalara tâbiyeti,
- (b) Kadınların erkeklere ve kocalarına tâbiyeti,
- (c) Tebâ durumundaki halkın önce köydeki kapıkuluna, sonra kasabadaki kapıkuluna, sonra vilâyetteki, sonra eyâletin başındaki, sonra merkezdeki İmparatora karşı olan tâbiyeti,

(25) J. K. Fairbank, «The People's Middle Kingdom», Bknz : D. n. : 12.

(d) Kapıkullarının kendi üstlerine ve İmparatora tâbiyetleri.

«İyi insan» :

Bu düzende bireyin bireye eşit olması inanılacak şey değildi. N. C. North'a göre «**eski Çin'de kardeş kelimesi yoktu; ağabey, küçük kardeş kelimeleri vardı.**»

İyi insan olmak için de «**herkesin düzendeki yerinden hoşnutluk duyması ve fazla şeyler istememesi; üzerine düşeni yapması**» söylenirdi. Eski Çin masalları, atasözleri bunlarla doludur. Halk, yönetici aydınların (kapıkullarının) dünyası olan «**yazılı dünya**» dan apayrı «**sözlü dünya**»da yaşamaktaydı.

J. K. Fairbank'in dediği gibi, «**kendisine yaban kalan aydınlar ve devlet karşısında köylü, 'Dünyada en büyük saadet memur yüzü görmemektir' demeye başlamıştı.**» (26)

Köylünün insangücüne dayanan bir ekolojik dünyası vardı. Zulümden, açlıktan bunalanlar dağlara çıkıp «haydut» oluyorlardı. Fairbank'in Çin kaynaklarından ortaya çıkardığı gibi, eski masallarda anlatıldığı üzere, «**evlerinden barklarından ayrı kalan haydutlar, hasadın iyi olduğu yıllar da haydutluğu bırakıyorlardı.**» Açlık milyonlarca insanın en yakın bildiği birşeydi. Çok değil 1930 öncelerinde bile Kızılhaç'tan yiyecek yardımı isteyen Çin hükûmetine cevap veren Kızılhaç heyeti, incelemeler sonunda yazdığı raporunda, «**Biz ancak gelip geçici açlık felâketinde yardım yapabiliriz. Ama Çin'deki açlık yapısaldır**» demişti.

Sonunda halkın ayrı dinleri kadınlardan başkasını durduramaz oldu. Tarikatler kuruldu. Erkekler tarikatlere giriyorlar; tarikatler «**isyân teşkilâtları**» olmaya başlıyorlardı.

Cezalandırma konusunda üsttekinden alttaki «majistrat»a yetki devreden imparatorluk ceza sistemi de hemen ağırlaşıverdi kendiliğinden. Alttaki «majistrat» üsttekini kızdırmamak için, suçluların lehinde değil, cezaları ağırlaştırıcı yönde davranıyordu davâlar da. (27)

Afyon Savaşı öncesinde kapıkulları gene halktan ayrı bir milliyetçilik havası tutturmuşlardı. Savaştan sonra Afyon ticaretine ortak olmamayı budalalık saydılar. Afyon ticaretinden imparatora da bir gelir tahsis ederek meseleyi kolaylıkla hâlettiler.

(26) J. K. Fairbank, a. g. m.

(27) J. K. Fairbank, a. g. m.

Savaş öncesi Çinli kapıkullarından Savaş İşleri Bakanı —Viktorya'ya, imparator adına mektup yazan— Lin Tse-hsu hayâl içinde, «İngilizlerin gemileri ve topları kuvvetli ama, askerlerinin uzun paçalı ve kalın kumaştan pantolonları var, iyi kara savaşı çıkarmazlar nasıl olsa..» demişti! (28)

Fairbank'ın dediği gibi, «O günün Çinli yöneticilerinde ülkelere kalkınması diye bir ideal yoktu. Ekonomik kalkınma ve değişim için fedakârlıklara katlanmak zorunda kalacak olan yönetici sınıf, hiçbir ayrıcalığını —yeni çıkacak olan burjuvaziye terk etmek istemedi.» (29)

Bozuk düzene itaat üzerine kurulan yeni «resmî milliyetçilik» ise halkın hiç ilgisini çekmedi. 19. yüzyılın milliyetçiliği Avrupayı kalkındırmıştı, ama öncesinde bir merkantilizm devri vardı, ve milliyetçilik 19. yüzyılda «atelier» biçimden «fabrikasyon» biçime giren sanayi burjuvazinin yorumladığı bir milliyetçilik olmuştu. Çinde ve diğer başka Asya imparatorluklarında olduğu gibi efsanelere dayanan, «feodal derebeylik milliyetçiliği» değildi bu.

Çindeki «milliyetçilik» tam bir «kapıkulu» avuntusu idi. Öyle ki; ekonomik yapı, Çin dış dünyaya kapalı iken bile Çin toplumunun ihtiyaçlarını karşılayamazken, bir de arkadan dış dünyanın «barbarlar»ı; Avrupalılar gelince işler alt-üst oluverdi. Çinli kapıkulları bir süre sokmak istemediler yabancıları. Ama az sonra köylü isyanlarını, İngilizlerden askeri yardım isteyerek, ortak ordularla bastırmaya başladılar! Bu sayede boşa giden kapıkullarının milliyetçiliği», gerçek milliyetçilerin uyanmalarını sağlamış oluyordu istemeyerek.

Yabancından «tokat» yemeden gerçek milliyetçiliğin oluşumu zordu. Ne kadar uyşuk olursa olsun hiçbir toplum kendi adamından değil de, yaban elinden haysiyet kırıcı zorbalığa boyun eğemez. O zamanlar **dolaylı yönetim** ile **dolaysız yönetimin** bilimsel karşılaştırmalarını yapan bir **Margery Perham** veya **Bronislaw Malinowski** olmadığından, yabancı sömürgeciler «çirkin»liklerini yerli halkın kolayca anlamasına yarayacak **dolaysız yönetim** metodlarını henüz bırakmamışlardı. 1930'larda ilk kez Batılı antropoloji bilgileri -ortaya koyacaktır: **Dolaylı yönetim; mahalli seçkinlerin**

(28) R. C. North, «Chinese Communism», s. 14 - 15.

(29) J. K. Fairbank, «The People's...», Bknz : D. n. : 12.

eliyle istismar ve yönetme en kolay ve garantili yoldur. Halk olan biteni anlamaz. Kendi başındakileri, kendisinden bilir. (30)

«HALKLAR» ve «YÖNETİCİLER» :

Aslında olayları tek tek ele almak yerine, bazen kaba da olsa, genelleme yapmak daha yararlı olmaktadır. Her türlü tartışma olanaklarını açık tutarak, burada şu genellemeyi yapmak yararlı olacaktır :

Çindeki yönetici sınıfdan, ta Osmanlı İmparatorluğundaki yönetici sınıfa kadar, hatta günümüzdeki bazı az gelişmişlerdeki yönetici sınıflara kadar gördüğümüz, **halkın gerçek çıkarlarına karşı olma-yaban çıkarları ile daha kolaylıkla uyuşma** süreci ilk bakışta bir çelişki gibi görünmekte ise de bu anlaşılacak birşey değildir. 20. yüzyıla geçer geçmez, Batı toplumları kendi içlerindeki **çalışan sınıf ile sermayedârlar** çelişkisini «giderilmesi mümkün olmayan —antagonistik— çelişki» olmaktan kurtarmışlardır. Bunu, Lenin'den beri ele alan bazı iktisatçılar, «emperyalizm ile dış ülkelerden elde edilen ve ana vatana getirilen artı-değerler sayesinde, kapitalist egemen sınıfın çıkarlarını bozmadan, çalışan sınıfın hayat ve çalışma koşullarının iyileştirilmiş olması» ile açıklamaktadırlar. Yani; Batılı toplumlardaki işçi sınıfı kendi egemen sınıflarının aracılığı ile, az gelişmişlerden alınan artı-değerlere, kendi egemen sınıflarının verdikleri ölçüde ortak olmuşlar; «iğfâl» edilmişlerdir. (31)

İkinci oluşum ise, 18-19. yüzyıllarda birbirlerine düşmanlık duyan çeşitli ülkelerin hakim sınıflarının, 20. yüzyılda artık pek çok konuda işbirliğine girdiklerini ortaya koymuştur. Özellikle feodal ve yarı-sömürge yapılı ülkelerin yöneticileri 20. yüzyılla birlikte, uygarlık trenini kaçırdıklarını anlayınca, iktidarlarının yıkılmasını önlemek için, karşısında «aşağılık duygusu»na kapıldıkları Avrupa devletlerinin yönetici seçkinleri ile anlaşmak, onlardan destek aramak zorunda kalmışlardır.

Böylece, sırf Marxistlerin dediği gibi dar anlamda iktisadi farklılaşmaya dayanmasa bile, hem iktisadi, hem de teknolojik ve kültürel gerileşme yüzünden, geri ülkelerdeki egemen sınıflar dışarda-

(30) Bronislaw Malinowski, «**Indirect Rule and Its Scientific Planning**», Bknz : B. Malinowski, «**The Dynamic of Culture Change**», 8'inci ed.

(31) X. J. Eudin ve R. C. North, «**M. N. Roy's Mission to China**», «**Lenin, Roy and the Communist-Kuomintang Alliance**» bölümü.

ki devletlerin yöneticisi seçkinleri ile menfaat birliğine girerken feodal yapılı, sömürge veya yarı-sömürge durumundaki ülkelerdeki halk kitleleri ile Avrupa ve ABD'deki halklar ise menfaat ayrımı ve çelişkisi içine girmişlerdir.

Bir yığın düşünürün tam anlamadığı bir yeni oluşum, aynı şema içinde ve bu günlerde, her az gelişmiş ülkede, bu kere tarımsal nüfus ile, şehirlere gelen veya şehirlerde yetişmiş nüfus arasında, ve kezâ bir ülkenin fakir bölgeleri ile zengin bölgeleri arasında oluşmaktadır. Bu oluşum, tek tek ele alındığında, ülke içinde tezadlara yol açtığı için yönetici azınlık için ilk bakışta **kötü** görünürse de, az gelişmiş ülke halk sınıflarının dış kuvvete karşı ortaklaşa girişecekleri bir direnme hareketine gerekli olan «duyguda, düşüncede ve çıkar alanında birlik ve beraberlik» olanaklarını azaltığından, bir bakıma dış kuvvetler ve yarı-sömürge yöneticileri için yararlı sayılmaktadır.

Bu durum, iç farklılaşmaya bağlı olarak, ülkelerin yönetici sınıflarını dış'a bağlamakta; yöneticiler ne denli «milliyetçilik» taraftarı olmak isteseler bile, bu temel çelişki yüzünden, kendi somut şartlarını kıramamakta; milliyetçiliklerini kendi memleketlerinden ve milletlerinden yana bir milliyetçilik hâline sokamamaktadırlar. Sonunda, ya bir başka «dış umacı» ya, ya da tarihin efsanelerinde kalmış bir takım «büyük hülyâlara» gömülmektedir milliyetçilikleri. Bu, halklarından ve vatandaşlarından kopma durumundaki **şansız** ve **zavallı** az gelişmiş ülke yöneticilerinin dramlarıdır. Bu dramın ilkinin Osmanlı İmparatorluğunun son kadroları, ikincisini ise Mançu hanedanından kalma ve Sun Yat-sen devrimini hem Batı'ya rağmen, hem de Batı'ya bağlı, ve Batı'ya özenerek yaşatmaya çalışan Çinli milliyetçiler yaşamışlardır.

Halk ayaklanmalarını yaban askerleri ile kırmaya çalışan Çin yöneticileri, halkın çeşitli tarikatler, veya «Ölü Gömmede Yenileşme Dernekleri» gibi dernekler ile neler yapmaya hazırlandığını görememişlerdi.

V. III. ENTERNASYONAL'DE LENİN KARŞISINDA ASYALI M. N. ROY :

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Alman İmparatoru Kaiser II. Wilhem'in büyük rüyası, İngiltere imparatorluğunu sömürgelerinden ederek, ona diz çöktürmektir. Kaiser Wilhem'in büyük rüyasını Amerika dikkatle destekliyordu. Wilhem, bütün İngiliz sömürgelerinde, oralardaki ajanları aracılığı ile, hoşnutsuz sömürge halk-

larının giriştikleri şehir gösterilerini de, köylü ayaklanmalarını da umutla izliyor; buralardan aldığı yerli ihtilâlcileri yetiştirerek onları tam anlamıyla profesyonel ihtilâlciler yapıyor ve gene İngiliz sömürgesi olan ana vatanlarına çalışmaya gönderiyordu. Bu ajanlar arasında anarşistlerin, komünistlerin veya diğer çeşitli ihtilâlcilerin olmasına aldırmış bile etmiyordu. O günlerde dünyanın en ilginç yerlerinden birisi de Amerika Birleşik Devletlerinin Asya'ya bakan yüzündeki Kaliforniya eyâleti idi. «Sömürgelerin yeniden bölüşülmesi için Dünya Savaşı»nın asıl amacı olan Asya için yapılan mücadelelere artık açıkça karışmaya hazırlanıyordu Amerika Birleşik Devletleri.

Robert C. North'un dediği gibi, Hindistan, Sumatra ve Çin'e gönderilen Alman ajanları içinde en parlak ihtilâlciler, Kaliforniya'da, San Francisco'nun otuz kırk mil aşağısındaki Stanford kampusunda karargah kuran Hindli ihtilâlciler M. N. ROY idi. Roy'un yaşadığı Stanford Üniversitesini kuran eski Kaliforniya valilerinden demiryolcu Mr. Stanford'un Çin'le sıkı ilişkileri vardı. Büyük Batı demiryolunu Çin'den on binlerce «kuli» getirip, ucuz emekle Mr. Stanford yapmıştı.

Roy, Hindistan'da iken İngilizlere karşı mukavemet hareketlerinin hepsine girmiş çıkmış, büyük bir ihtilâl dehasıydı. Brahman çocuğu olan Roy, Kaliforniya'da patates tarlalarında çalışmaya gelen Hindlilerden ajan yetiştiriyor, bu ajanları aşağı Kaliforniya'daki Los Angeles yakınlarında, San Diego limanı açıklarında gezinen Alman gemilerine veriyordu. İngiliz hükûmetinin peşpeşe şikâyetlerine rağmen savaşın sonlarına kadar ABD hükûmeti, Stanford'da oturan ROY'a ülkeyi terk için birşey demedi.

Long Beach'ten çıkan gemilerle Roy arasındaki ilişkileri belgelerle ispatlayan İngiltere'nin yıllar süren ısrarları sonunda Roy atıldı Amerikadan. Savaş zaten bitmişti. Kendisine nereye gitmek istediği sorulan Roy —ve Amerikalı karısı— o sıralarda, Bolivar geleneğine bağlı devrimci hareketlerle çalkalanan Meksika'ya geçmek istediğini söyledi. Böylece Kayser Wilhem'in arşivlerinde «**Hindistanlı, Birinci Sınıf İhtilâl Ajanı**» diye dosyası bulunan M. N. ROY, hayatının birinci bölümünü kapatırken, çok daha büyük bir maceraya atılmış oluyordu.

M. N. ROY, Meksika'da ablak yüzlü, disiplinli ve çok kitabi bir Marxistle karşılaşmadan önce Marxism ile ilgili tek kitap okumamış, ve pratikten gelme bir ihtilâlciydi sâde. Karşılaştığı ablak yüzlü adam ise sonradan Stalin'in Çin'deki ajanı olacak Boro-

din idi. Birinci karısının canını sıkacak kadar evine kapanan Roy, Borodin'den aldığı bütün Marxist kitapları hızla okumaya başladı. Borodin'le tartışıyordu. Aitü ay sonra Moskova'da III. Enternasyonal vardı. Roy, Hindistan delegeşi olarak kendisini çoktan atamıştı bile.

Uzun bir şilep yolculuğu ile Avrupa'ya geçen Roy karısını bırakmıştı. Sonradan Paris'teki Amerikan Büyük Elçiliğinden gene bir Amerikan diplomatının kızı ile evlendi.

III. Enternasyonalin ajanı Borodin'den ayrıldıktan sonra Petrograd'a (Leningrad) geçen Roy, o günlerin III. Enternasyonal toplantısında sarıklı, harmanili, fesli, cüppeli, kravatlı, veya yakası-paçası açık her milletten ihtilâlcilerle dolu bir salonda buldu kendini. 1920 yılı Temmuz ortalarından Ağustosun ilk haftasına kadar süren toplantılarda Türkiye ve diğer Müslüman toplumlarından gelenler, Afrikadan gelenler, Latin Amerikadan gelenler hayretle, Lenin'le tartışan bu ihtilâlciyi dinliyordu. Esmer, uzun boylu ve kemikleri sayılmasa bile zayıf bir adamdı. Tartışmanın konusu «**aşağıdan devrim**», ile «**yukarıdan devrim**» tezlerinin geçerliği hakkında idi.

Lenin, «**kapitalist ülkelerin emperyalist ülkeler haline geldiğini**» söylüyor ve «**yeni emperyalizme karşı mücadele etmek için sömürge ülkelerindeki her türlü bağımsızlık hareketinin desteklenmesi gerektiğini**» savunuyordu. Lenin'e göre; «**bu ülkelerdeki bağımsızlık savaşını ancak burjuvalaşan aydınlar, ve burjuvalar**» yönetebilirdi. Bu yüzden, burjuva devrimi diye bunları bir kenara atmak akılsızlık olacak; Batı emperyalistlerine karşı dünya komünizmi en büyük silâhlarından birini elinden bırakmış olacaktı. (32)

Lenin, «**yukardan başlatılan devrim**» tezini savunuyordu. Sömürgelerin ne yolla olursa olsun emperyalist devletlerin istismarından kurtarılmaları Dünya Devrimci Hareketin hızlanmasına yol açacaktı. Sömürgelerden gelen «**artı-değer**»le kapitalist ülkeler kendi iç tezadlarını hafifletiyorlar; ve «**işçi sınıfını iğfal ediyorlardı.**» Sömürgeleri kaybedince, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfları, giderilmesi imkânsız tezdin içinde kalacakları kendi kapitalist yönetimlerine karşı baş kaldıracaklardı.

(32) R. C. North, «**Moscow and Chinese Communists**», s. 16-18.
R. C. North ve Xenia J. Eudin, a. g. e., Bölüm II.

Altı aylık Marxist, ama eski bir ihtilâlcî ve gerçek bir Asyalı olan M. N. Roy ise Lenin'in bu açıklamasının hayâllere dayandığını ileri sürüyordu :

«Batıdaki devrimci hareketlerin kaderinin Asyadaki ihtilâlcî kitle hareketlerinin kuvvet ve başarısına bağlı bulunduğunun kabul edilmesi doğru bir düşüncedir... Ancak, Asya veya diğer geri ülkelerdeki her bağımsızlık hareketinin işe yarayacağını düşünmek hatâlıdır. Sömürge veya yarı-sömürge ülkelerde, bugün birbirinden tamamen ayrı iki hareket kuvvet kazanmaktadır. İlki burjuva demokratik milliyetçilik hareketleri diyebileceğimiz, amacı burjuva hakimiyeti altında siyasal bir bağımsızlık kazanmak olan hareketlerdir. İkincisi ise cahil bırakılmış, yoksullaşmış köylü kitlelerinin ve işçilerin giriştikleri hareketlerdir. Bu ikinci sınıf hareketlerin amacı, köylüleri ve işçileri istismarın ve baskının her çeşitinden kurtarabilecek bir düzen ve bağımsızlık elde etmektir.» (33)

Çinden, Türkiyeden, Hindistandan, Endonezyadan, Kore'den gelenlerin alkışları arasında Roy, Lenin'in tezine karşı, «aşağıdan başlatılmayan bir devrimin halka karşıt bir yönetimle sonuçlanacağını» savunarak, özetle şunları söyledi :

«Burjuvazinin yönettiği kurtuluş savaşlarının itici esprisi, burjuvazinin feodal yapıdan kurtulmak istemesidir. Feodal yapıyı yıkip, daha modern bir yapı kurmak ve yönetimi kendi ellerine almak isteyen burjuva devrimcilerinin dış emperyalizmle savaşmaları için gerçek bir zorunlulukları yoktur. İsterlerse yaparlar, istemezlerse yapmazlar... dış dünya ile, kurtuluş savaşından sonra barışırlar, eski efendilerin yerini daha kılık kıyafeti yerinde ve daha uygarlaşmış olanları alır.» (34)

Roy, sonraları Mao Tse-tung'un alıp geliştireceği düşünceler de ileri sürdü. Stalin tarafından yıllarca sonra mistisizme saplandığı zaman, Kuzey Hindistan'da öldürülecek olan Roy o günlerde şöyle diyordu :

(33) North ve Eudin, a. g. e., Bknz : «The Seventh Plenum and The Agrarian Question», «The Challenge of the Peasantry» ve «The Debacle» bölümleri,

M. N. Roy, «Platform of the National Revolution», Bknz : Eudin ve North, «a. g. e., s. 349-355.

R. C. North, «Moscow and...», «Program for Revolt» bölümü.

(34) Eudin ve North, a. g. e., II. Bölüm.

«Anti-emperyalist ve anti-feodal özü olan milli kurtuluş savaşlarında milli burjuvaziden, ancak, ihtilâlin özü ortaya çıkmadan, yani sosyal devrim başlamadan, ilk kurtuluş mücadelesi döneminde yararlanmak mümkündür. Ama bir şartla: Kurtuluş savaşını yöneten kadroda, kurtuluş savaşından sonra başlatılacak olan sosyal devrimi yönetmek için hazırlanan devrimciler grubu ağır basmalı, kurtuluş savaşı tek başına burjuvazinin ellerine terk edilmemelidir. Bunun için de daha kurtuluş savaşı başlar başlamaz köylü ve işçilerin teşkilâtlandırılmasına; sosyal devrimi raylarına oturacak olan potansiyel güçlerin harekete geçirilmesine başlanmalıdır.» (35)

Şaşılacak bir sezgi ile, Lenin gibi «Komünizm Tanrıları»ndan birini bile aşan Hindistanlı «brahman çocuğu», lise mezunu M. N. Roy şöyle bitiriyordu sözlerini :

«Bütün bunlara dikkat edilmez, her milli bağımsızlık hareketi desteklenirse; hatalarla yola çıkılan kurtuluş savaşları sonunda, burjuvazinin ve destekçilerinin iktidara el koyduğu; köylü kitlelerinin ve işçilerin ise siyasetten ve siyasi iktidardan uzak tutulduğu burjuva diktatörlüklerine varılacaktır.» (36)

Roy, daha sonraları Stalin tarafından Borodin ile birlikte Çin'deki Komünist hareketi idare etmek için Çin'e gönderilmiş, orada Stalin'in ve Borodin'in tersine, «birgün nasıl olsa yıkılacak olan Komünist-Sol Milliyetçi ittifakı yıkılmadan köylüleri teşkilâtlandırarak atik davranılması gerektiği» görüşünü savunmuş ve durmadan Stalin'den ters komutlar almıştır. Daha sonraları, 1927'de Çinli komünistler beşer-onar ağaçlara asılır, kaldırım kıyılarında boyunları vurulurken Borodin ile birlikte trenle Çin şehirlerinden ayrılmış, Rusya'da bir süre sürgün hayatı yaşamış ve sonraları Hindistan'da mistik bir «hümanist» olmuşken Stalin'in ajanlarınca öldürülmüştür.

VI. LENİN VE MAO TSE-TUNG'UN İKTİDAR MÜCADELELERİ

Birinci Dünya Savaşı sonunda iki farklı ülkede, iki Marxist ihtilâlciler iktidar için mücadele etmiştir. Her ikisi de Marx'ın iktidar mücadelesi anlayışı ile uyuşmayan yeni metodlar geliştirmiştir.

(35) Eudin ve North, a. g. e., II. Bölüm.

(36) Eudin ve North, a. g. e., II. Bölüm.

Lenin'in parlamenter mücadelesi bile olmuştu.

Mao Tse-tung ise, fakir bir köylü çocuğu olarak, Hunan'da, 1893'te doğmuş, ailesinden gelenekçi bir eğitim almış, sonraları kendi biriktirdiği para ile okula gitmiş ve ancak lise bitirebilmiş, ülkesi savaşa girince de lisedeki felsefe öğretmenin peşine takılarak gittiği Pekin üniversitesinde kütüphane memuru olmuştu. Aynı yıllarda «Çin'in halk kahramanları» ve «Çin'in halk tarihi» üzerinde, veya «sağlam kafa sağlam vücutta bulunur» konulu makaleleri zamanın ilerici dergilerinde yayımlanmaya başlamıştı.

Yabancı dil bilmiyordu. Hocalarından birisi İngiltere, Japonya ve Avrupa ülkelerinde okumuştur. İlk Çin Marxistlerindendi. Çeviri akımı başlamıştı Çin'de. Mao Tse-tung kütüphane memuru iken, Pekin üniversitesine atanan eski lise felsefe hocasının nezaretinde Marxism çalışmaya bu ilk Çince çevirilerden başlamıştır.

Pekin'de hocası aracılığı ile tanıştığı Çin'in o zamanki ilerici-leri, sanatçıları, köyden gelme ve şivesi bozuk bu genç adamı beğenmediler. Bunun üzerine Mao Tse-tung kitaplıktan çıkmaz oldu. Yıllarca sonra kendisinin kurduğu parti tarafından Avrupa ülkelere —Fransa ve Belçika'ya— okumak için partililer gönderilmesine karar verildiğinde, arkadaşlarından borç para bularak Pekin şehrine uzak limanlara kadar arkadaşlarıyla gitti. Rihtım:da günlerce beklediler. Chou En-lai ve diğer partililere, «**Birimizin Çin'de kalması lâzım. Ben burada daha çok işe yararım gibime geliyor**» diyerek, gene günlerce süren aç ve sefil bir seyahatten sonra Pekin'e döndü. (37)

Mao Tse-tung, çocukluğundan beri «garip» bir adamdı. Aklına estikçe köylere gidip aylarca ortaldan kayboluyor, halk deyimleri, efsaneleri ve masalları biriktiriyordu. Sık sık kullandığı «**kuyudaki kurbağa gökyüzünü küçük görür**» gibi atasözlerini; kendine has ve insanı şaşırtacak kadar basit konuşma tarzını, veya polemiklerinde kullandığı «siyah-beyaz» şeklindeki, o keskin ikili önerme tarzındaki mantık yapısını «köylü dünyasından aldığını» iddia eden Batılı bilim adamları çoktur. Gene bu Batılılara göre, «Mao Tse-tung, bir Marxist hiçbir zaman olamamıştır. Müthiş şekilde Çin tarihine bağlı kalmış; halkçılığı mistiklik ölçüsüne varacak kadar

(37) Edgar Snow, «**Red Star Over China**», s. 121-218, «Genesis of a Communist» bölümü.

kuvvetli ÇİNLİ bir milliyetçi»dir. (38) Ancak, doğru görünen R. C. North'un ve S. R. Schramm'ın dediği gibi Mao Tse-tung'un iki ayrı dönem içinde incelenmesi gerektiğidir. Sık sık «revizyonizm» ile suçladığı Rus komünistlerinden çok Mao'nun en becerikli revizyonist olduğunu ileri sürenleri uyanık okumak gerekir.

Devrim için yola çıkışında Lenin'den habersizdi. Mao Tse-tung, köylüleri, eski Marxizmin «ihtilâlin önderi işçilerdir» demesine rağmen, ihtilâle önder yaptı. İşçileri ise «köylülere siyasal bilinç verecek ve örgütleyecek» kadrolarda kullandı. Aydınları da, «burjuva tiksintilerini bırakıp, halktan öğrenmeden, halktan birşeyler öğrenerek ve halkı anlamak ve tanımak şartı ile» bu harekete katıldı. (39) Merhametsiz denecek kadar katı ölçüleri vardı.

Nisan 1929'da Lin Piao'ya şöyle yazmıştır :

«İşçi sınıfının devrimci liderliği esastır. Partinin, şehirlerdeki sanayi kuruluşlarında teşkilatlanması gereklidir. İşçi sınıfı liderliği önemlidir bu yüzden. Fakat, partinin aynı zamanda bu mücadeleyi bütün bir Çin'e yayması; kırsal yerlerde de tutunması, ve ayrıca,

(38) S. R. Schramm, «The Political Thought of Mao Tse-tung» da (Introduction) şöyle tanımlıyor Mao'nun milliyetçiliğini :

«... Batı karşıtı siyasal dokusuna rağmen, bizzat -bu- devrimci milliyetçilik Batılı olmayan toplumların Batılılaşması için bir araçtı... Mao Tse-tung, düşünsel evrimi sırasında gelenekçi-tutucu milliyetçiliğe ulaşmıştır. Bu iki tür milliyetçilik arasında radikal Batılılaşma ara-aşaması bile olmamıştır : Mao Tse-tung'u Çin Devrimine lider olarak ortaya çıkaran başlıca kişisel-özelliklerden birisi budur. Oysa, örneğin Ch'en Tu'hisü gibi yüzeyden ve yetersiz milliyetçilerde iktidar mücadelesi ile geçen yıllara dayanacak güç bile kalmamıştır.» s. 76.

(39) Mao Tse-tung, «The May 4th Movement», Sel. Works, C. II, s. 237-39. Mao Tse-tung, «The Orientation of the Youth Movement», Sel. Works, C. II, s. 248'de, 4 Mayıs Hareketinin 20. Anma Gününde Yenan'daki öğrencilere yaptığı konuşmada şöyle der :

«... Tarihimizde, bilgelik ve ermişlik üzerine yetiştirilen Çin Gençliği ne devrimci teoriyi öğrenirdi, ve ne de beden çalışması sayılacak işlere katılırdı. Günümüzde, ülkemizin çok geniş bölümünde devrimci teoriler çok az okutuluyor, üretim kampanyaları gibi hareketler ise hepten ihmal edilmektedir. Sadece Yenan'da, burada, ve düşman hatlarının gerisindeki anti-Japon üs bölgelerindeki gençler çok değişiktir; Japonlara karşı direnç hareketinde ve ülkenin kurtarılmasında bu gençler gerçekten önder olmuşlardır. Zira bu gençlerin siyasal yetiştirilmesi ve çalışma metodları doğrudur. Bütün ülke için örnek alınacak gençlik hareketi Yenan'dakidir, demenin nedeni de budur.» Mao Tse-tung, «On New Democracy», Sel. Works, C. II, s. 380-81.

yeni ve farklı büyük bir ordu; Kızıl Ordu kurması gerekmektedir. İşte bu yüzden, devrimci mücadelemizin iki çizgi boyunca geliştirilmesi şart olmaktadır: şehir yerlerinde işçi hareketleri ile, köylerde ve kırsal yerlerde köylü hareketleri ile. Birincisi için ikincisi şarttır. Yarı-kolonileşmiş Çin'de köylü hareketlerine sahip çıkılmaz, bunlar işçi hareketlerinin liderliğine bağlanmazsa, köylü hareketleri işçi hareketlerinden liderliği almaya kalkarsa devrim başarı kazanamaz.» (40)

1929'da Parti Merkez Komitesi Ön Komisyonuna sunduğu raporda «işçi sınıfı önderliği»ne açıkça çatması beklenemeyecek Mao Tse-tung, bir noktaya dikkati çekiyordu: başarı kırlardan, köylerden şehirlere doğru yayılmaya; bu ise köylülerden Kızıl Ordu kurmaya bağlı idi. Şehirlerde —partinin görüşü bu idi— ise mümkün olanı yapmak isteyen varsa ona da Mao birşey demiyordu. Birşey demiyordu, zira diyecek halde değildi. Hunan Raporundan sonraki ikinci yıldaydı!...

Ama, ertesi yıl 5 Ocak 1930'da, izlenen resmi politikanın başarısızlığı yüzünden karamsarlığa kapılan partililere yazdığı «**Tek Bir Kıvılcım Yangınlar Çıkarır**» isimli açık mektupta, durumu artık kuvvetlendiği için, açıkça şöyle demiştir :

«Tek bir kıvılcım, yangını başlatacaktır... Parti içinde bazı yoldaşlarımız durumu iyi anlayamıyor ve alınması gereken tedbirlerin ne olabileceğini doğru düşünemiyorlar... Onlara göre Çin'de devrimci hareket tutunmadan önce ülke çapında teşkilatlanmaya girişmek boş bir emek kaybı olacaktır... Oysa Çinin etrafı yabancı emperyalist kuvvetlerce çevrilmiş bir yarı-sömürge olduğunu göz önünde tutsalar, Çin devrimindeki yönetici kadrolar arasındaki bu çatışmaların nedenini, bunun niçin ortaya çıktığını, devrim mücadelesinin sanılandan çok daha uzun süreceğini, devrimciler arasında bir birliğin olmadığını ve olmayacağını anlayacaklardır.» (41)

Yani; Çin devrimi 1930'lardan itibaren, 1911 burjuva devrimcilerinin devrim anlayışlarından ayrı bir mecraya giriyor; emperyalizm döneminde birlikte yola çıkan devrimci kadrolar ikiye ayrılıyor; bir takımın bir yerlerde kalmak istemesine karşılık, diğer takım ondan daha ilerilere gitmek istiyordu. Bu durumu ihsas eden

(40) Mao'nun Lin Piao'ya yazdığı 5 Ocak 1930 tarihli bir mektuptan, Bknz : S.R. Schramm, «Political Thought...», s. 188.

(41) Mao Tse-tung, «A Single Spark Can Start a Prairie Fire», Sel. Works, C. I, s. 121.

Mao Tse-tung, bu keşmekeş içinde, «önce başarı, sonra kırsal yerlerde teşkilâtlanma» yerine, «önce kırsal bölgelerde ihtilâlcî teşkilâtlanma, ve sonra da içerdeki ve dışardakilere karşı sonu bilinen, ama kaç yıl süreceği bilinmeyen bir savaşa girişmeyi» öneriyordu.

Bu uzun mücadelenin Mao'ya göre başarısı kesindi :

«Şu anda kuvvetlerimiz az ve küçüktür. Fakat çok çabuk artacak ve büyüyeceklerdir. Çinin bu şartları oldukça, bizim kuvvetlerimizin gelişmesi ve güçleşmesi sadece mümkün değil, kaçınılmazdır. (42)

LENİN'DE ve MAO'DA «KÖYLÜLER» :

Mao'nun 1930'da açıkça söylediği «devrimin köylülere yönelmesi»dir artık :

«...yarı-sömürge Çin'de Kızıl Ordunun kurulması ve gelişmesi, gerilla kuvvetlerinin yayılması, Kızıl bölgelerin genişlemesi işçi kitlesi liderliğindeki köylü mücadelelerinin en yüksek biçimleridir. Bunlar hem yarı-sömürge Çin'deki köylü mücadelelerinin büyümesinin sonuçlarıdır, hem de, hiç şüphesiz ki; devrimci akımın bütün bir ülkeye yayılmasında en önemli faktörlerdir.» (43)

1927'deki Hunan Köylü İsyanları Üzerine Rapor'daki düşüncelerini partiye kabul ettirmeye çalışan Mao, Lenin'den on üç yıl sonra, çok geniş çapta bir uygulamaya başlıyordu.

Lenin de, devrim için gerekli şartlardan saydığı «köylülerin hazırlanması» konusunda şu uyarıyı yapmıştı :

«Bütün bir Rusya'da köylüler; kendilerinden toprağın bile esirgendiği köylüler, ulu bir nehir gibi akmaya; ayaklanmaya başlıyorlar. Köylü sınıfının yaşadığı hayata tahammülü kalmamıştır. Hü-kümetin —Kerenski hükümeti— toprak uğruna haklı bir mücadeleye girişen köylülere karşı uyguladığı askerî baskı ise, ne şehirlerdeki işçi kitlelerinin, ne de cephedeki neferlerin boyun eğebileceği bir baskıdır.» (44)

Kerenski hükümetinin toprak reformu tasarısı, bol para vererek, tarım alanındaki —toprağı başında durmayıp, büyük Rus şehirlerinde yaşayan— toprak zenginlerini, şehirli zengin yapmak

(42) Mao Tse-tung, a. g. e., s. 118.

(43) Mao Tse-tung, a. g. e., s. 119.

(44) Lenin, Coll. Works, C. XXI, kitap II, s. 60.

amacında idi. Para ödeyerek ne kadar toprak dağıtılabilecekti, bu da meçhuldü. Lenin fırsattan istifade ederek, topraksızlıktan ayaklanmaya başlayan Rus köylüsünü devlete karşı cephe almaya çağırıyordu.

O zamana kadarki Marxist teoride köylüler pek ele alınmamıştı. Ele alındığı zaman da, «köylülerin durgunluğundan, teşkilâtlanmadaki yetenek ve olanaksızlıklarından» söz ediliyordu. Lenin ilk kez, «köylü artık eski ve durgun köylü değildir» diyordu. Daha önceleri 1905'de yazdığı «**Demokratik Devrim Aşamasında Sosyal Demokrasinin İki Taktiği**» eserinde şu görüşü savunuyordu :

«Köylülerin huzursuzlukları ile burjuvazininki farklıdır... Köylü sınıfı artık özel mülkiyetin mutlak şekilde korunması ile ilgilenmemektedir. Tersine özel mülkiyetin başlıca görünümünden olan toprak mülkiyeti sisteminin ve toprak mülklerinin kaldırılmasını, toprağın kamuya mal edilmesini istemektedir.» (45)

Lenin, köylü sınıfında, henüz, «**kantitatif değişmelerin yoğunlaşması yüzünden kalitatif bir değişim meydana gelmediğini**» biliyordu. Köylü sınıfı «**sosyalist bilinç kazanmamıştı**» ama «**demokratik devrim aşamasının en yürekten ve en radikal ortaklarından biri haline gelmesi veya getirilmesi**» mümkün görünüyordu. (46)

Köylü sınıfına ilk işaret eden Lenin'den sonra Mao Tse-tung aynı görüşü geliştirmiş ve ihtilâlcî Marxizmin eski şeklindeki «**iki sınıf mücadelesi**»nin yerine «**sömürücü sınıflar ve tabakalar ile sömürülen sınıflar ve tabakalar mücadelesi**»ni getirmiştir.

«BİL KENDİNİ, BİL DÜŞMANINI...»

«Kendini tanı, sonra düşmanını da tanı. Sonra istersen yüz savaşa gir. Zafer hep senindir» sözü eski bir Çin filozofu ve kumandanıdır. Mao bunu sık sık kullanır. Kendini ve düşmanını tanımladığı «**Çin Toplumundaki Bütün Sınıfların Analizi**»nde gene klâsik Marxizm'den ayrılır.

Feodal beyler, kapıkulları ve savaş beylerinden başka bu sınıflarla ittifak halindeki milli olmayan burjuvazinin (**kompradorlar**) de bir sistem halinde «**içerde toprak ağalarına, dışarda ise dış emperyalistlere dayandığını**» söyler.

(45) Lenin, «**Two Tactics of Social Democracy in the Democratic Revolution**», Sel. Works, C. I, kitap2, s. 48-51, 86-90, 104-105, 107, 142.

(46) Lenin, **Letter To Comrades**, 29-30 Ekim 1917, Coll. Works, C. XX, s. 122-27.

Giderek, klâsik Marxizmin «önce feodalizmden kapitalizme geçmek, sonra ihtilâl sürecine başlamak» görüşünü de kabullenmez ve «ekonomik şartların olgunlaşmasını beklemek, siyasal iktidar değişimi mücadelesini ekonomik şartlardaki değişimden sonra ele almak» yerine, «ekonomik şartlardaki biçimsel değişimler yerine, özdeki değiştirmelerle yetinmek ve siyasal mücadeleye başlamak» görüşünü savunur. Daha açıkçası, tarımsal yapılı ve feodal toplumda işçi sınıfının oluşması kapitalizmin gelişmesine bağlıdır... kapitalizm gelişene kadar işçiler ortaya çıkamaz. Öyleyse günü gelinceye kadar sosyalist ihtilâl de olmaz, yapılamaz, diyeceğine şu görüşü savunuyordu :

[Sosyalizmin esası, ille de işçi sınıfı ile «bu sınıfın istismarcısı olan kapitalist sınıf arasındaki çatışmanın işçi sınıfı lehine kaldırılması değildir. İşçi sınıfı olmayınca, köylü başta olmak üzere, istismar edilen kim varsa sosyalizm onların istismarını kaldırmayı amaç edinmek zorundadır. Sosyalizm dar anlamda sadece sanayi işçisinin kurtuluşuyla değil; genel anlamda, istismar edilen herkesin kurtuluşuyla ilgilenmelidir. «İşçi sınıfı bilinçlidir, köylüler ise bilinçsizdir», demek doğru değildir. Bilinçlenme sadece işçiler gibi bir arada ve topluca bulunmaya bağlı değildir. Aç kalan, ıstırap çeken; açlığı ve ıstırapı uzun süren, yaşadığı şartlar altında açlık ve ıstırapının giderilmesinden umudu kesen her çeşit insan sosyalist devrim için temel alınabilir. **Sosyalizm Çin'de bu yüzden sadece işçi sınıfının değil istismar edilen herkesin, hatta dış emperyalizmin etkisi yüzünden zarar gören her sosyal tabakanın meselelerine sahip çıkmalıdır.**] (47)

Nitekim Mao'ya göre madem ki; istismar edilenleri istismar edenler arasında zorunlu bir birlik vardı, o halde istismar edilenlerin de bir araya gelmesi ve bu konuda dar kriterlerin kullanılmaması gerekiyordu :

«Devrim veya devrime karşı direnme hareketleri tarihte ne zaman olmuşsa hep belli bir miktar insanın bir araya gelmeleri ile mümkün olmuştur... Ayağa kalkmamız ...büyük bir birlik kurmamız; bu işi gerçekleştirmemiz gerekiyor. Bunu yaptığımız gün bütün baskıcı ve istismarcı kuvvetler durumlarını anlayacaklar, canlarını kurtarmak için kaçacak yer arayacaklardır.» (48)

(47) Mao Tse-tung, «A Single Spark...», Sell. Works, C. I, s. 117-139.

(48) Mao Tse-tung, «Great Union of the Popular Masses», Tek İngilizce metin için, Bknz: S. R. Schramm, «Political Thought of...», s. 170-71.

Mao'nun hem Marxist bir devrimci olması, hem de halkın içindeki her sınıf ve gruba devrimci harekette yer vermek istemesi ilk bakışta ters gibi görünebilir. Aslında Lenin'in ve, sonraları Mao'nun da teorik ve pratik olarak geliştirdikleri bu konuda bir meseleden söz etmek gerekir. Bu mesele iyi anlaşılmazsa, Mao'yu bir Marxist'ten çok, bir Sun Yat Sen'e benzetme durumuna düşebiliriz. Bu konu, iktidar mücadelesinde iç ve dış kuvvetlere karşı yürütülecek «**ORTAK CEPHE**» ve «**YENİ DEMOKRASİ**» meselesidir.

VII. «**ORTAK CEPHE**» VE «**KÖYLÜ SORUNU**»NA VERİLEN ÖNEM :

Lenin 29 - 30 Ekim 1917 tarihli «**Yoldaşlara Mektup**» isimli yazısında ihtilâl şartlarının olgunlaşıp olgunlaşmadığını anlamak için şunlara dikkat edilmesini istiyordu :

«**Devrimci mücadelenin son darbesinin —zamanında— yapılması için gereken şartlar ...belli bir sınıfın partisi özelliğini taşıyan bir parti etrafında —halkın— teşkilâtlandırılmasının tamamlanması... halk çoğunluğunun sempatisini kazanmış olmak... halk kitlelerinin içinde buldukları şartların kötü olması... köylülerin kazanılmış olması... bunun ciddi sayılabilecek köylü isyanları ile belirgin durum kazanmış olmasıdır.**» (49)

Lenin, «**Devlet ve İhtilâl**»de, kapitalizmin yarattığı işçi sınıfının düzenin bizzat kendisi tarafından «**en açık sömürülen**» ve «**en yoğun kitle**» haline getirildiğini, bu yüzden ancak işçilerin ihtilâle önderlik etme yeteneği kazandığını söyler.

Ancak, işçi sınıfının olmadığı toplumlarda sosyalizme varmayı amaç edinen bir devrimin olamayacağını iddia edecek kadar dar görüşlü değildir. Lenin bu meseleyi çözerken, «**sosyalizme iki safhada geçilebileceğini**» savunur. Önce «**demokratik-burjuva devrimi**», sonra da «**sosyalizm**».

Birinci safhada «**burjuvazi**» ağır basacak; ikinci safhada ise «**işçi sınıfı ile köylü kitlelerinin en yoksul tabakaları**» ağır basmaya başlayacaktır. (50)

Devrimin birinci safhasında, «**feodal düzenin değiştirilmesi için devrimci burjuvazi ile birlikte zengin köylüler, orta halli köy-**

(49) Lenin, «**Letter To Comrades**».

(50) Lenin, «**On the Task of the Proletariat in the Present Revolution**», (the April Theses) Nisan 17, 1917, Sel. Works, C. II, kitap 2, s. 13-17.

lülerden —bunlar büyük toprak sahiplerinin çıkarlarına işleyen feodal düzenin kaldırılmasını istedikleri için— yararlanmak» mümkündür. Lenin'de zengin köylünün anlamı, yeter toprağı olan ve zaman zaman adam çalıştıran köylü; orta halli köylünün anlamı bir miktar toprağı olan, fakat topraktan elde ettikleri yetmediği için bazan başkasına çalışan köylü; yoksul köylünün anlamı ise ırgat demektir.

LENİN'DE

Devrim ilerledikçe, işçi sınıfı ile bu üç tabaka köylü sınıfı arasındaki ilişkilerin de değişmesi başlayacak; başlangıçta sadece feodal yapıya karşı oldukları için harekete katılmaları mümkün olan zengin köylüler, hedefin genel anlamda toprak üzerindeki mülkiyet olmıya başlaması ile birlikte, artık, ittifakta kalamaz olacaklardır. Devrim kapitalist düzenin ve mülkiyetin kaldırılmasına yönelince, işçi sınıfının yanında sadece yoksul köylüler yani; mülkiyetin tadına henüz varamamış olanlar kalacaktır.

Nitekim Lenin, «**Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği**»nde şöyle der :

«...işçi sınıfı ile köylü sınıfının devrimci demokratik diktatörlüklerinin bir geçmişe yönelen, bir de geleceğe yönelen iki görünümü vardır. Geçmişe yönelen görünümü, otokrasi, esaret ve monarşinin imtiyaz sisteminin —kaldırılmasını— kapsamaktadır. Geçmişe yönelen görünümde, işçilerle köylüler arasında çıkar birliği olduğundan tek bir iradeden ve iktidardan söz etmek mümkündür... küçük burjuvalara dayanan demokratik cumhuriyetten sosyalizme geçişte ise işçi sınıfının güvенеbileceği tek müttefiki yoksul köylülerdir.» (51)

Lenin, Rusya'da önemli bir emperyalizm sorunu ile karşı karşıya değildi. Köylülere yaklaşması, daha çok iktidara ulaşmada halk çoğunluğunu kazanmak, safha safha, değişik şartlarda taraf-tar, veya karşıt almak; onların gücünden yararlanmak; devrime topluca karşıt olmalarını önlemek amacını güdüyordu.

MAO'DA

Mao ise, etrafında Japonların, Amerika'nın, İngiltere'nin, Fransanın çöreklediği bir yarı-sömürge ihtilâlcisi olarak fark-

(51) Lenin, «Two Tactics of Social Democracy...», Peking 1965, s. 108-109.

lı zorunluluklar altında olduğundan daha 1923'de yazdığı «Pekin'deki Hükümet Darbesi ve Tüccarlar» makalesinde «bugünün meselesi ...milli bir devrim meselesidir. Halkın çoğunluğunun gücünü kullanarak yabancı emperyalistlerin ve militaristlerin iktidarını değiştirmektir» diyor ve şöyle devam ediyordu :

«...Çindeki politik sorunun; yarı-sömürge olan Çindeki politik sorunun temel özelliği, Çin halkının her kesimi üzerinde iki yanlı bir baskı kurmak ve sürdürmek isteyen yabancı kuvvetlerle militaristlerin biribirleri ile kenetlenmiş olmaları gerçeğidir. Bu durumda tek kurtuluş ve çözüm yolu, tüccarları ile, işçileri ile, köylüleri ile, öğrencileri ile, öğretmenleri ile bütün bir ülkenin ve Çin milletini meydana getiren (bu ikili baskı altında ezilen) herkesin bir araya gelmesi ve sıkı bir Ortak Cephenin kurulmasıdır.» (52)

Mao'da da «Ortak Cephe» karışık bir terim değildir. Lenin'e bir bakıma benzeyen bir politikadır bu. «Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi» isimli makalesinde Ortak Cephe'nin, esas sosyalist devrim sürecinin birinci safhasında yer alacağını belirtir.

Birinci safha Mao'nun deyimi ile «Yeni Demokrasi»dir. Amacı, önce dışa karşı bağımsızlıktır. Ama burada kalmaz, kalmadığı için de diğer ülkelerdeki bağımsızlık ve demokrasi hareketlerinden farklı olarak, devrimi birinci safhasında durdurmadan sosyalizme doğru yöneltir :

«Çin devrimi şu anda ...işçi sınıfının sosyalist devrimi ile aynı karakteri taşımamaktadır. Tersine burjuva demokratik devrimi niteliğindedir. Bununla beraber Çindeki bu burjuva demokratik devrimi, genel ve bundan önceki burjuva demokratik devrimlerine de benzememektedir. Bu tür devrim diğer sömürge ve yarı-sömürgelerde olduğu gibi Çinde de gelişmektedir. 'Yeni' olarak tanımlanmasının nedeni, bu yeni çeşit devrimin uluslararası kapitalizme, yani emperyalizme kesin olarak karşı olmasıdır.» (53)

Mao'ya göre «Yeni Demokrasi»nin yeniliği sadece emperyalizme karşı olduğunu açıklamış olmasından değil, açıklanan bu hedeften dönmeyi önleyecek özel bir iktidar yapısına sahip olmasındandır :

(52) Mao Tse-tung, «The Peking Coup d'Etat and the Merchant», Tek İngilizce çeviri, Bknz : Schramm, «Political Thought ...», s. 140.

(53) Mao Tse-tung, «The Chinese Revolution and the Chinese Communist Party», Sel. Works, C. II, s. 326-27.

«Yeni demokrasinin yeni olması, Çin toplumunun burjuva diktatörlüğündeki bir toplum haline gelmesine karşıtlığındandır. (Amacı) emperyalist ve baskıcı sömürücü sınıflar üzerinde, çok sayıdaki devrimci halk sınıflarının Birleşik Demokratik Diktatörlünü kurmaktır.» (54)

«Yeni Demokrasi»nin iktisadi politikasında fazla bir devletleştirme tutkusu da yoktur :

«Yeni Demokrasi özel mülkiyet sisteminin bütününe karşı değildir. Ekonomik alandaki amacı emperyalist ve baskıcı sınıfların ellerindeki büyük sermayenin ve araçların millileştirilmesi; geniş toprak mülkiyeti yerine toprakların köylülere dağıtılması, ve aynı zamanda, zengin köylüleri kapsam dışı bırakan bir politika ile, orta ve küçük çiftliklerin desteklenmesidir.» (55)

MAO : «ÇİNİN YOLU FARKLIDIR»

Çin'in yarı-sömürge oluşu üzerinde her yazısında duran Mao, bu durumun «Çin'i Rusya'dan çok farklı ve çok daha zor bir yol izlemek zorunda bıraktığını» söyler. Çin, «anti-feodal» ve aynı zamanda «anti-emperyalist» bir mücadele yapmaktadır. İki cephede birden verilen bu mücadele için bütün anti-emperyalist ve anti-feodal sınıfların bir araya getirilmesi gerekmektedir. Bu yüzden de «anti-emperyalist ve anti-feodal sınıfların ellerindeki mülkiyet konusu şeylere dokunmamak» temel bir şart olmaktadır.

«Japon Emperyalizmine Karşı Savaşın Taktik İlkeleri Hakkında» adlı uzun makalesinde Mao Tse-tung, Rus Devrimi ile Çin Devrimini karşılaştırır ve şöyle der :

«... (bizimki) çok daha zor bir yoldur. Bu yol, demokratik devrimi politik ve ekonomik bakımdan tamamlamak için, Çinin, Rusyanın karşılaştıklarına oranla, çok daha fazla gayret göstermesini ve çok daha uzun sürecek bir mücadeleyi gerektiriyor.» (56)

Nitekim 1927'de Sol-Kuomintang ile Ç. K. P. koalisyonu bittikten sonra —eski komünistler gibi «şehirlerden işe başlama» taraftarı— Li Li-san partinin başına geldikten sonra da, Mao par-

(54) Mao Tse-tung, a. g. e., s. 327.

(55) Mao Tse-tung, a. g. e., s. 327.

(56) Mao Tse-tung, «On the Tactics of Fighting Japanese Imperialism», Bknz : Schramm, a. g. e., s. 158.

tili yöneticilerden ayrılarak başarıyı kısa zaman içinde mümkün bir başarı olarak ummamak gerektiğini söylemiştir.

Başlangıçta «ahbaplık» ettiği Li Li-san'ı Çin şehirlerindeki bozgunlardan sonra Moskova'ya hesap vermeye çağıran Stalin, Li Li-san'dan sonra Ç. K.P'nin başına bu kere. «Moskova yetiştirmesi» «Öğrenci Komünistler»i getirmiş ve o zaman, Ekim 1927'de Chu Teh ile birlikte dağlara çıkan ve sonraları Avusturya genişliğinde bir toprak elde ettiklerinde Çin'in dağlarından aşağıdaki ovalara bakıp, «Ülkemiz deniz gibi, insanlarımız balık...» diyen Mao, devrimin geleceğini korumak için de köylülerden yararlanmıştır. Ortak Cephe'nin bağımsızlık kazanıldıktan sonra burjuva amaçlara saplanmaması için Toprak Meselesine ağırlık vererek devrimi Çin'in en yoksullarına; köylülere bağlamıştır.

Mao'nun bu politikasında elindeki en büyük kozu, Çin köylüsünün aşırı derecede ve kronik yoksulluğu ve bu yoksulluk ortamında toprak mülkiyetinin tam olarak tadını alamamış olmasıdır.

LENİN : «DEVİRİM İÇİN ŞEYTANLA BİLE ÇALIŞIRIM :

Gerek Lenin, gerekse Mao, dışa bağımlılık ve feodal düzenin yıkılması amaçları etrafında kurulan Ortak Cephe'den sonra, devrimin ikinci adım olarak Sosyalizme yönelmesinin önlenmemesi için köylülerden yararlanmışlardır. Mao ve Çin'in durumu burada da farklıdır.

Lenin, Duma'ya girmek istemeyen «Ham solculuk» taraftarlarının aksine, «burjuva demokrasisi devrimin geçmişin kalıntılarından bazılarını sileceğini... bu bakımdan işçi sınıfı için yararlı olacağını» söyleyerek, «şeytanla bile işbirliği yapmaya hazırım» diyerek işe başlamıştır.

Lenin hedefi şöyle açıklamıştır :

«Marxismın bize söylemek istediği şey, burjuvalar yaptı diye burjuva devriminden uzak kalmamızdır... (tersine) bu devrimin içinde mümkün olduğu kadar enerjik bir bölüm teşkil etmeli... devrimin liderliğini (burjuvaziye) kaptırmamalı... devrimi (esas) amacına yöneltmeliyiz.» (57)

Lenin'e göre. «...burjuvazinin devrimciliği (birinci aşama sonunda) yerinde durmak istediği zaman, devrimi, ancak aktif dev-

(57) Lenin, «Two Tactics of Social Democracy...», Bknz : Robert V. Daniel, A. Documentary History of Communism, C. I, s. 38.

rimci durumu kazandırılmış olan köylü kitlesinin işçilerle devrimi desteklemeye başlaması kurtaracaktır. Aksi takdirde ...işçi kitlesinin (tek başına) burjuva egemenliğini kırmasına imkân yoktur»

Bunun için ise, köylünün asıl isteklerini karşılayabilecek durumda olmak, «toprak meselesini halledebilmek» gerekmektedir. Ama Lenin onlardan ayrılır; Lenin'de köylüleri mülkiyet tutkusuna sahip kılmak, tarımdan başka sektörlere geçecek toprak zenginlerine yüksek fiatla istimplâk parası ödemek gibi şeyler yoktur. Bireysel işletme amacı ise hiç yoktur.

SOVYET HÜKÛMETİNİN BİR NOLU TEBLİĞİ :

Kerensky hükûmetinin tasarısına «su katılmamış bir şarlantılık örneği» diye saldıran Lenin 1917'de yazdığı, «Köylülere Oynamak İstenen Yeni Oyun» isimli makalede, Kerensky tasarısının reform sayılmayacağını; köylerde tutucu yeni mülk sahibi köylüler yaratmak istediğini söyler. Lenin'e göre köylülere «...hiçbir borç altına girmeden, herkes işlediği toprağa malik olmalıdır. Toprak üzerindeki mülkiyet kaldırılmalıdır. Köylülere verilecek topraklar için köylüler borçlandırılmamalıdır» denilmelidir.

İktidar şaşkınlıklık içindedir. Toprak için ayaklanan köylülere silâh kullanılmaya başlanmıştır. Fırsatı kaçırmayan Lenin, «Ekim Olayı Hakkında» isimli bildirisinde köylülere şöyle seslenmiştir :

«Eğer iktidar Sovyetlerin elinde olsaydı, yapacağı ilk iş bütün toprakları halk mülkiyetine geçirmek olacaktı...» (58)

Lenin, durumun «son darbe için uygun zaman»ı gitgide yaklaştırdığını görmüştür. Heyecan dolu bir şekilde bütün Bolşeviklere talimatını vermiştir :

«Koşun, bütün Kazak Birliklerine, bütün asker barakalarına dağılın. Söyleyin onlara, yoksul köylülerin ve istismar edilen fakir halkın dostu sadece biziz...» (59)

25 Ekim 1917'de iktidar Bolşeviklere geçtiği zaman ise, yeni hükûmetin «Bir Numaralı Tebliği»nde Lenin şunları kaleme almıştır :

«Geçici hükûmet şimdi devrilmiştir. Demokratik bir barışın derhal sağlanması, üretim işlerinde emekçilerin denetiminin ku-

(58) Lenin, *On the Eve of October*, Coll. Works, Vol. XXI, Book II, s. 60.

(59) Lenin, a. g. m.

rulması, toprak üzerindeki mülkiyet sistemine dayanan toprak mülklerinin iptal olunması gibi, halkın uğrunda mücadele ettiği bütün amaçlar teminat ve taahhüt altına alınmışlardır.» (60)

Ertesi günkü «Toprak Hakkında Kararname» de ise —Lenin kaleme almıştı— şöyle denilmiştir :

«...Toprağın büyük toprak mülkiyeti şeklindeki sahiplik biçimi iptal edilmiştir... bütün topraklar bu toprakları işleyenlerin kullanımına —into use— geçirileceklerdir.» (61)

Böylece, bir bakıma «yukardan başlatılan devrim», en sonunda, taban ile köprü kurmuş oluyordu. İktidara el konulan devrimin birinci aşaması biter bitmez, devrimin devamında yararı olmayanlarla kesin şekilde bağlantılar koparılıyor; bunun yerine devrimin ilerlemesinden yararı olanlar kazanılmaya çalışılıyordu. Lenin'in amacı, «siyasal iktidar mekanizmasını sadece ele geçirmek değil, siyasal iktidarı ele geçirdikten sonra siyasal iktidarın özünü ve karakterini değiştirmek» idi: Lenin, «İki Temelli İktidar» incelemesinde, «...inisiyatif (hemen) devrimin ilerlemesinden yararı olan toplumun alt kesimlerinde yer alan kitlelerin eline geçirilmelidir» demiştir. (62)

VIII. ÇİN OLAYINDA KÖYLÜ MESELESİ

Çin'de ise durum farklı olmuştur. Köylüler devrimcilerin önüne geçmişler, Ç. K. P. Hunandaki, köylülerin isyanlarını desteklediği için, Mao'yu partinin «Köylü İşleri Bölümü Başkanlığı»ndan geri çekmişti!

Anne Fremantle'in «Mao Tse-tung» kitabında, ve Edgar Snow'un «Red Star Over China» isimli belge kitabında anlatıldığı gibi, sonunda yanındaki birkaç bin kişilik ordusu ile, ertesi yılın Mayıs ayında Chu Teh'in ordusuna katılmak üzere Hunan-Kiangsi sınırındaki Ching kangshan Dağlarına giden Mao Tse-tung'un, o sırada Hunan'da bulunan karısı Yang K'ai-hui ve kızı, Çan Şek Milliyetçileri tarafından öldürülmüştür. Mao, yıllarca sonra Türkistan Dağlarındaki mağaralarda karısı için şiir yazmış, ve karısı ile kendisini, «birbirlerini yitiren kuşlar»a benzetmiştir. Mao Tse-tung'un bi-

(60) [Lenin], «Proclamation of the Soviet Government», A Documentary History of Communism, Vol. I, s. 117.

(61) [Lenin], «Decree on the Land», Bknz : A Documentary History of Communism, C. I, s. 120-22.

(62) Lenin, «On the Dual Power», Sel Works, C. II, kitap 1, s. 20-23.

rinci karısı ve kızı Sağ Milliyetçiler tarafından kurşuna dizilmişlerdi.

Dağlarda küçücük bir «âsi ordu» kuran Mao Tse-tung ve Chu Teh, kısa zamanda birbirlerine çok ısınmışlar, iyi bir çeteci ve savaşçı olan Chu The, Mao'yu «Çin Ordusu Siyasi İşler Komiseri» yapmış, bu ordunun halk arasındaki adı «Mao-Chu Ordusu» olmuştur.

LİN PİAO'NUN KATILMASI

Şehirlerde başarı kazanamıyacaklarını anlayan diğer Komünistler de yavaş yavaş Türkistan dağlarındaki bu ilk «Kızıl Ada» ya gelmeye başlamışlardır. Açlıktan ve öfkeden «tapınakları soyacak kadar kafaları kızmış köylüler» ise, birlikte yenilip-içilen; herkesin eşit yemek yediği, nöbet tuttuğu bu Isparta hayatı adasını cazip bulmaya başlamışlardır.

Aynı günlerde, Hupeh eyaletinde bir sanayicinin çocuğu iken sonraları Sun Yat-sen tarafından kurulan ve kumandanlığına Çan Kay Şek'in getirildiği ünlü Whampoa Savaş Akademisine giren ve akademi komutanı Çan Kay Şek ile Rus danışman General Blucher'den aldığı olağanüstü iyi sicil sayesinde 20 yaşında albaylığa atanan Lin Piao da, 1927'deki Kuomintang - C. K. P. ayrılığından sonra dağlara çıkmıştır. Lin Piao, kısa zaman sonra Edgar Snow ile mülakat yaptığında «Çan Kay Şek tarafından kellesine 100 bin dolar konmuş, yüzden fazla savaşa girmiş, 20 bin tüfeklik Birinci Kızıl Ordu ile defalarca Çan Kay Şek'cileri bozguna uğratmış ve tek bir defa yenilmemiş» bir kumandan idi. «Mücadele» ve «Savaş ve Devrim» eserleri Rusya'da, Japonya'da bile dikkatle incelenmeye başlanmış iyi bir askeri strateji uzmanı idi. (63)

MAO'NUN «ON EMRİ»

İlk hareket böyle başladı. Etraftaki köylülere muhtaçtı. Yolu olmayan bu dağlık yerde «ıssız ada»da kalmışlar gibiydi. Köylülerle iyi geçinmek, hem asker bulmak için, hem de yiyecek ve diğer ihtiyaçların karşılanması için şarttı. Siyasi İşler Komiseryası bu amaçla bütün askerler için «ON KURAL» tespit etti, ve unutmamaları için marş güftesi halinde bunları askerlere öğretti :

«İşgal edilen her toprak oradaki köylünün ...afyon, kumar ve içki yasak... zorla kız vermek, fahişelik, çocuk satmak, çocuk ki-

(63) Edgar Snow, «Red Star Over China», 1961 basımı, s. 102-108.

raya vermeyi, dilencilikleri yasakla ve cezalandır... domuz, tavuk, ördek, balıktan başka hayvan kesmek yasaktır... Düğün yapmak ve çift hayvanı kesmek izne tâbidir... köylüye toprak dağıtırken zenginlerden zulümle para almak, zimmete geçirmek, köylülerden elbise, para, yiyecek alıp paralarını ödememek yasaktır...» (64)

Şarkısız halde bu «On Emir» şöyle idi :

- 1 — Köylerde gecelediğiniz zaman yatarken yerinden sökü� üzerine döşek serdiğiniz kapıları, sonradan kırlarda soğukta yakarız diye yanınızda götürmeyin. Köylüden ne aldıysanız, kullandıktan sonra köylüye teslim edin.
- 2 — Köylünün size açtığı yorgan ve döşekleri toplayıp, köşesine koymadan evden ayrılmayın.
- 3 — Köylüye iyi davranın, bir müşkülü olduğunda becerebileceğiniz bir işse muhakkak ona yardım edin.
- 4 — Emaneten bir süre aldığınız eşyaları iade edin.
- 5 — Kullanırken zarar verdiğiniz eşyaları onarmadan geri vermeyin.
- 6 — Köylü ile alış-veriş yaparken o'nu aldatmayın.
- 7 — Köylüden parasız birşey almayın, ikram diye köylüden birşey kabul etmeyin.
- 8 — Köylere yakın konakladığınız zaman, ona zarar vermeyin, temizlik kurallarına uyun ve yüznumaralarınızı, çöplerinizi köye uzak yerlerde yapın.
- 9 — Köylü kadınlarla aşk yapmayın.
- 10 — Savaş esirlerini öldürmeyin.

Bütün bunlar Çin'de son kozlarını oynamaya hazırlanan iki taraftan birinin tuttuğu yolu göstermekte idi: durumundan hoşnut olmayan köylüleri kazanmak ve insana ve kırsal bölgelerdeki dar imkânlara dayanan bir mukavemet hareketinin köklenmesi için halkı harekete geçirecek yolların araştırılması. Sonraki yıllarda Çin insanı biribiri ile amansız bir boğuşmaya başlayacaktı. İç Savaş yeniden ve üçüncü kere patlak verecekti.

(64) E. Snow, a. g. e., s. 176, Mao Tse-tung ile konuşma.

BEŞ KUŞATMA :

1927'de birinci karısını Fenghwa'da terk eden Çan Kay Şek, ikinci karısını Amerika'ya gönderdi ve Çinin en zengin aillerinden birinin kızını aldı ve karısının ailesinin dini Hıristiyanlığın bir dalı olan Metodistliğe geçti.

Bunları 1928 yılında tamamladıktan sonra, 1930'da Kasım ayında 100 bin kişilik bir ordu donatarak çekirdek halindeki Mao'cuları temizlemek için Maocuların üzerine gönderdi. Çan Kay Şek karılarıyla uğraşırken, 1927'de 1000 kişilik Ordusu ile yola çıkan Mao'nun şimdi 30 milyon nüfuslu koca bir devleti olmuştu. Buralarda toprak dağıtımı yapılmış, vergi çeşitleri azaltılmış, fakir köylüler vergiden muaf sayılmıştı. O zamanlar Çin'in güney eyaletlerinde sadece tuz üzerinde 24 çeşit vergi konulmuş olduğunu unutmamak gerekir. Ama daha Sovyetlerin yardımını gelmemektedir.

1931'de Nazi generali Wetzell'in yetiştirdiği 300 bin kişilik Sağ Milliyetçiler Ordusu ile, bizzat Çan Kay Şek'in kumandasında bir çok birlikler Maocuların bölgesine geldiler. General Chen Ch'eng kumandasındaki —Mao'nun karargahına saldıran— ordu dağıldı. Çan Kay Şek ordusu ise geri çekildi. 1933'te bu sefer 500 bini Çan Kay Şek kumandasında olmak üzere, toplam 900 bin kişilik düzenli ordularla saldırıldı. Edgar Snow'un yazdığı gibi, yüz uçağın da katıldığı bu son kuşatmadan çok zarar görüldü. Ekim 1933'ten Ocak 1934'e kadar süren kuşatmadan sonra Kiangski'de açlık baş gösterdi : **Çocuk ve kadınlardan bir milyon kişi açlık ve soğuklardan öldü.**

Bu sıralarda yeniden Milliyetçilerle işbirliği çareleri arayan Parti kodamanları ise Mao'nun yardım taleplerine karşılık «**Mao'ya milli eğitim bakanlığına getirilebileceği yeni bir koalisyon**» teklifi ilettiler! Peşpeşe kuşatmalar devam ettikçe oldukları yerde savunamayacaklarını gören Chu Teh ise Mao'ya ilk kez «Uzun Yürüyüş»ten söz ediyordu.

IX. UZUN YÜRÜYÜŞ :

16 Ekim 1934'de 100 bin kişilik Mao-Chu Orduları Kiangsi'nin Yütu kasabasından yola çıktılar. 368 gün devamlı yürüyüş-savaşma şartları içinde sürdürülen ve Amerikanın doğusundan batı kıyısına kadar olan mesafenin iki katından fazla bir yol olan Uzun Yürüyüş'ü başlattılar. 13 bin 600 kilometrelik bir yürüyüşü bu. Ekvator uzunluğunun üçte biri!

Yürüyüşlerin dördüncü ayında Kiangsi, Kwantung, Kwangsi, Hunan ve Sezuan'dan geçip Kweichow eyaletine geldiklerinde, küçük birlikler halinde yürüyerek uçakların bombalarından korunmak istedikleri halde, yollarda mahalli savaşbeylerinin orduları ile savaştıkları için adamlarının üçte biri, taşıtların tamamı telef olmuştu. Dünya basını bunu «**Toplu İntihar**» diye adlandırmaya başlamıştı. Ama geçtikleri her yerde toprakları köylülere dağıtıp, köylüye «**toprağın bir daha kimseye verme**» diyorlardı. Gerilla savaşının en büyük avantajı olan «**cephe arkasının sağlam tutulabilmesi**» nı sağlıyordu toprak dağıtımını.

Mayıs ayında (1935) en dramatik duruma gelinmişti. Yürüyüşün amacı, Kwantung-Fukien-Kwangsi adlı Güneydoğu eyâletleri arasındaki bölgeden başlayan Uzun Yürüyüşü, tam aksi taraftaki Burma-Hindistan sınırı kıyılarını aşıp, Kuzeydoğu Sezuan, Kansu eyaletlerinin kuzeybatısından tırmanarak, Kuzeybatı Çin'deki Yenan eyaleti ne erişirebilmektir.

Bunun için de Çin'in birçok önemli nehirlerini aşmak, hele Tatu Nehri üzerindeki ünlü boğazları geçmek gerekiyordu. Son yabancı hanedan olan Mançulara karşı yapılan direnç savaşında Taiping Ordularının yüz bin eri bu boğazda ölmüştü.

Bu boğazların bulunduğu yerlerde **Miaoslar** ve **Shanslar** adlı iki yabancı kavim yaşıyordu. Mao'cuları izleyen Çan Kay Şek, bu yabancı kavimlerin Mao'cuları kıracağını, oyalayacağını düşünerek takibi yavaşlatmıştı. Ama Maocular buradaki kavimlerle dost oldular ve «**Karlı Tibet eteklerine**» ulaştılar.

Dördüncü Ordu Kumandanı P'eng Tehhuai, «yürüyüşte ot kökleri ve kaynamış buğdaydan başka birşey yiyemediği için, sonraları da bir süre normal yemekten hekimler tarafından yasaklanmıştır.» (65)

Bu savaşçı, bir yandan Çan Kay Şek ile bir yandan da Japonlarla geçen savaş günlerinde halkı kazanmanın önemini şöyle anlatmıştır Edgar Snow'a :

«**Halk kendi problem ve ihtiyaçlarını hemen ve en kısa yoldan çözümleyenleri tutuyor. Halk sevgisi anlayışımızı buna göre uygulamamız gerekiyordu. Bu politika bize bir yandan halkı kazandırırken, diğer yandan —ordu ileri gidince— karşı kuvvet olabilecek olanların etkisiz kalmasını sağlıyordu. Halk zaten vergi mültezim-**

(65) E. Snow, a. g. e., s. 305.

lerinden, Çan Kay Şek'ten, toprakbeylerinden hoşlanmaz. Beyazlar tarlalardaki ekinleri yaktırıyorlar. Bize köylü yardım ediyor ve kazanmamızı istiyor. Savaşta taktik önemlidir, ama halkın desteği olmasa biz hayat sürdüremezdik. Bizim yaptığımız birşey değil; kendisini horlayanlarla, kendisine acı çektirenlerle halk kendisi savaşıyor asıl...» (66)

Japon istilasının bir anda genişleyivermesi karşısında ortalığı teskin etmek zorunda kalan Mao ise, «**On Protracted War**» yazısında işgal altında tutulmak istenen geniş bir ülkede bağımsız üslerle uzun süreli bir savaşın yürütülebileceğini, zaferin ülke halkının olacağını ileri süren yeni savaş teorileri ortaya koyuyordu :

«...Çin büyük ülkedir. Biz saldırı savaşı yaparken bütün gücümüzü kullanabilir durumdayız. Japonlar ise ileriye saldırırken, arkalarını güvenlik altında tutmak için cephe arkasında da savaşmak zorundadırlar. Çin ekonomisinin özellikleri de savaşa yatkındır. New York eyaleti Amerika'dan ayrılrsa bu ABD'nin savaş gücü için önemli bir kayıptır. Ama meselâ Şangay'sız da kalsak, biz savaşabiliriz...

Tarihin gösterdiğine göre iki çeşit savaş vardır : haklı savaşlar ve haklı olmayan savaşlar. İlericilerin savaşları haklı savaşlar, gericilerin savaşları haksız savaştır... Emperyalizm ve faşizm savaşın sürmesini istiyor. Biz ise, fazla uzun olmayan bir gelecekte savaşın bitmesini istiyoruz. Çin, 450 milyon insanı ile Dünyanın dörtte biridir. Çin'in özgürlük için savaşı zafer kazanırsa, bu, insanlığın özgürlük ve eşitlik için açtığı savaşa çok büyük katkıda bulunacaktır.» (67)

«UZUN YÜRÜYÜŞ» ve MAO

Uzun Yürüyüş'ün anlamını küçümseyenlere karşılık, «**Kuyudaki kurbağa gözyüzünü küçük sanar**» diyen Mao, Yürüyüşün anlamını şöyle anlatır :

«Uzun Yürüyüşten söz edildi mi, hemen, 'Uzun Yürüyüşün en belirgin özelliği ne olmuştur?' diye sorarım kendime. Yürüyüş, o zamanlar eşi olmayan bir yürüyüştü. Bir manifesto, bir uyarı, bir silkeleme, bir tohumlama makinası olmuştur Uzun Yürüyüş. Çin'in eski Tanrılarında P'an Ku'nun Evreni yarattığı günden beri bu

(66) E. Snow, a. g. e., s. 304-305.

(67) E. Snow, a. g. e., s. 150.

yürüyüşün bir benzerini gösterebilen var mıdır? On iki ay, her gün yeniden başlayan saldırı, kuşatma ve, uçaklardan atılan bombaların altında kaldık... Ayaklarımızın akışına kapılıp yürüdük... yürüdük... on bir eyâleti geçtik bir baştan bir başa. Çan Kay Şek'in hiçbir şey olmadığını; sadece yabancılara çakalı olduğunu gördü bütün dünya. Uzun Yürüyüş olmasaydı, onbir eyalette yaşayan 200 milyon Çin insanına kendilerini kurtaracak yolun ne olduğunu bu kadar çabuk gösterebilir miydik? O bir tohum makinası idi. Geçtiğimiz onbir eyalette, sonradan yeşerecek, yapraklanacak, çiçeklenecek, harmanını derleyeceğimiz nice nice tohumları o atmadı mı? Kısacası Uzun Yürüyüş, bizim zaferimizle, düşmanımızın ise yenilgisi ile bitmiştir.» (68)

Mao, Uzun Yürüyüş sırasında kendilerini izleyen ve orduları için yollar inşa ederek, Mao'cuları ağır makinalı ve top ateşleri ile birbirine bağlanmış bir hatla saran Çan Kay Şek'in «saldırı-savunma taktiğinin ağır kayıplar verdirdiğini» söyler. Mao'cuların taktikleri ise şöyledir :

- 1 — Düşman kuvvetli ise; saldırıyorsa kaçılacaktır.
- 2 — Kaçılmazsa, düşmanı en büyük zayıyata uğratmak için onunla amansızca döğüşülecektir.
- 3 — Düşman bir yerde kamp kurmuş dinlenirken, veya savaşacak durumda değilken sıkıştırılırsa göz açtırmadan darbe indirilecektir.
- 4 — Kaçmaya kalktığı zaman kaçmasına izin verilmeyecektir. (69)

Snow'un Amerikalı bir gazeteci olarak 1937'lerde bildirdiği gibi, siyasi programın halka anlatılması için yol basitti. Sloganlar da basitti :

«Toprak zenginliği kaldırılıyor, vergiler ilga ediliyor, topraksız köylülere toprak ve silâh veriliyordu.» (70)

Snow'un hükmü şu olmuştur :

«Çok geçmeden basit Çin köyleri içinde Maocuların marifetlerini duymayan kalmamıştı. Ünleri, önlerinden koşmaya başlamış-

(68) E. Snow, a. g. e., s. 217, «Across the Great Grassland».

(69) Snow, a. g. e., s. 177, «Growth of the Red Army».

(70) Snow, a. g. e., s. 211.

tı. Köylerden heyetler geliyor ve kendi bölgelerinden de geçip, köylerini kurtarmalarını istiyorlardı...» (71)

ÇAN KAY ŞEK'İN YAKALANIŞI

Japon istilasının ilerlemesi karşısında iki ateş arasında kalan Komünistler gazete ve diğer propaganda araçları ile «Japonlara Karşı Ortak Cephe» kurulmasını savunuyorlardı. Zamanla Çan Key Şek'ci Kuomintang'daki bazı generaller bile bu görüşü tutmaya başladılar. Başlarındaki Çan Kay Şek ise, «Marxistler Japon istilâsından önce...» diyordu.

Bir grup general Çan Kay Şek'in Sian eyâletine gelmesini sağladılar. Veya tesadüfen oldu bu iş, bilinmez. Sian eyaletindeki kışlık saraya gelen Çan Kay Şek bazı subaylar tarafından tevkif edildi. Pijama ile bahçe duvarlarından atlamaya çalışırken yakalandı ve hapse konuldu. Daha sonra Mao'nun yakınlarından Chu En-lai Sian'a geldi, ve Çan Kay Şek'ten «Japonlara Karşı Ortak Cepheye katıldığına dair» yazılı bir senet istedi. Çan Kay Şek ise kabul etmiyordu. 25 Aralık 1935'de Ortak Cephe kuruldu. Gerilla tarzında kurulan kuvvetlerine güvenen Mao, Ortak Ordular Kumananlığını Çan Kay Şek'e bırakmakta mahzur görmedi. Ama, 50 bin kişilik Mao ordularının başarılı savaşlarına karşılık, 250 bin kişilik ve top, uçak ve hatta askeri ağır kamyonlarla donatılmış Çan Kay Şekin Japonlara karşı duran On Bir Ordusu peşpeşe yenilgiye uğruyordu.

1941 Aralığında, 40 bin kişilik Japon Ordusu karşısında çok daha kalabalık olan Çan Kay Şek orduları çekiliverdiler ve «On Bir Ordunun Bozgunu» denilen bu yenilgiden sonra Japonlar Hong Kong'a kadar iniverdiler.

1944 yılında Başkan Roosevelt, Japonlara karşı daha kuvvetli bir birlik kurulması için, Amerikalı devlet adamlarından «humanist» Henry A. Wallace'ı Komünistlerle Sağ-Milliyetçilerin arasını bulmaya gönderdi Çin'e. Çan Kay Şek görüşme tekliflerini bile kabul etmedi ve iki taraf arasında görüşme sağlanamadı. Ama Çan Kay Şek'in durmadan zayıfladığı görülüyordu.

Ertesi yıl başkanlığa Truman gelmişti. Yağmurdan kaçarken doluya tutulacakların anlayan Amerikan devlet adamları, son olarak, yeniden, bir yığın silâh, top, GMC'lerle Çan Kay Şek'i des-

(71) Snow, a. g. e., s. 211.

teklemeye; Çin'de hiç olmazsa Komünistler ile Sağ-Milliyetçiler koalisyonuna dayanan bir hükûmet kurmaya çalışmaya başladılar. Müzakere için Truman'ın adamı **Marshall** Çin'e geldi.

General George Marshall müzakere için iki taraf arasında mekik dokurken, ve «**Birleşmiş, demokratik, barış içinde bir Çin**» görüşünü savunurken, öte yandan Çan Kay Şek durmadan Amerikan yardımları ile destekleniyor ve Üçüncü İç Savaş için son hazırlıklarını tamamlıyordu.

ÜÇÜNCÜ İÇ SAVAŞ VE ÇAN KAY ŞEK'İN SONU :

Üçüncü İç Savaş başlamadan dağlardan Çin'in acıklı durumuna bakan Mao şöyle der :

«Kar var, buzlarla örtülmüş Kuzey'in yüzü
binlerce li buzlarla

Ve Çin duvarının iki yanında kargaşalık
Sarı Nehrin aşağıları, ta yukarları
akan suları göremezsiniz artık.

Gümüştten yılanlar gibi oynar dağlar

Işıl ışıdır tepeler, çökmüş gümüş filler

Neredeyiz, GÖK çok mu irak bizden?

Gökyüzünün temizliğinde öyle güzeldir ki toprak
beyaz giysileri içinde al-yanak bir kız.

Bu dağlar, bu nehirler hep böyle güzeldir.

Kuzeyi yönetmek için gelip-geçen yiğitler dönüşüyorlar

İmparator Shih Huang ve Wu Ti bilisiz yaşayıp göçtüler

İmparator Tai Tsung ve Tai Tsu duygusuz ve kalbsiz

Bir ok atmayı bilirdi Cenhiz Han, yayını gerip

Şimdi hepsi gelmiş-geçmiş, göçtüler, geçmişe ait

Bir şimdinin insanları duygusu olan.»

1946 yılı Ocak ayının 10'unda Chunking'de toplanan **Siyasal Ön Konferans** daha toplanır toplanmaz dağıldı. Mao, «**Kar**» şiirinde yoksulluğunu ve yıkılmışlığını çizdiği Kuzey'e bir kere daha çekildi.

Robert C. North'a göre, «**Yirmi yıldır birbirleri ile savaşıyor ve anlaşmaları imkânsız iki tarafı anlaşdırmak için Amerikanın kendi nüfuzuna güvenen**» Amerikan devlet adamları hatalı bir politika izliyorlardı. North'a göre Amerikan politikası «**yirmi yıldır Asya'da hata üstüne hata işlemekte**» idi. North şöyle der :

«Bazı Avrupalıların yaptıkları gibi, Savaş öncesi Çin Komünizminin özellikleri tam bilinseydi, Mao'nun düşündüğü 'bağımsız ve hür, demokratik ve birleşmiş bir Çin' fikri ile, General Marshall'ın savunduğu 'demokratik, birleşmiş, barış içinde bir Çin' fikrinin aynı şeyler olamayacağını anlamamız kolaylaşacaktı» (72)

Oysa daha 1945 yılında bile Mao, Ç. K. P' nin 7 nci Kongresinde «Koalisyon Hükûmeti Düşüncesi Üzerine» adlı bir rapor sunuyor, ve bu raporda, «durumu fenaya giden Çan Kay Şek'cilerin ancak bazı şartlarla koalisyona alınabileceğini» söylüyordu. Ortaklığı onlara çok görüyordu. Amerika ise, bir yığın yenilgiden sonra bile, Mao'ya hâlâ bir «ortak» olarak teklif ediyordu Çan Kay Şek'i.

Mao'cular o sıralar bile gene, büyük ölçüde çetecilere dayanıyordu. Ama köylü üzerinden vasıtalı vergileri kaldırmışlardı. Bölgelerinde haydutluk olmuyordu. Çin'den Formoza'ya kaçarken dahi Çan Kay Şek bölgelerinde sadece tuz üzerinde 24 çeşit vasıtalı vardı ve bir köyden diğerine tarlasından aldığı ürünü götürmek isteyen köylünün her mıntıkada ayak bastı paraları vermesi gerekiyordu. Tabii, önceden haydutlara yakalanmazsa...

X. BİR MALİYE BAKANI :

Edgar Snow'un hayretle belirttiği gibi, o yoksulluk günlerinde Mao ve bütün kumandanlar ayda 8 dolar aylık alıyorlar; çadır bezinden üniformalar giyiyorlar; devamlı olarak nohut, buğday pilavı pişen karavanadan yiyorlardı. Bu adamlar içinde en ilgi çekici olan ise Mao'nun maliye bakanı Lin Pai-chu idi. Japonya'da ve Fransa'da okumuştur.

Edgar Snow'un röportajında, «ne de olsa bir maliye bakanı» olan Lin Pai-chu'nun gözlüğünün bir sapının olmadığı, bunun iple kulağına sarıldığı belirtilir :

«Maliye bakanı Lin Pai-chu, 1922'de, Sun yat-sen'in sağlığında, Ç. K. P.' ne girmiş, milliyetçi Sun Yat-sen tarafından «Kuomintang Temel İşler Bakanlığı Hazine Müdürlüğü»ne getirilmişti. Sun ölünce de Kanton hükûmetinde tarım bakanlığı yapmıştı... Odaya girdiğimde gülümsüyordu. Uzun Yürüyüşe elli beş yaşında iken katılan ve bitirenlerdi. 1927'de Çan Kay Şek'e karşı gelmiş, Rusyaya geçmiş ve dört yıl oradaki Komünist Akademisinde okumuştur. Da-

(72) R. C. North, «Chinese Communism», s. 171.

ha sonra Kiangsi'ye Mao'nun yanına gelmiş, Mao'nun maliye bakanı olmuştu. Nezâketle bakan gözlerinde, bir sapı iple kulağına tutturulmuş bir gözlük; başında, üzerinde bir kızıl yıldız parlayan, fakat şemsiperi kopmuş bir nefer şapkası bulunuyordu.» (73)

Edgar Snow, bu acaip maliye bakanı karşısında yutkunur ve kendisinden «savaşı yürütmek için nereden para bulduklarını» sorar :

«Halktan hiç vergi almadığımız doğrudur. Ama halkın dışında kalanlardan müthiş vergi alıyoruz. Tabii bu yüzden de vergi sistemimizin esası dolaysız vergilere dayanmaktadır. Bu bizim sistem Kuomingtan'inkinin tam tersidir. Bu sayede küçük esnafa ve tacirlere de hiç vergi koymuyoruz. Halkın sadece yüzde 10'nunu vergiye bağladık. Sizin anlayacağınız, bizim sistem zenginlere ve müsadereye dayanmaktadır.» (74)

Müsadere sözü geçince Snow sorar: «Müsadere mi? Haydutluk sayılmaz mı bu?» Ve... esrarengiz maliye bakanı devam eder :

«Kuomingtan adamlarına sorarsanız, gerçekten bu bizim yaptığımız müsadere değildir. Veya onların dedikleri gibi haydutluktur. Ama bize kalırsa yaptığımız soygun değildir. Zira biz halkı soyup soğana çevirenleri soyuyoruz. Kuomingtan'dakiler ise halkı soyanlara dokunmuyor, soyulmuş halkı soyuyorlar durmadan. Bizimki haydutluksa, onlarınki iyice berbat bir isim almalı...» (75)

ÇAN KAY ŞEK'İN EKONOMİSİ VE A. B. D.

R. C. North aynı günlerin Çan Kay Şek egemenliğindeki öte Çini ve Amerikan yardımlarının oralardaki etkilerini şöyle anlatmaktadır :

«Çan Kay Şek'in ilkeleri gerçekten çok faziletli ilkelerdi. Tıpkı kendisinin dediği gibi. Ama bir avuç Çinlinin dışında kalan milyonların durumunu düzeltmek için yapılması gereken ve vaadedilen ekonomik ve sosyal reformlar bir türlü yapılmıyordu. Ekonomi batmıştı. Her yıl milyonlarca Çinli açlıktan ölüyordu. Tam bu sırada (1946) Amerikan yardımları başladı ve Amerikan yardım malzemeleri ve iktisadi yardımları başlar başlamaz da hükûmette de, piyasada da yolsuzluk, rüşvetler ve karaborsacılık alıp yürüdü. Gü-

(73) E. Snow, a. g. e., s. 248-49, «Anatomy of Money».

(74) E. Snow, a. g. e., s. 248.

(75) E. Snow, a. g. e., s. 249.

neydeki birçok aydın bile hükûmeti eleştirmeye, ve 'Çin'e nasıl bir rejim kurtuluş yolu sağlayabilir?' demeye başladı. Bunlar da Çan Kay Şek hükûmetinin —hızla— kendisine çeki düzen vermesini istemeye başlamışlardı.» (76)

Klâsik tarzda teşkilâtlanmış Çan Kay Şek ordularının manevra kabiliyeti düşük olduğu için, Amerikalılar, savaşın son anında bir de bunları —Amerikan uçak ve gemileri ile— Mançurya'ya taşımak zorunda kalmışlardı. North'un kitabında açıklandığı gibi, Çan Kay Şek birlikleri yukarlara çıkınca Amerikan Deniz Piyadeleri de aşağılardaki demiryolları, maden ve elektrik hatlarını muhafaza ile görevlendirilmişlerdi.

Mançurya meselesi de yeniden alevlendi bu yüzden. «Generaller generali» Çan Kay Şek, II. Dünya Savaşında Japonlar Ruslarla savaşırken kendi yüklerini azaltmak isteyen Amerika ve İngiltere'den fena bir darbe yemişti. Bu darbe Roosevelt ile Churchill'in 1 Aralık 1943 Kahire görüşmelerinde «Çinin bütünlüğünü Mançurya ile birlikte» mütalâa etmiş olmalarına rağmen, sonradan Japonları Çin'de oyalayan —ki savaş sırasında Çin'i istila edeceğim diye savaşı Çin içlerine kadar tırmandıran Japonların Çin'deki askerleri 1 milyon 200 bini bulmuştu— Rusya'ya, Mançurya'yı peşkeş çekmiş olmalarından ortaya çıkıyordu. Stalin'e 1945 yılının 11 Şubatında Mançurya'yı veren Roosevelt ve Churchill bunu «generaller generali»ne iki yıl sonra haber vereceklerdi!

XI. KAHİRE ve YALTA'DA MANÇURYA SORUNU :

1943 Kahire Andlaşmasında, «Mançurya, Peskador ve Formosa'nın Çin toprağı olduğu kabul edilmişti. 1945 Yalta Andlaşmasında ise Roosevelt ve Churchill Mançurya'yı Rusyanın diktatörü Stalin'e veriverdiler. Amerika bu hatâsını ancak Mao'cularla son savaş gelip çattığında anlamıştır. Zira, «bu sayede Mao'cular kolaylıkla Ruslardan silâh, yiyecek ve para yardımı görmeye başlamışlardır.» (77)

R. C. North'un eserinde belirtildiği gibi, Amerikan askeri istihbarat raporlarına göre, o günlerde Çan Kay Şek'in kuvvetleri Mao'culardan üç kat daha kalabalık ve bir o kadar da kuvvetlilerdi. Amerikan yardımları bu durumu daha da arttırmaya başlamıştı. Aynı günlerde Mançurya'dan kaçan Japonlardan kalan silâh depo-

(76) R. C. North, «Chinese Communism», s. 172.

(77) R. C. North, a. g. e., s. 176.

ları da, önce Rusların eline geçmiş, oradan da Mao'cuların eline geçmişti. Ama herşeye rağmen —hatta Stalin'e göre bile— durum, Mao'cuların henüz saldırıya geçemeyeceklerini düşünenleri haklı kılacak görünümdeydi.

«Amerikan yardımlarının geç geldiği doğrudur. Yollarda geçte kalsalar geliyorlardı. Karaborsadan, diğer kirli yollardan ortadan kaybolsalar, hatta Mao'cuların eline geçse bile, Çan Kay Şek kuvvetleri çok daha kuvvetli idi.» (78)

Stalin ise Çin devrimcilerini yeterince destekleyecek durumda olmadığını üzüntü duyduğunu yazacaktır sonraları :

«Savaştan sonra —II. Dünya Savaşını kastediyor Stalin— Çinli yoldaşları Moskovaya davet ettik. Onlarla Çindeki durumu müzakerettik, durumu pek iç açıcı bulmadığımızı söyledik. Kendilerinden, Çan Kay Şek ile bir modus vivendi aktetmelerini ve koalisyon, hükûmetine katılmalarını söyledik. Bunun için silâhlarını bırakmalarını istedik. Moskova'da iken bizimle görüş birliğine varmışlardı. Sonradan Çine döndüklerinde başka türlü hareket ettiler. İş sıkı tuttular, ordularına çeki düzen verdiler, ve şimdi gördüğümüz gibi, Çan Kay Şek ordularını peşpeşe yenilgiye uğratıyorlar. Şimdi açık yüreklilik ile kabul etmemiz gerekiyor; Çin meselesinde bizler gerçekten hatalı imişiz. Gerçekten Sovyetlerdeki yoldaşlar değil, Çinli yoldaşlar doğru söylüyorlarmış.» (79)

STALİN'İN DURUMU

Bu uzun bir konudur. Stalin'in «Dünyayı komünist görmek istemekten çok, büyük bir Rusya görmek istediğini» ileri sürenler çoktur. Ama bunlar Stalin'in kişiliği ile, eski Rus Çarlarının kişiliklerini birbirine karıştıran avamî antikomünist propaganda yapmaya çalışan bazılarının söyleyebileceği şeylerdir. Amerika'da Çin ve Sovyetler üzerine ihtisaslaşmış bilim adamlarının söyledikleri ise daha başkadır. Stalin'in, genel bir yapı içinde çok doğru çıkan, ama Çin'deki uygulamada —tespit edilen stratejinin Moskova'dan tespit edilmesi yüzünden— başarılı çıkamayan, ve Maoizm olmasaydı Çin'in sömürge veya yarı-sömürge kalmasını belki de önleyemeyecek olan düşüncelerini kısaca gözden geçirelim.

(78) R. C. North, a. g. e., s. 177.

(79) R. C. North, a. g. e., s. 177.

(80) R. C. North, «Moscow and Chinese Communist», s. 258.

MANUİLSKY'NİN KEHÂNETİ :

Ünlü Sovyet bilgini D. Z. Manuilsky, «Birinci Dünya Savaşından sonra 1926'larda Güney ve Güneydoğu Asyanın dünya politikasının merkezlerinden biri olacağını» söylemeye başlar. Manuilsky'nin eserlerine baktıkça, Stalin ve etrafı, «emperyalistlerin, dünyayı yeniden kendi aralarında paylaşmaları için girişecekleri yeni bir dünya savaşının yaklaşmakta olduğunu» düşünmeye başlarlar.

Manuilsky'nin kehanetine göre, «İkinci Dünya Savaşı kaçınılmazdı... En önemli emperyalist devletler bu savaşa katılacaklardı... Haliyle Amerika, İngiltere ve Japonya bu savaşta yer alacaklar, ve Amerika ile İngiltere bir tarafta, Japonya ise öbür tarafta bulunacaktı. Amerika ve İngilterenin ilk hedefi, ham madde deposu olan Uzak Asya ve Çin olacaktı. Emperyalizm çağında ABD ve İngilterenin Çin'e bizzat girmeleri beklenmemeliydi.»

1926'larda bu stratejiyi çizen Sovyet bilgini Manuilsky daha sonra şunları savunuyordu :

«Emperyalist devletler Çin'e askerle, ordularıyla girmeyecekler, Çin içindeki kuvvetlerden kendilerine taraftar olanını bulup kullanacaklardı. Bütün bu sebeplerden yeni savaşın sonucu ve gâlibi Asyada ve Çindeki üstünlüğünü kimin tarafından elde edileceğine bağlı bulunacaktı.» (80)

«Fasizm; yani kapitalizmin kudurmuşu»na karşı herkesle işbirliği yapmak zorunda olduğunu söyleyen Stalin de sadece bir komünist veya devrimci olmayıp koca bir devletin geleceğinden sorumluydu. «Amerika ve İngiltere'yi sevmediğini» söyleyen Stalin, Hitler Almanyasıyla, ve Japonya'yı «bunlar kapitalistlerin kudurmuşları» diye adlandırmaktaydı.

Bu yüzden, Batısından ve Asya sınırlarından devletine yönelen iki temel tehdide karşı Amerika ve İngiltere ile dost geçinmek zorundaydı. Keza, Çin'in düzenli tek ordusuna sahip olan Çan Kay Şek'i de kollamak zorundaydı. Öte yandan Çan Kay Şek, savaş sonunda iyice Rusya'ya karşı olacaktır. Çan Kay Şek'in karşısındakiler, ne de olsa, Rusyanın «yoldaş»larıdır. Ayrıca Manuilsky'nin kitaplarına göre de «savaştan başarı ile olmasa bile, az zayıflatılmak için dahi, ya Batı kapitalistlerindeki işçi sınıflarının darbe yaparak emperyalizm şampiyonlarının alaşağı etmeleri gerekmektedir, veya Çin'de başarılı bir komünist devrim gerçekleştirilmeydi.» Bu yüzden Stalin iki ateş arasında kalmış ve gene de II. Dünya Sa-

vaşından yıkılmadık bir Sovyetler Birliği ile çıkabilmiş ve arada elinden geldiğince Pekin'li «Yoldaşlar»ına yardım etmiştir. Memleketi, II Dünya Savaşının en ağır yükünü çekmiş olan Stalin'in, hatalarına rağmen —ki hatalı olduğunu Mao bile yazmıştır yazılarında— neden Mao Tse-tung tarafından büyük bir sevgi ile anıldığını açıklamaya çalışanlar bu şartlara dikkat çekmektedirler.

XII. SAVAŞ SONRASI

Çan Kay Şek ile koalisyona lüzum görmeyen Mao, Amerikan cumhurbaşkanı Truman'ı endişelendirmeye başlamıştır. Çetecilikten gelme bir adamın koalisyon hükûmetine ortak edilme teklifini reddetmesi Truman'ı kuşkulandırır. Truman, General Albert C. Wedemeyer'i «siyasal, askeri, ekonomik ve psikolojik durumu incelemesi için, bir yığın uzmanlarla birlikte» Çine yollar.

9 Temmuz 1947'de Çine gelen Amerikan Generali Wedemeyer, 19 Eylül 1947'de başkan Truman'a yolladığı raporda, «İdarenin yolsuzlukları, polis ve diğer baskı yolları ile yapılan zulümleri ve yönetimin beceriksizliklerini önleyebilecek tedbirler alınır, halkın şikâyetleri tatmin edebilirse Çin'in komünizme kayması önlenbilir» demiştir. (81).

Orta sınıfdan «beyaz» Çinliler ise Amerikalı tahkikat komisyonu üyelerine şunları söylüyorlardı :

«Umudumuz azalmaktadır. Komünizme kaymamız gitgide zorunlu hâl alıyor. Komünizme kaymamızı önleyecekseniz, Çan Kay Şek'in atılmasına yardım edin, baskınızı kullanarak sosyal ve ekonomik reformları yapacak yeni bir kadro kurulmasına yardım edin.»

R. C. North şöyle anlatıyor kitabında :

«Milliyetçiler reform yapamadılar. Durum değişmeye başlamış, Mao kuvvetlerinin elindeki, Japonlardan Ruslara, Ruslardan Maoculara geçen tüfekler, yeni yeni silâhlarla değiştirilmeye başlanmıştı. Kızıl Ordu Birliklerinin Amerikan malı taşıt araçları, toplar ve çeşitli silâhlarla donanmaya başladığı görülmüştü. Kasım 1948 tarihli bir raporu ile Amerikan Büyük Elçiliği, «Çan Kay Şek milliyetçilerinin 300 bin asker ve 230 bin silâh yitirdikleri'ni bildiriyordu. Bu birliklerin yüzde 85'i Amerikan uzmanlarınca yetiştirilmiş ve Amerikan silâhları ile donatılmıştı.» (82)

(81) R. C. North, «Chinese Communism», s. 187-79.

(82) R. C. North, a. g. e., s. 179.

AMERİKAN İSTİHBARATININ SON RAPORLARI :

Henüz savaş nihai hızını almamıştı. Kimin ne yapacağı belli değildi. Mao kuvvetleri yukarı Çin'de idiler çoğunlukla. Çan Kay Şek de en iyi birliklerini tekrar tekrar Amerikan uzmanlarının denetiminden geçiriyor, Amerikan malzeme ve silâhları ile donatıyor ve Amerikan taşıtları ile Kuzey'e naklediyordu.

Aralık ayında Nanking'deki Amerikan askerî ataşesinden Washington'a yazılan raporda şöyle deniliyordu :

«Amerika Birleşik Devletleri tarafından donatılmış ve eğitilmiş on yedi tümen daha kayıp olmuştur.» (83)

Amerikan kayıtlarına göre, 1948 yılı bitmeden «Çan Kay Şek ordularından bir milyon asker ve 400 bin silâh daha» Mao'cuların tarafına geçti. Ya orduya, veya köylerdeki gerillalara... (84)

Ekim ayında ise, «Kuzey'e taşınan en modern ordulardan birisi, başındaki ünlü generali ile birlikte, tam teçhizat; silâhı, topu, tüfeği ve GMC'si ile birlikte, muharip durumda çalışmak üzere Mao'ya iltifak etti.» (85)

R. C. North'un yazdığı gibi, «Amerikan görevlilerin raporlarında '...bununla beraber Amerika tarafından yetiştirilmiş ve donatılmış birliklerin çoğu hükûmetlerini tutmaktadır. Komünistler yenilgiye uğratılacaklardır' denilmekteyken,» Mao'cular hücumlara başlayıverdiler.

Gerillalardan düzenli yardımcı ordular kurulmuş, Çan Kay Şek ordularındaki askerlerin arasına giren Mao'cu propaganda ekipleri görevlerini yerinde getirmişlerdi. Asıl önemlisi Birleşik Amerika Hükûmetinin Çindeki Askerî Danışmanlar Kuruluna göre Çin'in en vurucu ordusu olan Kuzey Ordusu, Maocular tarafından, kimsenin burnu bile kanamadan kendi aralarına alınmıştı.

1949 yılı Ocak ayı başında, tarihi başkentlerden Çin'in milli birliğinin sembolü olan Pekin, hiç karşı konulmadan, Maocular tarafından ele geçirildi. Maocular sonra gene hızla güneye indiler. Çan Kay Şek ise, Çinin zengin ailelerinden Soong'lardan aldığı son karısını ve kayın biraderlerini toplayarak Formoza'ya geçti. Geçerken «arkada emniyet için bıraktıkları Beyaz Birliklere, kısa süre geçin-

(83) R. C. North, a. g. e., s. 179.

(84) R. C. North, a. g. e., s. 179.

(85) R. C. North, a. g. e., s. 180.

meleri için gerekli para bile bırakmadan, bütün hazineyi ve kendisine sadık adamlarını toplayarak, halkının yüzde 95'i okuma yazma bilir, sanayileşmiş, toprak reformunu çoktan yapmış Tayvanlar ülkesi Formoza'ya 2 milyon Çinli getirdi. Formoza'lılar ise Japonlarla asırlarca birlikte yaşamışlardı ve Çinlileri sevmezlerdi.» (86)

Amerikanın yardımlarına rağmen, hazinesi ve karısının akrabaları ile birlikte Tayvanlar ülkesine kaçan ve anavatan Çin'i «Toprak reformcusu haydutlar» dediği Maoculara bırakan Çan Kay Şek, dünyanın en zeki ve kurnaz adamlarındandır. Kaçış sırasında, Taiwan'lılardan «adalarına iltica etmeleri için izin isteyen» Çan Kay Şek, adaya geçer geçmez burada askeri bir diktatörlük kurmuştur. Yıllar yılları kovalamış, Formoza diye bir ülke yaratılmış, «Çan Kay Şek'in kendi tayin ettiği adamların kurduğu Temsilciler Meclisince seçilen Çan Kay Şek Formozası demokratik ülke sayılmıştır. Amerikan gazeteleri içinde Çan Kay Şek'le ilgili haber verebileni pek azdır.» (a.g.e.)

Ünlü «Çirkin Amerikalı» kitabının ortak yazarlarından Lederer, kendi kitabı olan «Koyunlardan Bir Millet» de, gerçeklerin Amerikan halkından gizlendiğini ileri sürerken şunları yazmaktadır :

«...Hanginiz, Çan Kay Şek'in 1920'lerde gittiği Moskova'da Lenin, Troçki ve Çiçerin ile komünizm ve ihtilâl tekniği çalıştığını... generalismonun kızıl olmadığını ama, kızılar kendisini desteklediği sürece onlarla bir yatağa girmekten çekinmediğini... Şangaylı bankerlerin, komünistlerin gelişmesinden korkup, 'bu daha az radikal görünüyor' deyip, kendisini desteklemeye karar vermeleri üzerine de iyice anti-komünist kesildiğini biliyorsunuz. Dürüst, idealist ve Konfüçyüsün erdemlilik öğretisine bağlı diye bildiğimiz; Hava, Deniz ve Karakuvvetleri Kurmay başkanlarımızın günümüzün en büyük askeri dehası dedikleri Çan Kay Şek, sonunda 'toprak reformcu haydutlar' diyerek küçümsediği adamlardan kaçmış ve Formoza'ya geçmiştir. Bugün de 9 milyon Taiwanlı, adalarındaki Çan Kay Şek Çinlilerinin arkasını sıvazladığımız için bize kızgındırlar.» (87)

Lederer daha sonra, Dulles'in dışişleri bakanlığı günlerinde, Associated Press muhabirlerinden birinin Formoza hakkında doğru bir haber verince «sol eğilimli olduğu gerekçesi ile» dışarı çıka-

(86) William J. Lederer, «A Nation of Sheep», sh. 46, Formoza Hakkında Bize Söylenilmeyenler.

(87) W. J. Lederer, a. g. e., s. 47.

rıldığı; Batıdan gelen uzman, gazetesi ve bilim adamlarının, Formoza'da neden en iyi şekilde ağırlanmaya çalışıldıklarını anlatmakta ve Amerikan basınının aldanmasına örnek olarak 1960 seçimleri sırasında **United Press** muhabirlerinin bir macerasını nakletmektedir :

«28 Mart 1960'da **United Press** ajansı **Madam Çan Kay Şek** ve **Generalin** yanyana oturmuş bir resmini dağıttı. Sadece Amerikada 2000 gazeteye dağılan resimde 'Taipei-Başkan **Çan Kay Şek**, beklendiği gibi, **Milli Mecliste** ülke çapında bir zafer elde ederek seçimleri kazanmıştır' deniliyordu. Bunlar Çin hakkında bilgisi olmayan Amerikan okuyucuları için doğru sözlerdi. Ama, Amerikan gazetelerindeki görevlilerin, okuyucuların iki şeyi bilemeyeceklerini unutmamaları gerekirdi : Anayasaya göre **Çan Kay Şek**'in seçime girebileceği başkanlık devreleri çoktan dolmuştu. Anayasa'ya göre, seçimi kazanması birşey ifade etmiyordu. İkincisi ise, Meclisteki insanların oyları ile başkanlığa seçilen **Çan Kay Şek**'in zaten bu adamları tespit ve tayin eden insan olduğu idi. Ben Formoza'da iken, dostlarım bu işe canlarının sıkıldığını, Anayasayanın ihlâl edilmesini doğru bulmadıklarını söylüyorlardı. Amerikan elçiliğinden görevlilere 'Gerçeklerin niçin Amerikan halkından saklandığını' sordum. Bana, 'Evet, bu söylediklerinizin hepsi doğru. Ama bunların herkesin gözü önünde yıkanmaları doğru değildir. Dostlarımızı kızdırmanın, Komünistlere yardım etmenin sebebi ne?' dediler. Ben böyle düşünmüyorum. Çünkü dostlarımız da, Komünistler de Formozanın durumunu biliyorlar. Amerikan halkı da gerçeği öğrenebilse, gerçek ne kadar acı olursa olsun, sağ duyusunu kullanarak iyi bir yol bulunmasına yardımcı olacaktır.» (88)

GEN. EISENHOWER'İN SÖZLERİ

Lederer son olarak, **General Eisenhower**, «Eski bir asker olarak, Çin kıt'asına 3 mil mesafede bulunan bu iki küçük adacığa asker yağmanın hiçbir kıymeti olamayacağını biliyorum» dediği halde, zeki ve kurnaz **Çan Kay Şek**'in «ikide bir mesele çıkarıp, **Kemoy** ve **Matsu** olaylarından yararlanarak Amerikan mali ve askeri yardımlarının kesilmesini önlediğini, Amerikadan sızdırdığı paraların milyarlarca doları bulduğunu» ileri sürmekte ve şu hükme varmaktadır :

(88) W.J. Lederer, a. g. e., s. 48.

«...Politika icabı sahtekârları kullanmamız gerektiği zaman, gözlerimizi açmasını öğrenelim...» (89)

Bu ağır sözleri okurken ihtiyatlı olmak gerektiği doğrudur. Ancak Lederer'in bir solcu değil, «Çirkin Amerikalı» kitabında belirtildiği gibi, Amerikan dış politikasının aydınlığa kavuşmasını isteyen bir Kennedy'ci olduğunu da belirtmek gerekir. Çinli 2 milyon azınlığın 500 bini «Yaşlı Asker» dir. Formoza'da. Ama fert başına milli geliri 400 doların üstündedir. Sanayileşme hızlanmaktadır. Bütün bunlara rağmen, aydınlar hor görülmekte, bütün parlak aydınlar soluğu Amerika'da almaktadır.

XIII. YENİ DEVLET - YENİ SORUNLAR :

10 ocak 1949'da Pekin'deki imparatorluk sarayının balkonundan Mao konuşuyordu. Caddelerde askeri birlikler geçit töreni yaparlarken durmuşlar; iki yüz bin Pekinlinin doldurduğu saray avlusundan gelen sesleri dinliyorlardı. Kızıl Ordunun köylü askerleri Çin'de «Cumhuriyet kurulduğunu... emperyalizmin ve uşaklarının yeni Çin devletinde yerleri olmayacağını» ilk, saray avlusundan gelen hoparlörün sesinden işittiler.

Askerler savaşın bittiğini sanmışlardı. Oysa yeni bir savaş başlıyordu : Gençlik kuruluşları ile birlikte, Ordu'dan «halkı yeni devletin ilkelerine uygun bir eğitimden geçirmesi için kendisini hazırlaması» istendi. Zaman kaybetmeden adliyeyi, orduyu, polisi yeniden kuran Mao, «gericilerin eline düşmeyecek bir devlet mekanizması kurulacağını» söylüyordu. Gericici eğilimleri olan sınıflara mensup insanlar «devrimci işçi ve köylü kitleleri içinde emekleri ile yaşamaya, kendilerini reforme etmeye ve emekleri ile yaşamayı öğrenmeye» mecbur tutulacaklardı. Halk ise çok geniş şekilde kurulacak çalışmalarla modernleşmeye... yeni davranış öğrenmeye... yeni değerler kazanmaya yöneltilecekti.

Toprak ağalarına bile topraklarından bir kısmı mülk olarak bırakıldı. İşçi tutmaları yasaklandı ama. Emekleri ile yaşamalarına izin verilmişti. Köylerde hemen toprak reformu yapılmaya başlandı. İyi toprakların eş-dost arasında paylaşılmaması için, gezici toprak reformu mahkemelerinin bütün köylülerin huzurunda açık olarak çalışmaları ve «mahkemelere ancak ve ancak hiç toprağı olmayan köylülerin jüri üyesi olarak girmeleri» kanunlaştırıldı. Sanayide ise «Milli sanayicilerin korkmadan yatırım yapmaları, bun-

(89) W.J. Lederer, a. g. e., s. 50-51.

dan hem milli kapitalistlerin, hem de Çinin kazanacağı» söyleniyordu.

Yeni devletin kurulmasından bir yıl sonra Kore Savaşı başladı. Savaşla birlikte «Casusluk, karşı-devrimcilik, hapishane isyancılığı, devlet bürokrasisine sızıp casusluk yapmak» suçlarına karşı ölüm cezaları konuldu. Kanun çıktığı zaman, Çin altı aydır Kore Savaşına girmiş bulunuyordu. Kore Savaşında Kuzey Kore'ye asker gönderen Çin olmuştur. Hem de 1 yıllık bir devletken. Sovyetler ise malzeme ve silâh vermişlerdir.

Devrimin başarısından 13 ay sonra Kore Savaşı, «yaraya sürülen tuz» diye adlanacaktır. Devlet mekanizmasının hızla kurulması gerekiyordu. Uzman, teknisyen ve memur kitlesi yetersiz ve iyi yetişmemişti.

ÜÇ ANTİLER KAMPANYASI ile eski devletin memurlarını eğitmek, onları düzeltmek istendi: rüşvet, zimmete para geçirmek, ve işleri sallayıp «bugün git, yarın gel» demek suç sayıldı ve sonraları devlet malına zarar vermek suçu da katılarak, bu suçları işleyenlerin hapis cezalarına uğratılacağı, sonra da gene islah olmazlarsa «hayat boyunca süresiz islah eğitimi hapsine uğrayacakları» bildirildi. Bunlar şiddetle uygulandı.

BES ANTİLER KAMPANYASI ile de, sadece bürokrasideki geleneksel hastalıklarla yetinilmeyip, iş adamlarının yaptıkları vergi kaçakçıları önlenmek istendi. Mao tarafından kaleme alınan bu yasaklarla, «vergi kaçırmak», «vergi hilesi yapmak» «memurları rüşvetle baştan çıkarmaya teşebbüs etmek», «devlet ekonomisine çeşitli yollardan zarar vermek», «devlet memurları ile yakınlık kurarak devletin iktisadi kararlarını önceden öğrenmeye kalkışmak» suçlarına karşı ölüme varan cezalar kondu, ve amacın «sahtekârlıklarla ve memurları baştan çıkarmak isteyenlerle savaş» olduğu açıklandı. (90)

Devlet kurulurken, yeni memura, uzmana ihtiyaç vardı. Aydınlar ise Batı ülkelerinde yetişmişler, çoğunlukla Marxist eğitim bile görmemişlerdi. «Kızıl mı, Uzman mı?» günün en büyük sorunu olmuştu. 1939'da Mao, partiye verdiği bir raporda «aydınların iştirâki sağlanmazsa devrim başarı kazanamayacaktır» demişti. 1950'lerde ise aydınlardan korkarak «dikkatli olmak» isteyenlere Mao, «burjuvaların adamı olanlar dışındaki aydınların kırılmaması ge-

(90) R. C. Norht, «Chinese Communism», s. 186-87.

rektiğini» söyledi. Bunlar 1939'daki «onları eğitip, bilfiil aramızda çalıştırarak, savaşıma katarak değiştirebiliriz» sözlerinin bir tekrarı idi. Aydınlara karşı şiddet kullanılmasından yana olanları tersledi: «Şiddete, mecbur olmadıkça başvurulmamalıdır. Amacımız, hastayı öldürmek değil, tedavi etmek ve yaşatmak olmalıdır.» (91)

Harriet C. Mills'in dediği gibi, «biri Çinli olan, diğeri ise Komünist olan iki temele» dayanan metodlarla kitleye yeni görüş, değer ve davranışlar kazandırılmak için harekete geçildi. Eylem, iş yeri küçük grupları, iş sonrası grup tartışmaları ve genel anlamda kültür değişimi sağlayacak kitle iletişim kampanyaları plânlamaya başlandı. (92)

MAO'NUN KÜLTÜREL MODERNLEŞME TEORİSİ :

Mao'ya göre, bir toplumun kültürü bütünüyle, ve maddi ortamdaki reformlarla birlikte değiştirilirse, bu değişim sonunda, toplumun modernleşmesi bölük-pörçük ve dengesiz olmaz. Aynı zamanda maddi ortama yapılmış tepkiler olan insan davranışları, değerleri, inançları da ancak insanın maddi ortamında bir biçim ve öz yenileşmesi sağlanabilirse yenileşirler. Aksi takdirde kitle, yeniliğe karşı çıkar ve modernleşmeyi savunan kadrolar, halkın gözünde itibarlarını yitirirler. Şöyle der Mao :

«...insanın gerek Doğa hakkındaki, gerekse toplumsal yaşayış alanındaki bilgileri basitten başlar ve gitgide yukarı düzeylere ulaşır. İnsan, kapitalist toplumdaki sanayi devrimi öncesine kadar tek yanlı, bozulmuş ve saptırılmış bilgi edinebiliyordu. İnsanın bilgisi kapitalist toplumlarda tek yanlıdır. Egemen sınıfın savunduğu görüşleri benimsemek durumundadır halk».

Fakat, Mao'ya göre, Marxism, bu durumu değiştirmiş, tek yanlı anlamayı kaldırmıştır. (93) Sosyalist toplumda insanın bilgisi iki temele dayanacaktır :

«Birisi, bilginin sınıfsal öz kazanmasıdır. Bilgi süreci, işçi sınıfının çıkarlarını öne alacaktır. Diğeri bilginin pratik olma zorunluluğudur. Buna göre bilgi teorisi pratiğe boyun eğmek zorundadır. Teorinin kökü, yaratıcısı pratiğin kendisi olmalıdır. Pratiğin yarat-

(91) R. C. North, a. g. e., s. 194.

(92) Harriet C. Mills, «Thought Reform», Bknz : G. P. Jan, «Government of Communist China», s. 486-98.

(93) Mao Tse-tung, «Reform in Learning, the Party, and Literature», D. n. : 6.

tığı teorilerin sonunda pratiğe yararlı olmaları, pratiğin teoriden değersiz olduğu anlamına gelmez.» (94)

İnsan yaşadığı, ortamdaki eşya ve «şey»leri algılar. Aynı «şey»leri tekrar ve değişik zaman ve ortamlarda algıladıkça, aynı şeyler arasındaki açık ilintileri bulmaya başlar ve «şey»leri kavram olarak tanımaya başlar. «Şey»lerin, varlıklarının, özlerinin ve içsel ilintilerinin tanınması, bilinmesi ile, insan algılaması, düşünce ve bilgiye yükselmiş olur. Öyleyse bilginin esası, eşya ile, «şey»lerle dolaysız temas kuracak olan pratik'tir.

Mao şöyle der :

«İnsan bir şeyi öğrenmek istedi mi, onunla dolaysız temasa geçmekten başka çaresi yoktur... Bütün gerçek bilgiler bu dolaysız temastan ortaya çıkarlar.» (95)

Birey için ortaya konan bu bulguların toplum için uygulanabilecek şekilleri ise «toplumun yaşadığı doğal ortam ve teşkilatlanma biçimlerindeki değişimin, bir toplumda yapılmak istenen kültür değişimi için ön-şart olduğu»dur. Toplumdaki insanların modernleşmesi, toplumun maddi yapısındaki reformlara bağlıdır. Hızla, eski Çin kültürünün yerine yeni bir kültür benimsemesi istenen kitlelerin, evleri, köyleri, kentleri, toprakla ilişkileri yeni baştan düzenlenmelidir. Yeni Çin'de toplum yeni bir kültür edinecektir. Ancak bu eski kültürden tam bir kopma olmamalıdır: «geçerliliği kalmayan, devrimci ve halkçı olmayan değerler taşıyan kısımların ayıklanması»nı savunur Mao Tse-tung.

Bütün bunlarla Mao iki temel kural ortaya koyar :

1 — Modernleşme, toplum yapısı ve insan ilişkilerinin de reformlardan geçirilmesini gerektirmektedir. Toplumsal reformlar sadece sosyalist değerlerin bir gereği değil, insanın ve yeni Çin toplumunun modernleşmesi için de zorunludur.

2 — İnsanın ve toplumun yenileşmesi, Doğa karşısındaki egemenliğini arttırmasına; bu ise teknolojik alanda gelişmeye bağlıdır. Bu yüzden sosyalizmin amacı olan iyi bir hayat; yani devrimin sosyal özü, teknolojik devrimin başarılmasına bağlıdır.

Böylece, tutarlı bir yenileşme de teknolojik gelişme ile, yeni toplumun amacı olan sosyal reform «biribirlerini tamamlayıcı iki

(94) Mao Tse-tung, «On Practice», Sel. Works, C. I, 308.

(95) Mao Tse-tung, a. g. e., s. 297-298.

unsur» olarak sayıldı. Bu, topluma giren yeni tekniğin ancak belli bir azınlığın çıkarlarına hizmet ettiği toplumlardakinin aksine, Çin'de bilim ve teknolojideki yenileşmelerin halkın genel yararı ile iyice uyumlu hale getirilmesi ve bu şekilde kabul edilmesini gerektiriyordu. Amaç, teknolojik yenileşmenin, geleneksel değerlere dayanan bir halk kitlesinde ortaya çıkaracağı direnmeleri de azaltmasına yaramasıydı. (96)

NİÇİN KOMÜNLER?

George P. Jan'ın dediği gibi, «Çin Komünistlerinin kısa zamanda sanayileşmiş, ve modernleşmiş bir Çin yaratma ihtirasları, onları yeni metodlar bulmaya ve geliştirmeye itmiştir.» Bu yeni metodların başında ise halkın yerleşme biçimini değiştirmek; halkın büyükçe merkezlerde ve yeni yerleşme biçimlerinde yaşaması için KOMÜNLER'in inşası gelmekteydi : «Komünler, bu tez elden gelişmenin sağlanması için en iyi metodu temsil ediyordu.» (97)

Jan'a göre, dışardan (Sovyetlerden) yardımların kesilmesi, ve kapital azlığı yüzünden, komünler hem halkı birlikte okutmak, yetiştirmek için kolaylıklar sunuyor, hem de sermaye noksanı yerine insan gücünden en verimli şekilde yararlanabilme olanağı hazırlıyordu. Fakat, bu dev projeyi işletecek ve her komünde tarımı, sağlık hizmetlerini, eğitimi istenen amaçlara ulaştırabilecek yeterince eleman bulunmuyordu. Komünler, birçok masrafların kendileri karşılamak zorunda idiler. Merkezden para gelmiyordu. Üretimin düşmemesi için, okullar bile, mesai saatlerinin dışında çalışabiliyorlardı. Bunun içinse, sırf köylüleri okumaya teşvik için, «Kızıl ve Uzman Üniversiteleri» kuruldu. Az birşeyler okuyan köylülere «**işte üniversite bile bitirdiniz**» denilmek istendi. Aslında bunlar lise seviyesinde bile değillerdi. Amaç, hem bir yandan halkın gözündeki «aydın» olmanın güçlüğü, ve «aydınlar»ın imtiyazlığını kaldırmaktı; hem de halkı «itibar» vadedecek bu yolla, komüne gerekli konularda, okumaya yöneltmekti. (98)

KİTLENİN YENİDEN YOĞURULMASI ve KİTLE KAMPANYALARI

Chou En-lai'ye göre «kitle hareketleri, Mao'nun teorisindeki ke-

(96) R. C. North, «Chinese Communism», s. 190.

(97) G. P. Jan, «Mass Education in the Chinese Communes», Bknz : G. P. Jan, Government of Communist China, s. 499-500.

(98) G. P. Jan, a. g. e., s. 511.

siksiz devrimin politik araçları»dır. 1960'da Chou En-lai şöyle yazmıştır :

«Politik ve ideolojik alanda sosyalist devrim bir seri kitle hareketleri ile ilerleyebilir. Bu kitle hareketleri, sosyalist devrimi sınıf mücadelesinin somut şartlarından uzaklaşmaktan alıkoyar. Her kitle hareketli dalgalar gibi kâh ilerilere doğru atılır, kâh geriye çekilir. Fakat durmadan bir kitle hareketi diğerini izler. Böylece bir bütün halindeki kitle hareketleri politikası yeter derinlik kazanır.» (99)

Kitle hareketleri Çin Komünistlerine göre, «halkın politik bilinç kazanması... tespit edilen yeni programlar etrafında toplanması... halkın enerjisinin harekete geçirilmesi için» en başarılı araçtır.

Halk kitlelerini harekete geçirmek için, eski ve yeni bütün haberleşme ve ulaştırma araçlarından büyük başarı ile yararlanılmaktadır Çin'de Bunlar 1949'dan beri süren halk hareketlerinde kullanılmaktadır. Başarı kazanmaları Amerikalı bilim adamlarından antropogların, sosyologların, sosyal psikolojistlerin, ve iletişim bilginlerinin hızla Çin'de yapılanlara eğilmelerine yol açmıştır. «Amerikayı lânetleme» ve «Kore'ye yardım» kampanyalarından beri «duvar gazeteleri», «yazı tahtaları»; çiftlik ve iş yerlerinde, okullarda çıkarılan «haber bültenleri»nden, en modern radyo ve diğer iletişim araçlarına kadar her imkândan yararlanılan bu kampanyalarının başlıcaları şunlardır :

1949: Çin devletinin kuruluşu. İlk üç ay hiçbir kitle hareketi olmadı. Ancak okullarda ve üniversitelerde Mao'nun makalelerinin okunması ve çalışılmasına başlandı.

1950: 1. Toprak Reformunu destekleme hareketleri
2. Amerikaya diren-Koreye yardım et kampanyası
3. Bütün Hıristiyan Kiliselerinin Reformu kampanyası
4. Yüksek Öğretim öğretmenlerinin ideolojik reform kampanyası
5. Barış Hareketleri
6. Yeni Nikâh Kanununu halka tanıtmaya kampanyası

1951: 1. Toprak reformu kampanyası

(99) F. T. C. Yu, «Campaign, Communication and Development in Communist China», Bknz: D. Lerner ve W. Schramm, «Communication and Change in the Developing Countries», s. 195-215.

2. Amerikaya diren-Koreye yardım et, kampanyası,
3. Barış kampanyaları
4. Karşı ihtilâlcilerin ezilmesi hareketleri
5. Sanayi ve İş Çevreleri ile yapılan vatanseverler anlaşmasının halka tanıtılması kampanyası
6. ÜÇ ANTİLER KAMPANYASI
7. Uçak ve Uçaksavar imalâtı için bağış kampanyası
8. Askerlere ve ailelerine yardım toplama kampanyası
9. İşçileri şevklendirme kampanyası
10. Köylüler İçin Kış Okulları Kampanyası
11. Madenlerde, ticarethanelerde ve fabrikalarda demokratlaşma kampanyası

- 1952: 1. **Düşünce Reformu** (Şimdiki ünlü hareketlerin başlangıcı)
2. Amerikaya diren-Koreye yardım et kampanyasının devamı
  3. Kore için gençlerden gönüllü toplama kampanyası
  4. Toprak Refromunu tanıtma kampanyasının devamı
  5. **Aydınlarm, sanatçıların, yazarların ve film yapımcılarının burjuva düşüncelerini reforme etme kampanyası** (Wu Hsun üzerine çalışma)
[Bir filmde, yoksul çocuklara okul yapmak için dilenlençiler halktan para toplarlar. Parti, bunu «Marximin yanlış biçimde avamlaştırılması» saymıştır.]
  6. BEŞ ANTİLER kampanyası
  7. Ülke çapında propaganda ağının yayılması kampanyası
  9. Karşı ihtilâlcilerin bastırılması kampanyasının hatırlatıcı tekrarlanması
  10. Üretimi arttırma, israfı azaltma kampanyası

.....

Bu şekilde bu kitle hareketi kampanyalarından 1953'te 10 tane; 1954'te 4 tane; 1955'te (Nükleer Silâhların Kullanılmasına Karşı kampanya, **Düşünce reformu** gibi) » 5 tane; 1956'da (**Yüz Çiçek Kampanyası**), ve olağanüstü bir bölünme ve 'burjuvalaşma' başlayınca, «**Mao'nun Eserlerini Çalışalım**» kampanyası gibi) 3 tane; 1957'de ise (Halk İçin «**Felsefe Öğrenelim**» **Kampanyası: 'İdeolojik İslahat Kampanyası'** gibi) 6 tane; 1958'de («İleriye Atılan Adım» kampanyası; «**Kızıl mı, Uzman mı?**» kampanyası; «**Muhafazakârlığa ve israfçılığa karşı Düşünce**» kampanyası; «**Mao'nun Eserlerini**

«Öğrenelim» kampanyası; «Eğitim ve Emegın Bütünleşmesi kampanyası gibi) 17 kampanya; 1959'da ise («İki Ayağı Üzerinde Yürüme» «Derin Sürmek, İyi Ekmek» Kampanyası; «Felsefe Öğrenelim» kampanyası; «Silâhlı Kuvvetlerle Birlikte Çok Üretim Yapalım» kampanyası gibi) 9 kitle kampanyası vs. vs... düzenlenmiştir. (100)

Bu çok sayıdaki kampanyalarda grup tartışmaları, duvar gazeteleri, canbazlar, davullar, klâsik çalgılar, modern müzik âletleri, operalar, acıklı —fakat hissi değil— tiyatrolar, kitle yürüyüşleri, halk kampları ve gece eğlenceleri gibi akla hayâle gelemeyecek bin bir çeşit komünikasyon ve propaganda araç ve metodlarından yararlanılmış ve yararlanılmaktadır.

Bu hareketlerin plânlanmasına, etkenliğine, böyle dev kitle hareketlerinin dakikası dakikasına belli merkezlerden rahatlıkla yönetilebilmesine Batılı bilim adamları büyük dikkat atfetmektedirler. Bu hareketlerin kitleyi bir fikir etrafında toplamak ve eski değer ve düşünceleri bırakıp, yeni düşünceleri benimsemeye yönetebilmekteki başarıları Amerikalı bilim adamlarına göre, özetle, şöyle açıklanmaktadır :

«Genellikle bütün bu kitle hareketleri veya kampanyalar dört safhada tamamlanırlar. Birinci safha bir konuda kitlenin her ferдинin dikkatini çekmek, ikincisi idolojik hazırlanma ve kitleyi hazırlama safhası, üçüncü kitleyi eyleme geçirme safhası, dördüncü ise kitle hareketi veya kampanyanın bütünüyle tekrar gözden geçirilmesi, etken olup olmadığının kontrolü, ve zaman içinde uygun şartlarda yenilenerek, kitleye, kendisine birinci kampanyada söylenenleri unutmaması için hatırlatmada buluma safhacı... veya safharıdır...» (a.g.e.)

Bütün bunlar, Batılı bilginlerin de kurabildiği en başarılı kampanya modellerindeki temellerdir.

Bu hareketlerde, merkezden yapılan plânların merkezden görevlendirilenlerden çok, mahallinden seçilen halk oyu liderlerinde ynettirildiği de dikkati çekmektedir. Baştaki devlet adamlarının, fabrika yöneticilerinin işten atılması istenince, bunlar merkezden plânlanmakta, fakat gereken son eylem halkın kendisine yaptırılmaktadır. Bu durum, halkın sonradan «kahraman yaratmasını» önlemektedir.

(100) D. Lerner ve W. Schramm, a. g. e., s. 200-201.

Bu hareketlerin «iyi» mi, «kötü» mü olduğuna gelince, bunlar ayrı konulardır. Ama yapılan işlerin hiçbirinin «rastgele» yapıldığını hatırlamakta yarar vardır.

XIII. YENİ ANAYASA :

«Devlet kanunlara uygun olarak, toprak ağalarını, bürokratik kapitalistleri belli sürede siyasal haklarından yoksun kılmak görevindedir. Bu süre içinde bu sınıfların üyelerine, emekleri ile yaşamayı öğrenebilmeleri için gerekli yardımcı tedbirleri devlet alır...» denilmektedir Anayasa başlangıcında.

Çin Anayasası, 1954'e kadar gelen Geçici Anayasadan sonra yapılmıştır. Fakat öncekini de kaldırmamıştır. Ayrıca «Çin Halkının Siyasal Danışma Konferansı Genel Programı» ve «Çin Halk Cumhuriyeti Merkezî Hükûmet Kuruluş Kanunu» adındaki kanunlar da temel kanunlar sayılmaktadır. Hepsinin ortak amacı, «Halkı... iç ve dış düşmanlara karşı harekete geçirmek ...birleştirmek... sosyalizme geçişte halk desteğini sağlamak ve devam ettirmek» tir.

Azınlıkların her türlü hakkı vardır! Ancak, belli bir azınlık olarak Çinin belli bir yerinde oturup, bağımsız yönetim hakkı isteyemezler. Bu yasaktır.

İktisadi hayatta devlete, «...ülkenin bağımsızlığını korumak, güvenliğini teminat altında tutmak, halkın hayat şartlarını geliştirebilmek için... merkezi plânlarla ekonomiyi yönetme görev ve hakkı» tanınmıştır. (Madde 15)

HÂLEN 8 TANE PARTİ VAR...

Bugünkü Çin'deki hükûmet dokuz partinin kurduğu bir koalisyon hükûmetidir. Ancak bu, işin gerçeğini aksettirmez. 1949'a kadar Çin'de 11 tane parti vardı. Kuomintang Partisi ve Çin Komünist Partisi dışında kalan bu partiler aydınların, profesörlerin partisi idi. Batıda okumuş bu aydınlar o günlerde Çan Kay Şek'ten soğudukça Komünistlerle birleşip ülkenin bağımsızlığı için birlikte döğüşmeye karar verdiler.

Üç tanesi, Çin bağımsızlık kazanınca, kendi kendisini feshetti. Sekizi hâlen Komünist Partisi ile koalisyondadır. Ancak, 1959'dan beri taşrada teşkilâtı olan tek parti —beklenildiği gibi— Komünist Partisidir. 1958'de 30 bakanın 10 tanesi Komünist değildi. Ancak asıl işlere bakan yardımcılarını en iyi cinsinden komünist ti!

Jan'a göre «ÇKP oldukça, bu küçük partiler de yaşayacaktır. ÇKP, bu küçük partileri şiddetle kapatacağı yerde, iyi veya kötü kendi politikasına ortak yapmayı daha yararlı bulmaktadır.» (101)

MAHKEMELER

Mao'ya göre, «hukuk ...kapitalist sınıfın istibdatını meşrulaştıran yasalara verilen isim»di. Devrimden sonra mevcut kanunların çoğuna dokunmadılar. Kaldırmadılar. Bu ilginçtir!

Çin yöneticileri, «Çin toplumu durmadan değişme halinde bir toplum olduğundan daha uzun bir süre yasa yapmayacağız. Mevcut kanun, emirname ve tebliğlerin iyi yetiştirilmiş yargıçlar elinde ihtiyacı karşılayacağını sanıyoruz» demektedirler.

Çin hukuk sistemi Batıdan çok farklıdır. Sovyet sisteminden de farklıdır. Örneğin Batı hukukunda «Kanunsuz suç olmaz» temel ilkedir. Çin hukukunda ise «kanunsuz suç olur» denilir.

Yargıçlar ÇKP üyesidirler: **Yargıç, bağımsız olamaz. Devrimci yanı tutmak zorundadır.** Mahkemeler halkın huzurunda yapılır.

Mahkeme sırasında suçunu gerçekten anlayan suçlunun cezası hafifletilir. Açık yargılamanın sebebi halka hangi işin, ve niçin suç sayılabileceğini öğretmektir. «Mahkemeler birer okuldur» denilmektedir bu yüzden. Ç.K.P.'nin ilkelerini savunan okul anlamındadır bu söz tabiatıyla.

«Baş savcı, hükûmete değil, Halk Meclisine karşı sorumludur. Çinde ne varsa, herşeyi araştırabilir, soruşturabilir, teftiş edebilir. Yargıçlar bir davaya bakmaya başladıktan sonra, akıllarına eserse hemen savcı olup, bir savcı gibi suç delili toplamaya ve suçlu sanılan adamı ithama başlayabilirler.» (102)

Bu acaip hukuk sistemi Çinde tutmaktadır. Sebebi, her kurumun birbirine bağlanması, Parti ve resmi ideolojiye tam inanan yargıçların yargıç olarak da, savcı olarak da parti görüşünce hareket etmeye mecbur olmalarıdır: «Yasaların amacı, suçluyu ille cezalandırmak değil, onu en kısa yoldan ıslah etmek, ve topluma kazandırmaktır. Hapishanede sırt üstü yatırarak, insanın dejenere edilmesine sistem izin veremez » denilmektedir.

Baş savcılık teşkilâtı işlerin bu çerçevede içinde seyredip seyretmediğini gözetler. Yoldan çıkan yargıçın kendisi bile «kendini dü-

(101) G. P. Jan, a. g. m., Government of Communist China», s. 287.

(102) L. Lee, «Chinese Communist Law», Bknz : Jan, a. g. e., s. 339-40.

zeltip, iyi bir Çinli olmasını sağlamak amacı ile kol kuvveti sayesinde yaşaması için bir komüne gönderilmektedir. Bir süre sonra eğer düzelmişse, tekrar, bıraktığı yerden mahkemedeki işine başlayabilmektedir. Davâlar çok süratli sonuçlandırılır. Adliyenin baş ilkesi, 'Suçlunun ikna ve çalışma —yeni ve farklı bir grup içinde— yolları ile reforme edilmesi ve yeniden eğitilmesini' sağlamaktadır.» (103)

NAFAKASINI KENDİ ÇIKARAN ORDU : H. K. O.

Dünyanın en garip ordusu muhakkak ki Çindedir. Çin ordusu, barışta ve savaşta merkezden gönderilecek yiyeceklere bağlı kalmamak için, kurulduğu ilk günden beri hem bir Ordu olarak savaşmıştır, hem de bir üreticiler birliği olarak ekip-biçip kendi nafakasını kendisi çıkarmıştır. İlk bakışta bize tuhaf gelen «askerin şerefine aykırı» gelen bu durum, aslında çok işe yaramıştır. Dr. S. M. Chiu şöyle demektedir :

«Çin ordusunun en ilginç yanı kendi yiyeceklerinin kendisince üretilmesidir. ...Çin Komünistlerinin çok öğündükleri bu gelenek sayesinde kıtlık ve savaş yıllarında bile Kızıl Ordu askerleri günde iki öğün yemek bulabilmişlerdir. Aynı günlerde, ya tayın ücreti verilen, veya merkezden gönderilen erzak ve para ile bakılmak istenen Beyaz Ordunun askerleri ise enflasyon ve levazım subayları yüzünden aç kalmışlardır...» (104)

Kızıl Ordu ve Milis Teşkilâtları bugünkü Çin'de de en önemli kurumlardır. Mao «Devrimin en yüce şekli savaştır» der. Ordunun elinde iyi silâhlar vardır. Ancak Amerikan veya Sovyet ordularının vurucu gücüne eşit güçte değildir. Askerî gücün sadece silâha değil, teçhizata değil, aynı zamanda liderlik, silâhlı kuvvetlerin sayısı, askerlerin inancı ve hepsinden önemlisi ülke ekonomisinin durumuna, teknolojik gelişme seviyesine bağlı olduğunu belirten Chiu da Çin Komünistlerinin, tek olmasa bile, başlıca dayanaklarının çok iyi siyasi terbiye görmüş erlerden kurdukları Kızıl Ordu ve Milis Teşkilâtlarının varlığı olduğunu ileri sürmektedir.

SEKİZ GENÇTEN ANCAK BİRİ...

Çin'de her yıl askere alınma çağına gelen 6 milyon Çin gencinin en zeki, en iyi yetişmiş, ve askerden önce en iyi siyasi terbiye gör-

(103) L. Lee, a. g. e., s. 340.

(104) S. M. Chin, «The P. L. A. and the Party», Bknz : Jan, a. g. e., s. 550-60.

muş olanları Halk Kurtuluş Ordusu'na alınmakta, diğerleri ise Temel Milis Teşkilâtında askerlik yapmaktadırlar. **Kızıl Orduya ancak sekiz gençten biri girebilmektedir.** (105)

Bu yüzden Kızıl Ordunun moralinin yüksekliği ve rejime bağlılığının nedenini anlamak kolaydır. Nitekim Amerikalı **General Griffith**, «**PLA'nın moral bakımından çok iyi olduğuna şüphe yoktur**» demektedir. (D. n. 109)

On altı ile elli yaş arasındaki herkes ya **Temel Milis Teşkilâtında**, veya **Normal Milis Teşkilâtında** çalışmaktadır. Bunlarda manga, takım, bölükler bazan sadece erkek, veya kadınlardan kuruludur. Bazan en küçük birime kadar kadın-erkek karışıktır. Birlikler alt birimlerde cinsiyete göre ayrılırlar bile, bu kere bir kadın bölüğü ile bir başka erkek bölüğü kadından bir takım komutanına bağlanmaktadır. **Kadınlara kumanda zincirlerinde eşit olarak yer verilmektedir.** (106)

Milislerin tümen, bölük, manga teşkilâtları aynı zamanda Üretim Tümenleri, Üretim Bölükleri, veya... Üretim Mangaları olarak da komünlerde çalışmaktadırlar. **Ordu ve milis hem düşmana, hem iç problemlere, hem de üretime göre kurulmuştur. Savaş olmasa bile, millet ordu, ordu da millet haline gelmiş veya getirilmiştir.** (107)

Milis Teşkilâtlarının silâh eğitimi milislerin; yetiştirilmelerine nezaret etmek, silâhlarını muhafaza etmek ve bakımı ise Halk Kurtuluş Ordusunun (PLA) görevidir.

Halk Kurtuluş Ordusu (PLA) 700 bin askere dayanmaktadır. Rütbe takılmayan tek ordudur Dünya'da. Kumandanların «askerin ne hissettiğini, düşündüğünü, neye üzüldüğünü bilmesi... erlerin ve subayların arasında ayrımların önlenmesi... bireysel endişe ve kaygıların ayıp ve suç sayılması» esasına dayanan acaip bir askerî geleneği olan Çin Halk Kurtuluş Ordusunda «**en büyük silâh politik eğitim ve üretici ordu olma özelliği**»dir. Ateşli silâhlarda geridir. Ordu konusundaki resmi politika üç lider komünisttin ağzından şu şekilde ifade edilmektedir :

Chu Teh : «**Bizler bir savaşın başarı veya yenilgisinin tekniğe değil, halkın şevkli mücadele edip etmemesine, si-**

(105) G. P. Jan, «**Red China's Militia**», Jan, a. g. e., s. 536.

(106) G. P. Jan, a. g. e., s. 538.

(107) G. P. Jan, a. g. e., s. 538.

yası sistemin etkenliğine, izlenen politikanın nasıl bir politika olduğuna bağlı bulunduğu inanıyoruz.»

Mao : «Savaşlarda silâhlar önemlidir. Ama savaşın sonucunu insan faktörü tayin eder.»

Lin Piao : «Ordumuzun modern bir ordu yapılması için teçhizat ve teknik alanda yenileşmeye büyük önem vermemiz gerektiğinin farkındayız. Fakat aynı zamanda, asıl başat faktör olan siyasal konu üzerinde durmak zorunda olduğumuzu iyi biliyoruz. Teçhizat ve tekniğin çok önemli olduğuna inanıyoruz. Ama insan faktörü çok daha önemlidir. Zira teknik bile nihayet insanın elinde işe yarar veya yaramaz.» (Jan, Ibid, s. 555)

Bunlar içinde en önemli görüneni Lin Piao'nun sözleridir. Nitekim Çin, bir yandan 1955'te «Nükleer silâhların kullanılması-na karşı» kitle kampanyaları düzenlerken ve «insanın atom bombasından daha etken olduğunu» söylerken, öte yandan da Dünyada ne kadar Çinli atom bilgini varsa hepsini anavatanlarına toplamıya başlamıştır.

XIV. PİYADE YÜRÜYÜŞÜ — ATOM BOMBASI

Çin, atom bombası yapmak için daha 1953'lerde iken hazırlıklara başlamıştı. Oysa o zamanların Çin'i güçlükler içindeydi. Neden yapmıştır öyleyse? Amerikalı **General Samuel B. Griffith**, 1965 yılındaki duruma göre yazdığı bir incelemede askeri alanda Çinin karşılaştığı güçlükleri sayar. Sorumuzun cevabı biraz da bu güçlüklerle ilgilidir. Bunlar özetle şöyledir :

1. Çinde yol şebekesi zayıftır. Demiryolları, havadan, kolaylıkla tahrip edilecek şekildedir. Savunması güç durumdadır. Karayolları ise, Ulaştırma Bakanı Wang Shou-tuo'nun dediği gibi, «savaş şöyle dursun, yağmurda bile yüzde 50 oranında kullanım dışı kalmaktadır.»

2. Çinli askeri uzmanlar bu durumda çare olarak hızlı yürümeyi bulmuşlar, Çin piyadelerini, gece yürüyüşleri ile, tam teçhizatlı olarak, on iki saatte 68 kilometre yürümeye alıştırmışlardır. Bu temel askeri eğitimidir. Kore savaşından beri bunu geliştirmektedirler.

3. **Çinin 2600 uçağı vardır.** 2000 tanesi jettir. 1600 tanesi MİG-15, MİG-17, MİG-19 dur. MİG-21 Sovyetler vermemiştir. Kalan 400 tanesi, hafif ve orta bombardıman uçağıdır.

4. Fakat, yakıt durumu ve diğer alanlarda tasarruf etmek gerektiğinden, Amerikan jet pilotları ayda en az 30 saat uçuş yapabilirken, Çin pilotları 8 saat uçabilmekte, bütün yetişmesini bu 8 saate sığdırmak zorunda kalmaktadırlar.

5. **Dokuz bin millik uzun yollu denizaltıların** tam sayısı bilinmemektedir. Tahmin olunan 20 tane kadar olduğudur. **Bazı gemilerde 250 - 400 millik füzeler vardır. Bunlar Sibiryayı dövebilirler. Amerikanın Batı kıyılarını'da bugün dahi atom başlıklı füzelerle dövebilirler.** Ancak sayıları azdır.

Çinli idareciler bu yüzden hem klâsik silâhlarda çalışırken, hem de atom silâhlarının geliştirilmesine hızla sarılmışlar, Rusya ile Amerikanın kendilerinden başka devletlerin atom denemesi yapmalarını önlemek için giriştikleri milletlerarası çalışmalara, «**Çin kendi atom silâhlarını tamamlayan kadar**» girmeyeceklerini söylemişlerdir. (109)

SOVYETLER'İN TUTUMU :

1953'te Çin Bilimler Akademisinde «**Atom Enerjisi Komisyonu**» kurulduğunda yardım için Ruslardan söz alınmış bulunuyordu. 1954'te resmen andlaşma yapıldı: Çin'e nükleer reaktör verilecekti. 1955 Nisanında Ruslardan ilk reaktör geldi. Çoğaltıcı tesis de getirildi. Araştırma raporları verilecekti. Onlar da verilmeye başlandı.

1955'te **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında** ve aynı yıl yapılan **12 Yıllık Bilim ve Teknolojik Gelişme Plânlaması'ndan** atom enerjisine ve araştırmalara ağırlık verildi.

1957'de «**Atom Enerjisi Enstitüsü**» kuruldu: 80 bilgin, 70 teknisyenle birlikte, 200 uzman yetiştirilmiş, ve toplanmıştı. Enstitü, atom bombası yapmak için görevlendirilmişti. **İlk reaktör, ÇKP'nin 37'nci Yıldönümünde açıldı.** 1 Temmuz 1958'deki bu reaktör «**ağır su**» tipinde çalışıyordu. Aynı yıl, «**elktrostatik çoğaltıcı**» lar Çinli bilgin ve teknisyenlerce imâl edilmişti. Bu, nükleer alanda ilk Çin başarısı idi.

(108) S. M. Chiu, «**The P. L. A. and...**», Bknz : Jan, a. g. e., s. 555.

(109) Gen. S. B. Griffith, «**Communist China's Capacity to Make War**», Bknz : Jan, a. g. e., s. 522.

1957'de **Kruşçev ile gizli anlaşma** yapılmış, kendisinden **Çin'e örnek bir Atom bombası ve plânlar verilmesi konusunda söz alınmıştı**. 1958'de buna güvenen Çin komünistleri heyecanla beklemeye başladılar.

Aynı yıl Sovyetlerde bir kongreye gelen 20 kadar Çinli bilginin büyük başarı kazandığı, birisinin kongrede başkanlığa getirildiği görüldü. 1959'a kadar özellikle teorik fizik ve aerodinamikte çalışmalar yapıldı. Bu sırada Kruşçev ile Çinliler bozuştular. Kruşçev yardımı kesti. Çinliler de Türkistan'da Stalin zamanında bulunan çok zengin uranyum yataklarından Rusyaya pay verilmeyeceğini bildirdiler.

1960'da atom çalışmaları için bütçeye, 1955'in 28 katı para konuldu. Bizim paramızla 5 milyar lira kadardı bu para.

1961'de **Mareşal Montgomery** Çin'i gezerken **Chou En-lai**, kendisine, «**Atom silâhlarını Ruslar olmadan da kendimiz yapacak durumdayız**» dedi.

1960'da Kansu eyaletindeki **Lanchow'da**, İç Mongolya'daki **Paotow'da**, ve **Şangay'da** Çin bilginleri ve teknisyenleri **üç yeni reaktör** daha kurdular.

1961'de ilk atom denemeleri için insansız bir yer aramaya başlayan bilginler, **Takla Mekan Çölünde** karar kıldılar. İnsan olmayan, yüzlerce kilometrelik etrafında tek bir yol olmayan bir yerdi **Ve ...Formoza'ya yerleştirilmiş ve Kıt'a Çin'inde kuş uçurmamaya çalışan komünikasyon ve casusluk tesislerinin tesir sahasına da uzaktı**. Ancak, ilk atom bombasını 1964 Ekiminde patlatmışlardır. 1967 yılında ise hidrojen bombası patlattılar.

KİMLER YÖNETİYOR?

Çinde, bugün atom fiziği, bombası ve roketler (aerodinamik) alanında çalışan **500 bilgin** vardır. Bunlardan **200 tanesi Fransa Amerika, Almanya ve İngilterenin çeşitli üniversitelerinde doktora yapmış, çeşitli araştırma merkezlerinde uzun süre çalışmışlar, daha sonra birer birer Çin'e dönmüşlerdir.** (110)

1949'dan önce Batıda atom fiziği çalışmış 12 bilgin vardı. En büyükleri Fransada ünlü bilgin Curie ile çalışmış, Fransız Bilimler Enstitüsünden armağan kazanmıştı: **Chien San-chiang** 1947'de

(110) Cheng Chu-Yuan, «**Progress of Nuclear Weapons in Communist China**», Bknz: Jan, a. g. e., s. 543-550.

Çin'e dönmüştür. Hemen **Atomik Araştırmalar Departmanına** müdür oldu. 1958'de **Atom Enerjisi Enstitüsünü** o kurdu. Nükleer dağılımda üçüncü ve dördüncü fazların mucididir.

Bilgin Wang, 1943'te **Berlin Üniversitesinde** doktora yapmıştır. 1961'de Çine dönmüştür. Çinin ilk atom bombasını hazırlayan araştırmacılar heyetini yöneten o olmuştur. Parti üst organlarına şeref üyesi seçilmiştir bu yüzden.

Chao Chung-yao ise **Kaliforniya Teknoloji Enstitüsünde** doktora yapmış, Almanya'da **Halle**, İngiltere'de **Cambridge** üniversitelerinde çalışmıştır. Gamma ışınlarında buluşları vardır.

Enstitü yöneticilerinden **Peng Huang**, Edinburg üniversitesinde; **Chang Chia-hua** ise **Washington Üniversitesinde** doktora yapmışlardır.

Çin, 200 tanesi Batı üniversitelerinde yetişmiş 500 bilgini ve çok sayıda teknisyeni ile bu işe önem vermiştir. Bunun nedenlerinden biri de herhalde Çin'in etrafını çeviren Amerikan üsleri, donanmaları, Formoza ve Hong Kong'daki Amerikan casusluk, dinleme tesisleri, karşı ihtilâlcilerin beslenmesi ve desteklenmesi gibi bir yığın meselelerle ilgilidir. Bir başka neden, Amerika'nın ve Rusya'nın son yıllarda Küba, Vietnam ve Ortadoğu krizi sırasında —Çin'i çok kızdırıyor— kendi aralarında anlaşıvermeleridir.

Rusya artık ideolojik iddialarını bir tarafa bırakmış ve «büyük devlet» politikası gütmeye çalışan bir teknotratlar devleti haline gelmiştir. Çin ise, eski Rusya'yı özlemektedir.

XV. LİN PİAO'NUN DÜŞÜNCELERİ :

Çin'in Mao Tse-tung'dan sonraki adamı Lin Piao'nun da Çin Devrimi, Kültür Devrimi, ve Amerikan hakkındaki görüşlerini bilmek ilgi çekici olacaktır. Edgar Snow'un İkinci ve Üçüncü İç Savaş arasındaki dönemden tanıdığı Çin komünistlerinden en çok üzerinde durduğu bu adam, Mao sonrası iktidar yolunun öncesinde ne düşünmektedir? Lin Piao şöyle der :

«Emperyalizm çağında dünya halkları ne yapmalıdırlar? ... Bazıları emperyalistlerden ve gericilerden korkmaktadırlar. Yoldaş Mao bu soruna ışık tutmuştur :

'Bütün gericiler kâğıttan kaplanlardır. Görünüşte müthiş korkutucu olan gericiler gerçekte güçlü değillerdir. Uzunca bir zaman süresi içinde gerçekten kudretli olanlar halklardır.'

«Zayıf ve yeni doğan kuvvetlerin (halk savaşları) başarısının sebebi nedir? Bunun sebebi, gerçeğin ve doğrunun halkın bu yeni kuvvetinden yana olması; gericilerin ise gerçeklere ve halka karşıt durumda bulunmalarındır.» (111)

NİÇİN «KÂĞITTAN KAPLAN»?

Tıpkı Mao gibi Lin Piao da, «kağıttan kaplanların başı Amerikanın çok kuvvetli olduğunu» kabul etmektedir. Mao'nun bu sözlerinin Sovyet «revizyonistleri» dahil, birçoklarınınca «alaya alındığını» söyleyen Lin Piao, «söylenen bir söz doğru anlaşılmalıdır» der ve şöyle devam eder :

«Amerikan emperyalizmi çok kuvvetlidir. Fakat aynı zamanda zaafarla doludur. En büyük zaafı da, kendi halkı dahil, dünyanın bütün halklarına karşıt durumudur... Çağımızın en büyük çelişkisi —devrime yol açan çelişki— Asya, Afrika ve Latin Amerika halkları ile Amerikanın başını çektiği emperyalistler arasındadır... Amerikan emperyalizmi hangi ülkede bir tecavüzde bulursa boynuna bir ilmik daha takmaktadır. Yoldaş Mao'nun dediği gibi, sonunda dünya halklarının taktığı çok sayıdaki iplerde can verecektir.» (112)

«Çin devriminin, köylü nüfusun fazla olduğu bütün ülkelere örnek olabileceğini» belirten Lin Piao, «bu ülkelerin de kendi şartlarına uygun yollar izleyerek halk savaşlarını başlatabileceğini» belirtir ve şöyle der :

«Halk Savaşının ilk zamanlar sayısız güçlüklerle karşılaşması, başarıları yenilgilerin izlemesi, zaman zaman işe ta yeniden başlaması kaçınılmazdır. Fakat nihai zaferi kimseler önleyemez...» (113)

Lin Piao'nun Çini örnek vermesi, diğer «köylüsü çok olan ülkelerin»de «önce ülkenin kırsal bölgelerinde kendine yeterli, hiçbir yerden yardım gelmese de yaşaması ve savunması için kendi yağı ile kavrulabilecek «üs bölgeler» kurarak işe başlamaları» içindir. Daha sonra «halk çoğunluğunun yaşadığı kırsal bölgelerden büyük şehirlere doğru yayılmaya başlanacaktır.» (114)

(111) Lin Piao, «Long Live the Victory of People's War», s. 47.

(112) Lin Piao, a. g. e., s. 56.

(113) Lin Piao, a. g. e., s. 46.

(114) Lin Piao, a. g. e., s. 49.

«HALK SAVAŞI» ve «HALKLARIN SAVAŞI» TEORİLERİ :

Halk savaşının başarısı için «mümkün olduğu kadar geniş bir cephe kurulmasını.. birleştirilmesi mümkün olan her kuvvetin birleştirilmesini» gerekli gören Lin Piao, «halkın çoğunluğunu kazandıracak programla yola çıkılmasını... gerilla savaşının esas tutulmasını ama düzenli ordu kurulmasına da önem verilmesini, ...düşmanlar arasındaki mevcut ve yaratılabilecek bütün çelişkilerden ve anlaşmazlıklardan yararlanılmasını; düşmanlardan ikisi ile geçici bir süre birleşip üçüncüsüne saldırılmasını... iyice kuvvetlenmeden hepsine birden meydan okunmamasını... önce dış kuvvete karşı harekete geçilmesini» önerir. (115)

Bunlar «bir ülkede yapılacak halk savaşı» na aittir. Ama Lin Piao'ya göre bütün bir Dünya da aynı durumdadır: Günümüzün en büyük çelişkisi, «geri kalmış ülkelerle, sanayileşmiş ülkeler arasındaki çelişki» dir. Aynı şekilde, bir ülkedeki durum, bugün Dünya'ya da uygulanabilir :

«Dünyayı bir bütün olarak düşünecek olursak Kuzey Amerika ve Batı Avrupa dünyanın şehirler bölgesi, kalan yerler ise dünyanın kırsal bölgeleri sayılabilir. Çağdaş Dünya devriminde de 'şehirlerin kırsal yerlerden kuşatılması' gereğini görmekteyiz. Sosyalist ülkelerin hepsinin de bunu desteklemiş olmaları gerekirdi.» (116)

VIETNAM ÖRNEĞİNİN ABD İÇİN ÖNEMİ

Lin Piao'ya göre Vietnam savaşının, zafere ulaşması ancak «birleşmiş bir Vietnam sağlanması» ile mümkün olacaktır. Ayrılmış bir Vietnam'da savaş bitse bile zafer sağlanmış olmayacaktır. Bu yüzden Amerika'nın kesin yenilgisi demek olmayan «İki Vietnama varacak barış andlaşmalarını savunan Sovyet rezivyonistleri hata etmekte»dirler. Lin Piao, «Amerika Vietnam Savaşını kazanmayı, halk savaşlarının ezilebileceğini göstermek için istemektedir» demektedir. O'na göre «Amerika savaşı kanacağını diye, savaşı tırmandırdıkça mukavemeti büyütmede —olduğundan— karşılaşacağı yenilgi de kendisi için o kadar fazla yıkıcı ve tahrip edici olacaktır»tır.

Amerikanın yıllardan beri Vietnam halkını yenememesine dik-kati çeken Lin Piao, «Dünya halkları da Vietnam halkının yaptığını yapabilirler» demektedir. (117)

(115) Lin Piao, a. g. e., s. 36.

(116) Lin Piao, a. g. e., s. 49.

(117) Lin Piao, a. g. e., s. 58.

Bunun boş bir «lâf» olmadığını söylemek isteyen Lin Piao şunları belirtir :

«Amerika yabancı ülkelerdeki tecavüzlerinde kendisi az asker gönderebilmekte, daha çok, başkalarını kullanmaktadır. Amerikan askerleri ise yabancı ülkelerde kısa zamanda moral çöküntüsüne uğramaktadırlar... Direnen halk kendi toprağında ve kendi öz toprağını savunmak azmiyle savaştadır... Halk teşkilatlanıp, bir kere harekete geçirilebildi mi, saldırganların kuvvetli olmaları güçleşmektedir.» (118)

Ayrıca, «dünya halkları birbirilerine yardımcı olmalı»dır. Lin Piao'ya göre bunun için «emperyalizme karşı bir ülkede değil, çok sayıda ülkede birden savaş açılmalı» ve «bazıları emperyalizmin başına saldırırken, diğerleri de o'nun ayaklarını yerden kesmeli» dir. (119)

«ATOM SAVAŞI» OLUR MU?

Amerika'nın atom silâhlarındaki tekerci üstünlüğünün de sona erdiğini ileri süren Lin Piao, «Japonyaya atom attığı için halkların lânetini kazanan Amerika, tekrar aynı şeyi yaparsa dünyada tecrid edilecektir... Kaldı ki; kendisi de aynı tehditin altına girecek, önce kendi halkının muhalefeti ile karşılaşacaktır... Atom silâhlarının kullanılması kolay değildir. Ama Amerika bu silâhları kullansa bile atom savaşı sonunda kendisi de dünyaya efendilik yapacak durumda olmayacak, Sovyetler Birliğini doğuran Birinci Dünya Savaşı, birçok sosyalist ülkeyi ve bağımsız ülkeleri doğuran İkinci Dünya Savaşında olduğu gibi, Üçüncü Dünya Savaşından sonra da dünya halklarının çoğunluğu sosyalizme geçeceklerdir... Kaldı ki; nihai zafer toprak üzerindeki savaflara bağlıdır.» (120)

Bütün bunlar ne derece gerçeklere uygundur? Bu soru askerlik uzmanlarının bileceği iştir. Belki de Çin komünistleri bunlardan başkasını söyleyebilecek durumda değildirler. Tabii bu arada da, apansız bir savaşa yakalanmamak için insan-üstü bir çaba sarfetmektedirler.

Her an Amerikanın saldırısını bekleyen yöneticilerden Lin Piao, söylediği bütün bu sözlere rağmen, epey bir süre Çinin esas üstünlüğünün insan faktörüne dayanmak zorunda kaldığını bil-

(118) Lin Piao, a. g. e., s. 56.

(119) Lin Piao, a. g. e., s. 56.

(120) Lin Piao, a. g. e., s. 57.

mektedir. Son yıllarda girişilen «Kültür Devrimi» aslında, «eskiye ait ne varsa silmek... halkı tek bir düşünce sistemi etrafında toplamak» amacındadır. Ama, Lin Piao'ya göre bütün bunlar sadece Çin'deki iç temizliklerle ilgili değildir:

«Amerikan emperyalizmi yeni bir dünya savaşı çıkarmaya çalışmaktadır. Bunu çok ciddiye almamız gerekmektedir. Bu meselelerin odak noktasında şimdilik sadece Vietnam vardır. Ama bizim de her türlü hazırlıklarımızı tamamlamamız lâzımdır.» (121)

KÜLTÜR DEVRİMİNİN ÖNEMİ

Kültür Devriminin, «parti içinde en yukarı yerlere gelmiş, fakat bugün kapitalizme yönelmeye başlayan sorumluları... toplumdaki bütün sahtekârları... eski kafalıları... eski fikirleri... eskimiş kültür, ananeler ve alışkanlıkları ayıklamak» ve halk kitlelerini «Mao'nun düşünceleri etrafında toplamak... Çin'i Mao'nun düşünceleri okutulan koca bir okul yapmak» amacıyla tezgahlandığını ileri süren Lin Piao, bu amaçlar sağlanmazsa Çin'in başına kötü işler geleceğini söyler :

«Dünyadaki diğer sosyalizm denemelerinden öğreniyoruz ki; (kültür devriminin gerektirdiği) bu işleri yapmazsak, geri gelecek eskiye dönüşümün yolları açılacaktır... Şu anda yüz milyonlarca insan ayaklanmış bulunuyor Gericiler korku ve endişe, devrimciler ise şevk içindedirler. Büyük Kültür Devrimimizin temellerini daha şimdiden başarı ile atabilmiş bulunuyoruz.» (122)

AMERİKA ve ÇİN'İN GELECEĞİ :

Dünya basınında «büyük karışıklık» denilen son Kültür Devriminden sonra Çinin savaş şartlarına daha iyi hazırlanmış olacağını düşünen Lin Piao, ya gerçekten kendilerine güvendiği için, veya nasıl olsa savaşın çıkamayacağını düşünerek Amerikaya meydan okumaktan bile geri kalmamaktadır :

«Amerikan emperyalistleri Çinin kuvvetini merak etmekte ve bunu denemeye hazırlanmaktadırlar... Günümüzün Amerikası, Japon faşistlerinin yollarından gitmeyi istiyorsa, bu kendi bileceği iştir. Amerikan emperyalistlerine bir kere hatırlatmak istiyorum»

(121) Lin Piao, a. g. e., s. 66.

(122) Lin Piao, Çin Devriminin XVII. Yıldönümündeki Konuşması, Peking Review 7 Ekim 1966 sayısı.

ruz: elde silâh hazır bekleyen yüzlerce milyon Çinli, Amerikanın gönderebileceği birkaç milyonluk orduları bir okyanus gibi boğmaya yetecektir... Eğer ülkemize saldırmak için ordularınızı göndermeyi düşünüyorsanız, hiç durmayın, ne kadar çok ordu gönderirseniz o kadar gönderin, 'yerinde teslim alınmıştır' senetlerini göndermek te bizden.» (123)

«DÜNYANIN GELECEĞİ HAKKINDA İYİMSERİZ»

Ama, bir yandan da «Amerikan emperyalizminden zarar gören, ıstırap çeken bütün ulusları birleşmeye» çağıran Lin Piao, herşeye rağmen iyimserdir :

«Dünyanın geleceği hakkında iyimseriz. İnsanlık tarihindeki SAVAŞ canavarının halklar tarafından yok edileceğine inanıyoruz... Fakat savaşın ortadan kaldırılması da savaşla olacaktır. Gerici karşı-ihtilâlcî savaşlara, ancak ilerici devrimci savaşlarla son verilebilir. Savaşı ortadan kaldırmanın bir başka yolu yoktur.» (124)

SON SÖZ :

Çin konusundaki bu yazı, okuyucuya, kısa bir çerçeve içinde, en dolaysız yollardan, elden geldiğince çok ve çeşitli konularda bilgi vermek için yazılmıştır. Çin konusunda, hiç olmazsa akli başında Amerikan bilim adamlarının görüşlerini bilmekle, Çin meselesi hakkında daha iyi düşünebileceğimiz bir gerçektir. Biz, iki tarafın hangisinin haklı, hangisinin haksız olduğunu söylemeyi doğru bulmuyoruz. Mesele, insan, toplum ve dünya düzeni hakkında alınması gereken «temel tercihler» ile ilgili bir meseledir. Bunlar ise, bizim dileklerimize göre değil, ülkelerin yaşadıkları; yaşamak zorunda bırakıldıkları tarihsel gelişmelerine bağlıdır. Bütünüyle yapılmayan bir değerlendirme eksiktir.

Çin deneyi hakkında söylenebilecek tek hüküm, çok uzun, ve çok kahırlı bir deneme olduğudur. Bunun sebebi ise, Çin denemesinin sadece sosyalizm için değil, 2000 yıllık bir geçmişin yenileştirilmesi için de yola çıkma zorunda bırakılmasıdır.

(123) Lin Piao, «Long Live the Victory of the People's War», s. 67.

(124) Lin Piao, a. g. e., s. 68.

TEMEL KAYNAKLAR

1. **China's Response to the West**, Ssu-yu Teng ve John K. Fairbank, Harvard Üniversitesi Yayınları, 4. Basım, 1967
2. **The United States and China**, J.K. Fairbank, 9. Basım, 1966, Viking Press
3. **Moscow and Chinese Communists**, Robert C. North, 2. basım, Stanford Üniversitesi yayını, 1965.
4. **M. N. Roy's Mission to China**, Robert C. North ve Xenia J. Eudin, Berkeley Üniversitesi yayını, 1963.
5. **Chinese Communism**, Robert C. North, McGraw-Hill, 1966.
6. **Student Nationalism in China, 1927-1937**, John İsrail, Hoover Institution Publication, 1966.
7. **Government of Communist China**, Ed. by George P. Jan, Dakota Üniv., Chandler Publication, 1966.
8. **Ideology and Organization in Communist China**, Franz Schurmann, Berkeley Üniversitesi yayını, 1966.
9. **The Political Thought of Mao Tse-tung**, Stuart, R. Schram, Praeger, Üniv. Series, 3. basım, 1965.
10. **Red Star Over China**, Edgar Snow, Grove Press, 3. basım, 1961.
11. **The Other Side of the River**, Edgar Snow, Random House, 3. basım, 1962.
12. **Three Who Made A Revolution**, Bertram D. Wolfe, 4. basım, Delta Book, 1964.
13. **A Documentary History of Communism**, Robert V. Daniels, I. ve II. ciltler, Vintage Russian Library, 1960.
14. **Communication and Change in the Developing Countries**, Daniel Lerner ve Wilbur Schramm, East-West Center Press, 1967.
15. **Long Live The Victory of People's War**, Lin Piao, 2. basım, 1966.
16. **Selected Works of Mao Tse-tung**, I. ve II. ciltler, Foreign Language Press, 1965.
17. **Mao Tse - tung : An Anthology of His Writings**, Anne Fremantle, Mentor, 3. basım, 1962.
18. **A Nation of Sheep**, William J. Lederer, Fawcett Crest, 5. basım, 1966.
19. **The Theory and Praticice of Communism**, R. N. Carew Hunt, Pelican, 1964.
20. **China**, Felix Greene, Ballantine Books, 1962.